

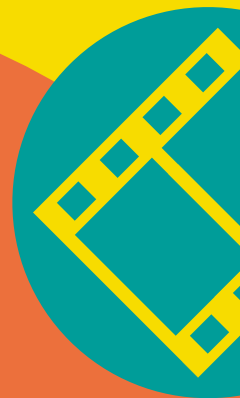
MITÄ ODOTAN SAARNALTA?

CRUX

6

JOULUKUU 2011

Akavan kirkolliset ammattiliitot AKI R.Y.

Kirkko on osa kulttuurielämää

■ *Hajujen ja tuoksujen sanaton aistimaailma*

■ *Kirkkodraama*

■ *Virsi vireäksi*

RAKENNEMUUTOKSEN TAVOITTEENA TOIMINNAN JA PALVELUTASON OPTIMOINTI

MIKAEL HELENELUND

KANTTORI-URKURILIITON PUHEENJOHTAJA
mikael.helenelund@evl.fi

Seurakuntien rakennemuutoksien vaikutuksista seurakuntalaisille on ilmestynyt tuore tutkimus, *Seurakuntaliitos jäsenen silmin. Jäsentutkimus rakennemuutosseurakunnissa*. **Harri Palmun** tekemän tutkimuksen mukaan rakennemuutoksen vaikutus seurakunnan jäsenten hengelliselle elämälle ja osallistumiselle on paljon pienempi kuin mitä seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt arvioivat. Rakennemuutoksella on vaikutuksia lähinnä kaikkein aktiivisimmin seurakunnan toimintaan osallistuvien osalta. Tämä vaikutus on useammalle myönteinen kuin kielteinen.

Myös rakennemuutoksen vaikutuksista palvelujen saatavuuteen, monipuolisuuteen ja laatuun työntekijöiden ja luottamushenkilöiden arviot poikkeavat seurakuntalaisten omista arvioista. Tässäkin kohden luottamushenkilöjohto ja työntekijät arvioivat rakennemuutosten vaikutuksia seurakuntalaisiin ylimitoitettusti. Sekä myönteiset että kielteiset vaikutukset koetaan seurakunnassa pienempinä kuin mitä nämä avainryhmät ovat arvioineet. Kuten edellä seurakuntalaisen aktiivisuudella on merkitystä: Palvelujen saatavuudesta, monipuolisuudesta ja laadusta seurakunnan jäsenillä on sitä myönteisempi kokemus, mitä useammin hän osallistuu toimintaan.

Kootusti Palmu toteaa tuloksistaan, että ”seurakunnan jäsenen kokemus jäsenyydestä ja sen merkityksestä, suhteestaan seurakuntaan ja seurakunnan palveluista ovat jäsenten enemmistölle huomattavan vähän sidoksissa seurakunnan rakenteeseen”.

On mielenkiintoista pohtia, miksi luottamusmiestrojohto ja henkilöstö arvioivat rakennemuutoksen vaikutuksia seurakuntalaisiin niin eri lailla kuin seurakuntalaiset itse. Tutkimuksessa esitetään yhtenä selityksenä sitä, et-

tä johtavat luottamushenkilöt ja henkilöstö valtaosin toimivat aktiivisesti toimintaan osallistuvien jäsenten parissa, joiden näkemykset eivät edusta koko seurakuntaa. Mutta taustalla voi yksinkertaisesti olla taipumus pitää omia kokemuksiaan yleispätevinä.

Tutkimus rajoittuu neljään seurakuntaan, joissa on toteutunut rakennemuutos 1.1.2009. Laajempi aineisto olisi voinut antaa toisen kuvan, mutta näinkin tulokset auttavat meitä puhumaan oikeista asioista. Rakennemuutoksessa on kyse hallinnon, talouden ja työn järjestämisestä mahdollisimman järkevästi toiminnan ja palvelujen kannalta. Jos siinä onnistutaan, seurakunnan rajoilla ja rakenteilla on seurakuntalaisille toisarvoinen merkitys. Liitoksen jälkeenkin he voivat kokea toiminnan ja palvelujen olevan heitä lähellä.

Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että työntekijöiden arviot rakennemuutoksen tavoitteiden toteutumisesta ovat huomattavasti heikommat kuin johtavien luottamushenkilöiden arviot. Tämän eron taustalla lienevät rakennemuutosseurakunnissa ilmenneet työolojen ongelmat. Valtaosa näiden seurakuntien henkilöstöstä ilmoittaa työtahtinsa kiristyneen, töiden organisointi nähdään heikompana kuin muissa seurakunnissa ja koetaan myös, että tieto työtä koskevista muutoksista saadaan liian myöhään.

Näistä tutkimuksista voi päätellä, että hyvä johtaminen ja yhteistoiminnan periaatteiden noudattaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä rakennemuutoksen onnistumiselle. Hyödyntämällä koko henkilöstön asiantuntemus ja sitouttamalla työntekijät aikaisessa vaiheessa muutosprosessiin luodaan edellytykset sellaiselle rakennemuutokselle, jossa seurakunnan toiminta ja palvelutaso optimoituvat. ■

14

32

26

CRUX

6 | JOULUKUU 2011

TEEMA

Kirkko on osa suomalaista kulttuurielämää. Jaana Rantala kertoo Turku 2011 Euroopan kulttuuripääkaupunkihankkeen seurakunnallisen ohjelmatuotannon lähtökohdista 14

KIRKKODRAAMA

Hyvä kirkkodraama julistaa, opettaa ja hoitaa sieluja....18

VIRSI VIREÄKSI -ESISELVITYSHANKKEEN

tavoitteena on tuottaa suunnitelma Lemin neliäänisen veisuun kehittämishanketta varten.....22

HAJUIEN JA TUOKSUJEN SANATON AISTIMAAILMA

Pyhien paikkojen kynttilät, tuohukset tai suitsukkeet ovat osa uskonnollisen systeemin ja kokijan eettistä arvomaailmaa 26

ARTIKKELIT

MORAALI UUSIN SANOIN

Mistä nousee kyky toimia moraalisesti?
Missä on etiikan voima?.....32

ETELÄ-POHJANMAAN KANTTORI- URKURIYHDISTYS

täyttä 90 vuotta 38

MITÄ ODOTAN SAARNALTA?

Saarnaajan tehtävä on
haasteellinen.....40

KIRKOLLA ON ANNETTAVAA

ympäristötyöhön.....44

KULTTUURIN KIRKKO

MERJA LAAKSAMO PÄÄTOIMITTAJA

Seurakuntien osuus kulttuurin tuottajina on aina ollut huomattava. Suurin piirtein jokaisella työalalla järjestetään perustoimintaa, joka edistää ja myös itsessään on kulttuuria: kirkkokonsertit, näytelmät, kuvaelmat, kirjapiirit, keskusteluillat... puhumattakaan siitä taidearteiden määrästä, joka kirkoissa on jokaisen nähtävänä kaiken aikaa.

Joissakin seurakunnissa suhde kulttuuriin on muita intensiivisempi, vaikka sellaista seurakuntaa ei taida ollakaan, josta tähän Cruxiin ei olisi voinut juttua tehdä. Vuoden viimeisessä Cruxissa esitellään muutamia esimerkkejä seurakunnista ja erilaisista toimijoista, jotka edistävät kulttuuria

seurakunnissaan. Projektisihteeri **Jaana Rantala** kirjoittaa Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän osallistumisesta kulttuuripääkaupunkivuoden tarjontaan. Seurakuntayhtymällä on vuoden aikana useita mittavia kulttuuriprojekteja, erityisesti suurimpina juhlapäihinä, pääsiäisenä ja jouluna.

Hyvinkään seurakunnalla on jo vuosien ajan ollut palkkalistoiltaan kirkkodraamaohjaaja. 1980-luvulta alkaen seurakunnassa on toteutettu ammattitaitoisesti ohjattua kirkkoteatteria. Kirkkoteatterin yhteydessä toimivat myös nukketeatteri ja nuorisoteatteri.

Kulttuurin tuottamiseen on myös seurakuntien mahdollista saada EU-rahaa. Siitä on esimerkkinä Lemin seurakunta, joka toteuttaa Virsi vireäksi -hankkeen EU:n Leader-rahoituksen turvin. Hankekoordinaattori **Hanna Räsänen** kertoo Lemin projektista, neliäänisen virsilaulun esiselvityshankkeesta, joka tähtää paikallisen veisuuperinteen elävöittämiseen erityisesti lasten ja nuorten parissa. Jutusta selviää myös, miten kyseistä rahoitusta haetaan. Leader-rahoitus on tarkoitettu maaseudun yleishyödyllisiin tai elinkeinoelämää kehittäviin pienehköihin, paikallisiin hankkeisiin.

Joulun aika on seurakunnissa erityisesti kulttuurinautintojen aikaa. Se tarkoittaa useimmiten myös työtä vuorotta niille, jotka ovat järjestelyvastuussa. Voimia joulun ajan töihin ja haasteisiin! Toivotan kaikille Cruxin lukijoille hyvää joulua ja siunausta uuteen vuoteen! ■

JULKAISIJA

Akavan kirkolliset ammattiliitot AKI r.y.
Rautatöläistenkatu 6, 00520 Helsinki

PÄÄTOIMITTAJA Merja Laaksamo
Puh. (09) 150 2466
merja.laaksamo@akiliitot.fi

TOIMITUSSIHTEERI Heli Meinola
Puh. (09) 150 2653, faksi (09) 148 5875
heli.meinola@akiliitot.fi

TOIMITUSKUNTA

Marita Hakala, seurakuntapastori
Olli-Pekka Laakkonen, kanttori
Merja Laaksamo, pastori (pj.)
Markku Orsila, seurakuntapastori
Panu Pihkala, seurakuntapastori
Ilkka Raittila, kappalainen
Hanna Remes, kanttori
Jenni Urponen, kanttori

CRUX

OSOITTEENMUUTOKSET

Tuija Kukkonen
Puh. (09) 150 2446
tuija.kukkonen@akiliitot.fi

Heli Meinola
Puh. (09) 150 2653
heli.meinola@akiliitot.fi

TOIMITUS JA ULKOASU

MCI Press Oy
Mikonkatu 18 B, 00100 Helsinki

ILMOITUSHINNAT

Koko		
2/1 s.	380 mm x 255 mm	1 790,- euroa
1/1 s.	190 mm x 255 mm	1 020,- euroa
1/2 s.	166 mm x 118 mm 79 mm x 245 mm	560,- euroa
1/4 s.	79 mm x 118 mm	330,- euroa
1/8 s.	79 mm x 55 mm	200,- euroa
takisivu	190 mm x 230 mm	1 200,- euroa

ISSN 0783-0122

PAINOPAIKKA

Scanweb Oy

36

46

AJANKOHTAISTA

KIRKON RAAMISOPIMUS	7
ILKKA SIPILÄINEN ON VUODEN PAPPI 2011	8
PAPPISLIITTO SAI UUDEN PUHEENJOHTAJAN	11

KIRJOITUSSARJAT

TYÖPÄIVÄ

Sievin kirkkoherra Anita Leppälä pohtii tulevaisuuden haasteita	30

LUOTTAMUSMIEHELTÄ

Muuttuva elinympäristö edellyttää uutta ajattelutapaa työyhteisöissä.....	36

VAKIOT

KORPPIS	12
OPISKELIJAVINKKELI	43
SATTUMUKSIA	46
TYÖNTEKIJÄN NÄKÖKULMASTA	47
TEKSTIN ÄÄRESSÄ	48

KUVA: JANI LAUKKANEN

8

RAAMEISSA

JUKKA HUTTUNEN

PAPPISLIITON PUHEENJOHTAJA

jukka.huttunen@evl.fi

Pidin seuraavan avauspuheen AKIn valtuustossa marraskuussa. Haluan jakaa sen kaikille jäsenille. Lukiessasi olet jo viisaampi sopimuksen syntymisestä.

Taas ne ajat ovat käsillä. Kyse ei ole tällä kertaa veret seisauttavista, vaan usein kellot seisauttavista ajoista. Työmarkkinoilla yritetään mahdollisimman laajasti soveltaa raamisopimusta alakohtaisesti. Aikoinaan – liekö pelkkää kaupunkilegendaa – kellotkin tarvittaessa pysäytettiin aikatauluissa pysymiseksi.

Kaikki tiedämme, että maailmantalouden kello käy juuri nyt kovin epävakaasti. Jos jollakin on varma tieto huomista ja sen tilanteesta, voimme kai varmuudella sanoa, että hän on väärässä, ellei peräti kuulu huuhaaporukkaan. Tilanne on poikkeuksellinen. Juuri tällaisessa tilanteessa työmarkkinoiden vakaus on tulevaisuuden kannalta tärkeää, välttämätöntäkin. Siksi tuntuikin erikoiselta se, kuinka pitkään teollisuustyönantajat harasivat kokonaisratkaisua vastaan.

Raamisopimus saatiin aikaan mutkien kautta. Hyvä niin. Juuri tässä tilanteessa se takaa sekä palkansaajan ansion kehittymisen että kansantalouden kyvyn vastata edessä oleviin haasteisiin. Selvää on, etteivät raamit tai tupot, mitä nimitystä niistä käytetäänkään, korjaa parhaalla tavalla alakohtaisia ongelmia. Mutta juuri tällaisessa tilanteessa kolmikantaisuus tuo jokaisen tilille jotakin. Toisenlainen tie – suurten nimelliskorotusten taivoittelu – sulaa helposti inflaatioon. Prosenteilla ei leipää osteta, euroilla kylläkin.

Laajojen kokonaisratkaisujen etuna ovat ne laadulliset ratkaisut, joissa valtion rooli on välttämätön. Raamisopimuksen vaikutuksesta mm. hallituksen kaavailemat vuorotteluvapaalain heikennykset on luvattu peruuttaa. Tämä ja perhevapaisiin luvattut muutokset lienevät ammatikkuntiemme kohdalla merkittäviä asioita.

Tämä ja paljon muuta toteutuvat, mikäli keskusjärjes-

töt voivat loppuviikosta viestiä valtioneuvostolle raamisopimuksen pohjalta tehtyjen työ- ja virkaehtosopimusten olevan riittävän kattavia. Olemme julkisuudesta lukeneet, että melkein kaikkien tulisi olla näissä talkoissa mukana. Harvoin AKIn valtuusto on koolla juuri, kun ”tilanne on niin sanotusti päällä”.

Kirkon neuvottelut ovat parhaillaan menossa. Lopputuloksesta emme vielä tiedä, mutta uskon ja toivon, että kaikkia osapuolia riittävästi tyydyttävä sopimus tällä viikolla kirkkoonkin syntyy.

Neuvotteluissa kohtaamme nykyään jatkuvasti kysymyksen keskitetyn toiminnan ja paikallisen toiminnan välisestä suhteesta. Olemme kulkeneet jo uuden palkkausjärjestelmän myötä kohti paikallisuutta. Keskitetyksi tehtäviä sopimuksiahan sovelletaan pääasiassa paikallisesti. Monessa mielessä kehitys on meidänkin kannalta ollut myönteinen. On syntynyt paljon kaivattua joustavuutta ja paikallisten tilanteiden huomioonottamisen mahdollisuuksia. Mutta kaikkea ei kannata siirtää paikalliseksi. Palkkausjärjestelmän toimeenpano on osoittanut, etteivät työnantajataidot kaikin osin ole tasalaatuisia. Joidenkin asioiden hoitaminen keskitetysti on työntekijän etu. Samalla kun toivomme työnantajan kehittävän edelleen taitojaan, joudumme itse kehittämään luottamusmiestoimintaamme. Sitä edellyttää jo palkkausjärjestelmämme, joka rakentuu järjestäytyneeseen työntekijäpuoleen.

Tulevaisuudessa tarvitsemme edelleenkin yhteistyö- ja neuvottelukykä, mutta ennen muuta jäsenten tukea ja heidän omaa panostaan myös edunvalvontatyössä. Pienimillään se on huolehtimista omista eduista. Mutta tärkeää on, että olet valmis antamaan panoksesi yhteiseen asiaan niin luottamusmiehenä kuin vaikkapa liiton valtuutettuna. Kiitos Sinulle panoksestasi. ■

KIRKON RAAMISOPIMUS

JOKAISELLE JOTAIN, MÄÄRÄAIKAISTEN ETUIHIN PARANNUSTA

Kirkon neuvottelupöydässä saavutettiin tulos 22.11.2011 illalla. Neuvottelutulos noudattaa työmarkkinoiden yleisen raamisopimuksen linjoja. Sopimuskausi alkaa tulevan maaliskuun alusta ja jatkuu 25 kuukautta, eli päätymispäivä on 31.3.2014.

Korotukset vuonna 2012

1.3.2012 tulee voimaan 2,0 %:n suuruisen yleiskorotus kaikkien palkkoihin. Lisäksi toteutetaan vuosilomapäivien ja lomakorvausten laskennassa ns. B-rivien poisto. Tämä tarkoittaa sitä, että määräaikaisten, työpaikkaa vaihtavien ja eläkkeelle siirtyvien kohdalla ei enää vähennetä päiviä eikä korvauksia. B-rivi periytyy vanhoilta ajoilta, jolloin laskettiin ns. talvilomapidennyksiä. Uudistuksen toteuttamiseen vaikutti vahvasti se, että kunnan neuvotteluissa tapahtui sama asia. Kirkolla on paljon määräaikaisia työntekijöitä ja eläkkeelle siirtyviä, jolloin taulukko-operaation kustannusvaikutus muodostui varsin suureksi (0,4 %).

Uusi sopimus sisältää myös palkallisen isyysloman (kuusi päivää). Tämä ratkaisu osaltaan edistää työn ja perhe-elämän yhdistämistä. Raamisopimuksen edellyttämä 2,4 % tuli näin käytetyksi kolmella elementillä.

Yleiskorotus ja lomataulukouudistus koskevat samalla tavalla myös kirkkoherroja.

Kaikille tulee myös ns. kertaerä, 150 €, joka maksetaan toukokuussa 2012.

Korotukset vuonna 2013

Sopimuskauden toinen tarkastuspiste on 1.4.2013.

Silloin yleiskorotus kaikille on 1,4 %. Lisäksi on 0,5 %:n suuruisen järjestelyerä, jonka käyttö on erilainen eri palkkausjärjestelmissä.

Kirkkoherroilla erä käytetään keskitetysti järjestelmä uudistukseen, mistä sovitaan myöhemmin.

Yleisessä palkkausjärjestelmässä erä menee paikallistasolla neuvoteltavaksi. Se voidaan käyttää tehtäväkohtaisissa palkkoissa olevien epäkoh-

tien korjaamiseen ja/tai HAVAan. Ellei sopimukseen paikallisesti päästä, asiaan voidaan puuttua keskustelusta tai raha käytetään yleiskorotuksena kaikille. Mikäli keskitetysti sovitaan, tässä yhteydessä voidaan tarkastella myös tekstejä (erikseen on mainittu leirityöasiat); jos kustannusvaikutteisia tekstimuutoksia toteutetaan, yleiskorotusta vastaavasti pienennetään.

Keskuspöydästä tulee paikallisratkaisuun liittyvää ohjeistusta tulevan helmikuun loppuun mennessä. Sopijaosapuolet ovat edelleen sitoutuneet omalta osaltaan edistämään koko palkkausjärjestelmän (HAVA mukaan lukien) toteuttamista.

Työryhmät jatkavat

Voimassa olevassa sopimuksessa on monta työryhmää. Näistä erillinen palkkausryhmä päätettiin lopettaa. Sen sijaan työaikatyöryhmä ja kirkkoherrojen palkkausjärjestelmää uudistava työryhmä jatkavat.

Olethan muistanut maksaa liiton jäsenmaksun

Maksamalla jäsenmaksun varmistat jäsenyytesi liitossa ja Eriyiskoulutettujen työttömyyskassassa. Lisäksi olet oikeutettu käyttämään liittojen tarjoamia jäsenetuja.

Kun vaihdat työpaikkaa, täytä uusi valtakirja ja anna se työpaikkasi palkanmaksajalle. Voit tulostaa valtakirjan liiton kotisivuilta www.aki-liitot.fi -> lomakkeet tai tilata sen

liitosta puh. 09 1502 446 tai 09 1502 653.

Kun olet poissa töistä esimerkiksi hoito-, virka- tai vuorotteluvapaan, työttömyyden, jatko-opintojen tai ulkomailla työskentelyn vuoksi, pyydä liitosta pankkisiirtolomake jäsenmaksun maksamista varten.

Muistathan, että jäsenmaksu on verotuksessa vähennyskelpoinen.

ILKKA SIPILÄINEN ON VUODEN PAPPI 2011

KUVA: MERJA LAAKSAMO

Pappisliitto valitsi Vuoden papiksi 2011 kirkon yhteiskuntatyön sihteeri, pastori Ilkka Sipiläisen. Valinta julkistettiin AKIn syysvaltuuston iltajuhlissa Helsingissä.

Valinnan perusteluissa todetaan, että Sipiläinen on kasvattanut kirkon ja seurakuntien ympäristövastuuta pitkäjänteisellä työllään. Hän on kehittänyt ympäristövastuuta edistäviä työvälineitä kuten ympäristödiplomijärjestelmän.

Sipiläinen muistuttaa ilmastonmuutoksen hillitsemisen kiireellisyydestä.

”Ilmastonmuutoksen uhka ei ole hävinnyt minnekään. Asiantuntijat ovat osoittaneet, että mitä myöhemmin päättäväiset toimet aloitetaan sitä vaikeammaksi ja kalliimmaksi ilmastonmuutoksen torjuminen tulee. Vielä riittää reilu prosentti bruttokansantuotteesta, mutta tilanne pahenee koko ajan. Joko hillitsemme ilmastonmuutosta nyt – tai itemme ja hillitsemme.”

Sipiläinen painottaa, että tarvittaessa päättäväisyyttä ja rahaa löytyy. Siitä ovat esimerkkeinä vaikkapa parin tuhannen miljardin euron laskut Irakin sodasta ja satojen miljardien toimet eurovaluutan vakauttamiseksi.

Vuoden pappi muistuttaa, että luomakunnan arvon ja ihmeellisyyden ymmärtäminen saa liikkeelle ja tarttumaan työhön. ”Nyt on oikea aika toimia ja ryhtyä hillitsemään ilmastonmuutosta välittömästi.”

Sipiläinen oli mukana vaikuttamassa Kirkkojen maailmanneuvoston (KMN) delegaatiossa YK:n ilmastokokouksessa Kööpenhaminassa vuonna 2009. Hän on ollut siitä lähtien KMN:n ilmastonmuutostyöryhmän jäsen.

Ympäristödiplomi auttaa seurakuntia tarkistamaan käytäntöjään

Kirkon ympäristödiplomi on seurakunnille myönteinen ja pätevä väline, jonka avulla voi tarkistaa omaa ympäristövastuutaan ja tarvittaessa tehdä konkreettisia suunnanmuutoksia ja vaihtaa hyviin käytäntöihin. Ympäristödiplomi on saanut myönteistä palautetta sekä yhteiskunnan taholta että kansalaisjärjestöiltä.

Sipiläinen on yhdistänyt ekoteologian ja runouden. Hän on julkaissut luomakuntaan liittyviä rukouksia Maailma on Jumalan ruumis -teoksessa vuonna 2010.

Ilkka Sipiläinen on syntynyt Lappeenrannassa 1958. Hän on valmistunut teologian maisteriksi Helsingin yliopistosta 1985. Papiksi hänet vihittiin samana vuonna Helsingissä. Nykyisessä tehtävässään kirkon yhteiskuntatyön sihteerinä hän on työskennellyt vuodesta 1991. Sitä ennen hän toimi pappina Helsingin seurakuntayhtymän erityisnuorisotyössä (89–91), Oulunkylän seurakunnassa (88–89) sekä Keravan nuorisovankilassa (85–87).

Vuoden papin harrastuksia ovat purjehdus, pyöräily, juoksu, lukeminen ja ekoteologia. Sipiläinen on naimisissa ja hänellä on aikuinen poika.

HULLUUTTA VAI HURSKAUTTA?

KATRI ANTIN

PROJEKTIKOORDINAATTORI,
TEOLOGIA.FI-PALVELU

Uskonto voi olla hyvinvointia ja mielenterveyttä tukeva ilmiö, mutta toisinaan uskonnollisuus kietoutuu yhteen huonojen eettisten valintojen tai mielenterveyden ongelmien kanssa. Missä menee hulluuden ja hurskauden raja?

Teologia.fi-palvelussa on julkaistu lokakuussa uskonnon ja mielenterveyden suhdetta käsittelevä teema. Teema koostuu artikkeleista, haastatteluista ja kirjaesittelyistä.

Teeman artikkelit käsittelevät uskonnon ja mielenterveyden suhdetta laajasti. Toisaalta tutkitaan kristinuskon alkutaivalta ja kysytään, mikä rooli mielen ja ruumiin parantamisella oli Jeesuksen ja ensimmäisten kristittyjen toiminnassa. Toisaalta tarkastellaan nykypäivän kysymyksiä: Mitä eroa on psykoottisella ja uskonnollisella todellisuudentulkinnalla? Millainen uskonnollinen yhteisö tukee ihmisen hyvinvointia? Millainen rooli uskonnolla ja mielenterveydellä oli norjalaisen joukkosurmaajan **Anders Behring Breivikin** teoissa?

Antiikin ja nykypäivän maailmankuvien lisäksi pohditaan kirkkohistorian merkkihenkilöiden kuten **Ristin Johanneksen**, **Martti Lutherin** ja **Helena Konttisen** mielenterveyttä. Samalla sivutaan myös uskonnollisten liikkeiden ja teologisten ideoiden mielenterveydellisiä lähtökohtia.

Teologia.fi-palvelu on tarkoitettu muun muassa seurakunnan työntekijöiden aarreaitaksi. Palvelua ylläpitävät Helsingin yliopiston ja Åbo Akademin teologiset tiedekunnat sekä Itä-Suomen yliopiston teologian osasto.

Tervetuloa tutustumaan teemaan osoitteessa www.teologia.fi!

Päivärahat

Tein yli 12 tuntia kestävän virkamatkan, mutta en saanut päivärahaa. Voiko työnantaja kieltäytyä maksamasta päivärahoja?

Virkamatkalla tarkoitetaan matkaa, joka on tehty työnantajan määräyksestä virkapaikan ulkopuolelle virkatehtävien hoitamiseksi. Kotimaan päivärahaa suoritetaan virkamatkalta, joka ulottuu yli 15 kilometrin etäisyydelle asunnosta tai virkapaikasta ja samalla yli 5 kilometrin etäisyydelle molemmista. Jos matka kestää yli 12 tuntia, maksetaan kokopäiväraha. Jos matkaan on sisällynyt vähintään kaksi lämmintä ateriaa, kokopäiväraha alennetaan puoleen. Yli 8 tuntia kestäneestä matkasta maksetaan osapäiväraha, joka alennetaan puoleen, jos matkaan on sisällynyt vähintään yksi lämmin ateria.

Jos nämä mainitut edellytykset täyttyvät, työnantajan on maksettava päivärahaa. Virkaehtosopimus ei tässä kohtaa jätä työnantajalle harkinnanvaraa. Työntekijän on kuitenkin tärkeää varmistaa etukäteen, että matkalle on työnantajan määräys ja että muutkin virkamatkan edellytykset täyttyvät.

Poikkeuksena ovat henkilöstökoulutukseen osallistumisesta ja ulkomaille tehdyistä virkamatkoista maksettavat päivärahat, joiden suhteen työnantajalla on harkintavaltaa. Ennen päätöksentekoa työnantajan on kuitenkin neuvoteltava tähän asiakokonaisuuteen liittyvistä periaatteista henkilöstöä edustavien luottamusmiesten kanssa.

Jos henkilöstökoulutus ei työnantajan mielestä ole "välttämätöntä" vaan vain "tarkoituksenmukaista", se voi päättyä olla maksamatta päivärahaa. Ulkomaille tehdystä virkamatkasta voidaan maksaa ulkomaan päivärahan sijaan kotimaan päivärahaa. Työnantajan on tehtävä päätös ennen matkaa.

Lähetä oma kysymyksesi
os. edunvalvonta@akiliitot.fi

JUMALA

Teologinen symposium 21. – 22.2.2012

Itä-Suomen yliopisto, Joensuu
Järj. Karjalan teologinen seura,
Itä-Suomen yliopisto, Kuopion ja Mikkelin hpk:t
Ks. ohjelma www.karjalanteologinenseura.fi

A-lomien monipuolisessa lomatarjonnassa on valinnanvaraa. Ohjattuihin lomiin voi hakea lomatukea, jota myönnetään Ray-avustuksesta.

Kuntoremonttilomalla nostetaan kuntoa ja parannetaan työkykyä. Puoli vuotta Kuntoremonttiloman päättymisestä haetaan Terveystreffit-seurantajaksolle.

Tsemppiloma on työuupumusta ennaltaehkäisevä ohjattu kurssi. Tsemppilomat järjestetään Ikaalisten kylpylässä.

Kuntoremonttikursseja järjestävät työnantajat työntekijöilleen työterveyshuollon kanssa.

Perhelomalla koko perhe nauttii yhteisestä ajasta, puolihoitosta ja monipuolisesta ohjelmasta. Tarjolla on kolme lomavaihtoehtoa: perinteiset perhelomat, pikkulapsiperheiden lomat ja kouluikäisten lapsiperheiden lomat.

A-lomat vuokraa lomaosakkeita ja mökkejä Vierumäeltä, Himokselta, Leviltä, Rukalta, Jerisjärveltä, Tahkolta, Punkaharjulta ja Vuokatista. Katso vapaat viikot A-lomien verkkosivujen varauskalenterista.

INTERVAC-lomapalvelussa vaihdetaan asuntoja kotimaassa tai ulkomaille.

A-lomien kautta saa jäsenalennusta kotimaan hostelleissa ja kansainvälisen hostellikortin jäsenhintaan.

Akava-järjestöjen
Lomayhdistys - A-lomat ry
Ratamestarinkatu 11
00520 HELSINKI
puh. 020 111 2770
faksi (09) 145 706
info@a-lomat.fi
www.a-lomat.fi

Päivitä jäsentietosi liiton
kotisivuilla osoitteessa
www.akiliitot.fi

Työnantajan muutos täytyy
aina itse ilmoittaa liittoon!

PAPPISLIITOLLE HISTORIAN ENSIMMÄINEN NAISPUHEENJOHTAJA

KUVA: MERJA LAAKSAMO

Pappisliiton syysvaltuusto valitsi 22.11. liiton uudeksi puheenjohtajaksi Alavieskan kirkkoherra **Eija Nivalan**, 44. Nivala on ensimmäinen nainen, joka on valittu Pappisliiton puheenjohtajaksi liiton 93-vuotisen historian aikana. Liiton puheenjohtajuus on luottamus-toiminen ja kolmivuotinen pesti alkoi välittömästi valinnan jälkeen.

– Tulevat vuodet ovat kirkossa ja seurakunnissa rakennemuutoksen aikaa. Toimintaympäristö on muutoksessa, resurssit vähenevät, suurten ikäluokkien eläköityminen tuntuu myös papistossa sukupolvenvaihdoksena ja toimintakulttuurin muutoksena. Tässä tilanteessa Pappisliiton tehtävä on tukea jäsenistön ammatti-identiteettiä, osaamista ja työssä jaksamista, toteaa Eija Nivala.

Nivala on vaikuttanut viime vuosina Pappisliiton ja AKIn luottamustoimissa. Hän on toiminut valtuuston ja hallituksen jäsenenä vuosina 2010–2011 ja luottamusmiehenä vuosina 2007–2010.

Nivala on vihitty papiksi vuonna 1992. Hänet valittiin viime vuonna Alavieskan kirkkoherraksi.

Sitä ennen hän työskenteli seurakuntapastorina ja kapalaisena sekä neljä vuotta Suomen Lähetysseuran palveluksessa Angolassa teologisten aineitten opettajana.

Nivalan perheeseen kuuluu puoliso ja neljä lasta.

Hallitukseen uusia jäseniä

Pappisliiton hallitukseen valittiin uusina jäseninä **Anita Leppälä** (Oulun hpk), **Kukka-Maaria Kalpio** (Mikkelin hpk), **Petri Rask** (Kuopion hpk), **Petri Hautala** (Lapuan hpk) ja **Pekka Vaaramo** (Helsingin hpk).

Hallituksessa jatkavat **Seppo Riihimäki** (Turun hpk), **Ulla Luukkanen** (Tampereen hpk), **Tomas Ray** (Borgå stift) ja **Tuomas Antola** (Espoon hpk).

Myös AKIn hallitukseen valittiin uusia jäseniä. Pappisliitosta uusina jäseninä valittiin (suluissa varajäsen) **Petri Hautala** (**Ulla Latomäki**), **Petri Rask** (**Mikko Huhtala**) ja **Pekka Vaaramo** (**Juha Petterson**). Vanhoina jäseninä jatkavat **Eija Nivala** (**Mauno Soronen**), **Ulla Luukkanen** (**Teemu Paarlahti**) ja

Seppo Riihimäki (**Suvi Laaksonen**). Kanttori-urkuriliitosta AKIn hallituksessa jatkavat **Markku Hekkala** (**Marianna Pellinen**), **Mikael Helenelund** (**Jukka Pietilä**) ja **Mari Lamminen** (**Lea Takala**). AKIn puheenjohtajana jatkaa rovasti **Jukka Huttunen**, jonka kuusi-vuotinen puheenjohtajakausi Pappisliitossa päättyi lämpimiin kiitoksiin ja muistamisiin.

MUUTAMA PAIKKA JÄLJELLÄ PAPPISLIITON OPINTOMATKALLE ROOMAAN 12. – 19.4.2012

Opintomatkan teemana on roomalaiskatolinen kirkko, paavius ja ekumenia. Lisäksi teemme päivämatkan Assisiin Fransiscuksen jalanjäljille. Hinta noin 1 300 euroa. Matkalle on mahdollista saada liiton apuraha.

Matkanjohtajat Tallinnan suomalaisen seurakunnan kirkkoherra, TT **Hannele Päiviö** ja apulaistoiminnanjohtaja **Merja Laaksamo**.
Ilmoittautumiset
heli.meinola@akiliitot.fi
tai 09 1502 653.

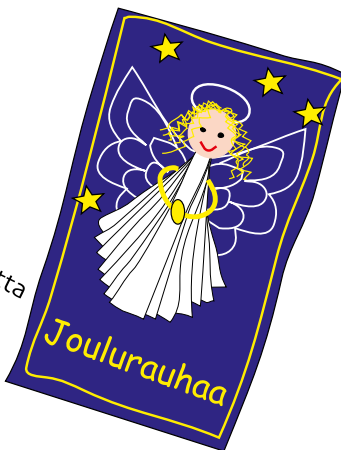
KUVA: MERJA LAAKSAMO

KENESTÄ VUODEN KANTTORI 2012?

Suomen Kanttori-urkuriunionin hallitus valitsee Vuoden kanttori -palkinnon saajan. Alaosastot voivat lähettää ehdotuksensa Vuoden kanttoriksi unionin hallitukselle osoitettuna perjantaihin 16.3.2012 mennessä unionin toimistoon. Tällä kertaa Vuoden kanttorin julkistaminen tapahtuu Kirkon musiikkijuhlilla Jyväskylässä toukokuun lopussa.

Aikaisemmat vuoden kanttorit ovat Pekka Laakkonen, Martti Kilpeläinen, Kaj-Gustav Sandholm, Tiina Korhonen, Marjatta Hannula, Erkki Rajamäki, Osmo Jämsä, Leila Savolainen, Jari Piikki, Kaisa-Leena Harkunmaa-Hannikainen, Heikki Ali-Löytty, Matti Oikarinen ja Seppo Kirkinen (kuvassa).

Papiston päivät 2012 YOURS TRULY - PAPPI PALVELUKSESSA

Kymmenennet valtakunnalliset Papiston päivät järjestetään 2. - 3.10.2012 Helsinki Congress Paasitorissa.

Päivien teemana on spiritualiteetti ja jumalanpalvelus. Aiheeseen paineutetaan luentojen, keskustelun, musiikin, taiteen ja hiljentymisen keinoin.

Vierailevana luennoitsija on mm. ELCA Metropolitan New York Synodin piispa Robert Rimbo, joka on pohtinut jumalanpalveluselämää kirjassaan Why Worship Matters.

Osallistujahinnat
(edullisempi hinta 30.6.2012 saakka):

- Työelämäjäsenet 190 € / 230 €
- Työelämän ulkopuolella olevat jäsenet 90 € / 130 €
- Opiskelijajäsenet 30 €
illalliskortti 20 €
- Ei-jäsenet 250 €
- Työelämän ulkopuolella olevat ei-jäsenet 150 €

Hinta sisältää osallistumismaksun, materiaalin ja ruokailut. Osallistujia maksaa itse matkat ja majoituksen.

Ilmoittautuminen päiville alkaa huhtikuussa.

Työvälineitä.

Kirjautumalla seurakunta-asiakkaaksi saat heti näkyviin seurakuntien omat tuoteryhmät ja seurakuntahinnat. Seurakunnan työntekijänä saat myös omat ostoksesi seurakuntahinnoin.

6,20
(norm. 6,90)

Helena Castrén

Surukodin kirja

Kirjanen seurakunnalta surukotiin.

Vähintään 20 kpl 5,90

KIRJAPAJA

42,90

Liisa Väisänen

Kristilliset symbolit Ikkuna pyhään

Johdatus kristillisten symbolien kiehtovaan maailmaan. Maailmantaitteen mestariteosten kautta kirja vie lukijan tutustumaan eurooppalaisiin kulttuureihin ja kristilliseen perinteeseen.

KIRJAPAJA

21,-

Hartauskynttilä pahvimansetilla

Valkoinen 22 cm pituinen hartauskynttilä. Kynttilän mukana toimitetaan käytännöllinen, tukeva pahvimansetti, joka suojaa käsiä steariiniolta. 40kpl pakkaus.

SACRUM

35,80
(norm. 39,80)

Kirsi Stjerna

Reformaation naisia

Virkistävää uusia katseita reformationiin sekä naisten historiaan. Teos selvittää mitä katolisesta kristillisyydestä irtautuminen merkitsi naisten kannalta ja kuinka he osallistuivat kirjoituksillaan teologian muotoiluun.

KIRJAPAJA

6,20
(norm. 6,90)

Heli ja Lassi Pruuki

Vihkiparin kirja

Kirjanen seurakunnalta vihkiparille.

Vähintään 20 kpl 5,90

KIRJAPAJA

59,-

Tapio Aaltonen

Johda ihmistä Teologiaa johtajille

Mitä opittavaa johtajilla on teologiasta? Teologia tarjoaa johtamiskäsityksille sekä kriittisen peilin että energisoivan inspiraationlähteen.

talentum

kotimaakauppa.fi

KAIKKEA MAAN JA TAIVAAN VÄLILTÄ.

Ilmoituksen hinnat ovat seurakuntahintoja.

Kirkko on vahva osa suomalaista kulttuurielämää

JAANA RANTALA

PROJEKTISIHTTEERI, TURUN JA KAARINAN SEURAKUNTAYHTYMÄ

Vietämme Turku 2011 Euroopan kulttuuripääkaupunkivuotta. Vuoden aikana on varmistunut se, että kirkon sanomalla on edelleen Turussa paikkansa ja vahva rooli. Kirkko on kulttuurin juureva tyyssija ja kulttuurin kantaja. Kirkko on edelleen keskellä kylää tai ainakin keskustan liepeillä.

Voi veikkoseni! Luulenpa, että haastelisit vähän toisin, jos hieman enemmän olisit katsellut ympärilles tässä maailmassa, jos esimerkiksi olisit käynyt Turun kaupungissa.” Näin toteaa Aleksis Kivi Seitsemässä veljeksessä Juhani Juhaninpoika Jukolan suulla ja taitaa olla verrattoman oikeassa.

Mikä muu Suomen kaupunki voisi ylpeillä yhtä pitkällä ja mielenkiintoisella historialla, koska jo roomalaisajalla tiedetään Aurajoen suulla olleen elämää. Turku on ollut historial-

linen uuden ajan airut. Kärkijoukkoina ovat toimineet maineikkaat tiedemiehet, taiteilijat, hallinnon kehittäjät, piispat ja niin edelleen.

Kirkolla valtava kulttuurityön sarka

Kulttuuri on jo käsitteenä monitahoinen. Se voi kattaa kaiken inhimillisen toiminnan ja sivistyksen. Sillä voidaan tarkoittaa yhteiskunnan perusarvoja ja yhteisön rakentumista, tiedettä, koulutusta, kasvatusta ja niin edelleen. Usein kulttuurikäsite rajataan kuvaamaan erityisesti taiteiden ja luovan toiminnan aluetta.

– Kirkon tulee olla toimija, joka pyydetään mukaan, kun juhlietaan Aleksis Kiveä, Minna Canthia tai 100-vuotiasta Suomea. Meidän pitää olla asiamme osaavia, raikkaita ja railakkaita, viisaita ja elämänläheisiä, sanoo Jaana Rantala.

Kirkon tehtävä kulttuurin kentässä on olla kulttuurin kantaja, kulttuuriin kasvattaja, kulttuurin muokkaaja ja vastakulttuurin ylläpitäjä. Kristinuskon on syvämuokannut kulttuuria kaikilla elämäalueilla. Kirkko ei kuitenkaan ole kulttuuriasioissa oppimestari vaan yhdessä toimimista opetteleva ja luovaan työhön ja keskusteluun oman osansa tuova.

Kristillinen kulttuuri ammentaa Raamatun sanomasta, kristillisestä traditiosta ja symboliikasta. Yhtälailla se löytää liittymäkohtia kaikkeen siihen, missä pohditaan ihmisenä olemista, elämän tarkoitusta ja tarkoituksettomuutta, iloa ja tuskaa.

Kirkolla on omassa toiminnassaan valtava kulttuurityön sarka. Samalla kirkko on jäsentensä kautta läsnä kaikilla kulttuurin kentillä. Kirkon kasvatetut jäsenet kirjoittavat kirjoja, säveltävät ja esittävät musiikkia, ohjaavat teatteriesityksiä, tanssivat ja maalaa- vat. He luovat ja ilmaisevat käsityksiään elämästä ja kaipuusta, elämästä ja kuolemasta, ihmisestä ja Jumalasta.

Toivon, että kirkon työntekijät, luottamushenkilöt ja muut aktiivi-ihmiset voisivat olla kulttuurityössä esimerkiksi seuraavien askelmerkkien kautta: 1. avoimen keskustelukulttuurin ylläpitäjiä, rohkeiden kannanottojen tekijöitä ja keskustelunavaajia, 2. helposti lähestyttäviä, yhteistyöhön alttiita kumppaneita ja 3. hereillä ja aktiivisia, kun kulttuuriväki poimii temaattisesti kiinnostavia aiheita kristillisestä uskosta ja traditiosta. Ja unohtamatta huumoria, meidän tulisi tuoda kristilliseen ja kirkolliseen kulttuuriin kykyä nauraa itsellemme, sillä huumorin kautta ihminen lämmitetään auki.

Kirkon tulee olla toimija, joka pyydetään mukaan, kun juhlitaan Aleksis Kiveä, Minna Canthia tai 100-vuotias- ta Suomea. Meidän pitää olla asiamme osaavia, raikkaita ja railakkaita, viisaita ja elämänläheisiä.

Yhteistyötä parhaiden paikallisten voimien kanssa

Kulttuuripääkaupunkihankkeen seurakunnallisen ohjelmatuotannon

lähtökohta oli tarjota ohjelmaa, joka toteutetaan parhaiden paikallisten voimien kanssa ja hyvässä yhteistyössä. Saimme mukaan hienoja, oivalta- via taiteilijoita, joilla on osaamista ja näkemystä sekä erityinen taito sanoittaa ja tulkita uskon näkökulmia niin, että ne koskettavat ihmisiä. Haluan mainita heistä tässä erikseen **Pauno Pohjolaisen, Heikki Rainion ja Tiina Lindforsin**, joiden luovaa ja osaavaa työskentelyä ja taiteellista prosessia oli antoisaa seurata lähietäisyydeltä. Tärkein onnistumisen taie on hyvä yhteistyö näkemystä omaavien taiteilijoiden kanssa sekä luottamus heidän osaamiseensa ja hyvien toimintaedellytysten takaaminen heille.

Luovien taiteilijoiden rohkeutta toivon kaikille meille kirkossa työtä tekeville. Sillä vain sen avulla on mielekäästä jatkaa.

Toivon, että kulttuuripääkaupunkivuosi voisi kyseenalaistaa rahan ja talouden vallan ja nostaa esiin luovan työn merkityksen ja yhteisöllisyyden uudella tavalla. Taloudella on oma välttämätön tehtävänsä yhtenä kulttuurin osa-alueena, mutta jos se nousee palvelijan roolista ylivaltaan, muut kulttuurin osa-alueet kärsivät ja yhteisön hyvinvointi murentuu.

Turun tuomiokirkossa huhtikuusta heinäkuun loppuun esillä ollut näyttely Viimeinen Ehtoollinen kokosi 60 000 kävijää. Tanssiteatteri Erin Passio -tanssiteoksen näki 6 500 ihmistä. Matteus-passio ja Pääsiäis- satorio myytiin nekin täyteen. Niistä puhutaan edelleen kaupungilla, niihin viitataan ja niihin vedotaan. Ne jättivät pysyvän jäljen.

Kulttuuritapahtuman tekeminen on haaste

Seurakunnallisessa viitekehityksessä toimittaessa on tärkeää muistaa, miten monitahoinen haaste kulttuuritapahtuman tekeminen on. Mukaan pitää sitouttaa koko työyhteisö. Työ-

”Taiteen keinoin
kirkon ja seurakunnan
kynnys saattaa
madaltua.”

yhteisössä kaikkien tulee olla tietoisia prosessien etenemisestä. Tällöin vältetään sekaannuksilta ja konflikteilta, joihin valitettavan helposti ollaan vaarassa joutua. Alusta pitäen on hyvä teroittaa, että tämä on yhteistä työtä, jota tehdään, eikä kenenkään erityistä kikkailua tai huomiohakuisuutta.

Taiteen rooli on aivan erityinen juuri nykyajassa, kun kirkon viesti on ihmisille edelleen merkityksellinen, mutta seurakunnallisen elämän toiminnalliset muodot eivät kiinnosta kovinkaan monia.

Taiteen keinoin kirkon ja seurakunnan kynnys saattaa madaltua. Taiteesta koetun elämyksen avulla saattaa syntyä oivallus, joka kantaa ja onnistuessaan jopa sitouttaa seurakuntayhteisöön.

Historiastaan ylevän ja ylpeän Turun soisi olevan jatkossa muutakin kuin menneillä ylpeilijä. Se voisi jälleen olla uudistaja, uutta luova kaupunki. Siihen tarvitaan näkyä ja rohkeutta. ■

Kirjoittaja vastaa Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymässä kulttuuripääkaupunkihankkeista.

Hyvä kirkkodraama julistaa, opettaa ja hoitaa sieluja

JUHANA UNKURI

TM, VAPAA TOIMITTAJA, HELSINKI

Hyvinkään seurakunnassa on ollut päätoiminen kirkkoteatteri-
ohjaaja jo runsaan kymmenen vuoden ajan. Kirkkodraama palvelee
seurakunnan eri työmuotoja. Moni on löytänyt tiensä seurakuntaan
kirkkodraaman tekemisen kautta.

Hyvinkään seurakunnan teatterikerho Beta esittää tänäkin vuonna jouluevankeliumidraaman aattona Hyvinkään kirkossa. Haastatteluajankohtana H-hetkeen on vielä runsaasti aikaa.

– Suunnittelemme parhaillaan mil-laisella porukalla aiomme näytelmän toteuttaa. Meillä on tuttu sapluuna, joten harjoitteluvaiheeseen on helppo siirtyä, seurakunnan kirkkoteatteriohjaaja **Jouni Laine** kertoo.

Joulunäytelmiä ja muita kirkko-draamoja alettiin esittää jo 900-luvulla.

– On ollut hienoa liittyä tähän perinteseen. Meillä on pääosin samoja kohtauksia kuin tuhat vuotta sitten esitetyissä joulunäytelmissä: keisarin ilmoitus, Joosef ja Maria lähtevät Beethemiin, he joutuvat yöpymään tallissa, enkeli ilmestyy paimenille ja niin edelleen.

Jouluevankeliumidraama esitetään Hyvinkäällä aattona kahteen kertaan. Perinne alkoi kaksitoista vuotta sitten. Esitykset ovat keränneet vuosittain 1 600 katsojaa. Näytelmäsä tapaa olla runsaat 40 esiintyjää.

– Tutun kaavan jatkeeksi kehittämme joka vuodeksi pientä uudistusta. Näytelmämme on musikaalityyppinen. Meillä on huippusolistit ja käytämme isoa valo- ja äänitekniikkaa, jonka rakentamiseen menee lähes viikko. Näytelmän teknistä toteuttamista harjoitellaan erikseen, Laine kertoo.

Näytelmä toteutetaan panoroidussa äänijärjestelmässä.

– Ääni tulee kirkon sieltä osasta, missä näytelmän kohtaus tapahtuu. Kirkko tapaa olla täynnä ja yleisössä on paljon lapsia. Tapahtumat ovat eri puolilla kirkkoa, jotta jokainen näkisi osan näytelmästä lähietäisyydeltä.

Kirkkodraamaa monipuolisesti

Hyvinkään seurakunnan kirkkodraamatyö on paljon muutakin kuin

joulunäytelmiä. Kirkkoteatteria on kahtalaista. Joulunäytelmä edustaa täysmittaista kirkkoteatteria. Sen lisäksi esitetään jumalanpalvelukseen tarkoitettua liturgista kirkkodraamaa. Varsinaisen kirkkoteatterin lisäksi Hyvinkäällä on esimerkiksi nuorisoteatteria ja nukketeatteria. Laineen mukaan täysmittainen kirkkoteatteri on näistä tyylilajeista vaa-tivin.

– Se teettää suurimman työn ja ho-taisee suurimman osan ajasta. Meillä on teemanäytelmä jouluna ja pääsiäi-senä sekä kesäteatterinäytelmä. Näis-tä muodostuu toimintamme vuosi-runko.

– Muuta teatteritoimintaa on tilan-teen mukaan.

Hyvinkäällä on tehty myös erityis-ryhmien kohtaamiseen tarkoitettua draamadiakoniaa.

– Sitä on esitetty esimerkiksi mie-lenterveyskuntoutujille, palvelevan puhelimen henkilökunnalle sekä ter-veyskeskuksen vuodeosastolle. Kehi-tysvammaisten rippikoulussa olemme esittäneet nukketeatteria. Olemme järjestäneet draamatyöskentelyä myös kirkon eri työntekijäryhmille, sairaala-henkilökunnalle, vammaisille ja mie-hille. Näitä draamoja ei esitetä yleisöl-le, vaan ne palvelevat ryhmien omia ta-voitteita.

Hyvinkää on maamme ainut seurakunta, jossa on päätoiminen kirkkoteatterinohjaajan virka. Jouni Laine on ollut työssään päätoimisesti vuodesta 2000 lähtien.

Hyvinkää on maamme ainut seurakunta, jossa on päätoiminen kirkkoteatterinohjaajan virka. Laine on ollut työssään päätoimisesti vuodesta 2000 lähtien. Virka vakinaistettiin vuonna 2007.

– Vuoden 2000 kirkkoteatterikokeilu liittyi riemuvuoteen. Meille asetettiin tavoitteeksi 6 000 katsojan tavoittaminen riemuvuoden aikana. Tavoitimme 13 000 katsojaa. Toiminta jatkui.

Kirkkokansa toivoo lisää draamaa

Aiemmin Laine toimi Hyvinkään seurakunnassa vajaan 20 vuoden ajan nuorisotyönohjaajana. Tuossakin työssään hän käytti draamaa laajasti.

– Nuorisotyönohjaajakoulutukseen sisältyi 70-luvulla kirkkodraamaa ja pedagogista draamaa. Aloitin hyödyntää sitä heti työssäni.

Laine koki käsikirjoittajana ja ohjaajana taitonsa rajallisiksi, joten hän alkoi opiskella alaa. Laine valmistui sittemmin teatteri-ilmaisun ohjaajaksi Helsingin ammattikorkeakoulu

Stadiasta. Lisäksi hän on näytellyt monissa harrastajateattereissa.

– Opin vähitellen lisää dramaturgian rakenteesta. Sain tähän apua opettajaltani **Martta Haapaselta**. Konsultoin hänen kanssaan asiasta vielä silloinkin, kun olin aika kokenut ohjaaja.

1990-luvulla tehdyn koulutus uudistuksen jälkeen kirkkodraama ei ole enää kuulunut nuorisotyönohjaajien koulutukseen.

– Tämä on suuri harmi. Kirkkodraaman pitäisi päivittäin kuulua myös pappien ja kanttoreiden koulutukseen. Nyt he eivät välttämättä osaa kaivata kirkkodraamaa jumalanpalveluksen tueksi. Onneksi kirkkodraamakoulutusta on edelleen tarjolla Seurakuntaopistolla.

Muutakin helposti tavoitettavaa teatterikoulutusta löytyy.

– Seurakuntien teatterikerhot voivat liittyä Suomen Harrastajateatteriliiton jäseniksi. Näin he ovat oikeutettuja haikautumaan harrastajateatterin- tai nuorisoteatterinohjaajan koulutukseen.

Seurakuntien kuorot voivat tulla kätevästi mukaan draamatyöhön.

– Hyvinkäällä Tuomaskuoro on ollut tekemässä pääsiäisnäytelmiä. He ovat saaneet tähän draamailmaisen koulutusta. Äänenkäyttöön liittyen he ovat jo valmiiksi tottuneita esiintyjiä.

Jumalanpalveluksessa saarna voidaan esittää kirkkodraamana.

– Näin olemme tehneet Hyvinkäällä silloin tällöin. Minulta on joskus kysytty, miten vanhempi valvova kirkkokansa on suhtautunut asiaan. Olen kertonut kysyjille, että he ovat toivoneet draamaa lisää. Sanan on koettu tulevan siinä lihaksi. Luonnollisesti sopiva tyyli on mietittävä.

Pyhää kohtaamassa

Moni on löytänyt Hyvinkäällä tiensä seurakuntaan kirkkodraaman kautta.

– Osa oli seurakunta-aktiiveja jo valmiiksi. Mutta valtaosa ei ollut aiemmin juurikaan tai ollenkaan aktiivinen seurakunnallisesti. Moni tuli ryhmäämme muista harrastajateattereista.

Laineen mukaan moni draamatoimintaan osallistuva on alkanut kokea seurakunnan tärkeäksi paikaksi.

– Draamatoiminnan myötä he ovat löytäneet elämänsä sellaisen tähden, jota he eivät olisi ehkä muuten löytäneet.

”Kirkkodraama tavoittaa myös sellaista yleisöä, jota seurakunnan vakiotoimet eivät tavoita.”

neet. Monet osallistuvat nykyään myös muuhun seurakunnan toimintaan. Näytelmien myötä moni esiintyjä on alkanut kokea kirkon kodikkaaksi paikaksi. Kirkkodraama tavoittaa myös sellaista yleisöä, jota seurakunnan vakiotoimet eivät tavoita.

– Draaman avulla ihminen voi käsitellä uskonnollisia asioita syvällisellä tavalla. Vaikka näyttelijällä ei edes olisi omaa henkilökohtaista vakuumusta, hän kokee olevansa tuolloin tekemisissä jonkin todella pyhän kanssa.

Hyvinkään seurakunnan teatteriryhmässä on ollut vuosien mittaan vierailevia esiintyjä monista harrastajateattereista.

– Monet teatterialan konkarit ovat olleet otettuja siitä, että kirkko on arvostanut heidän osaamistaan ja tarjonnut heille mahdollisuuden näyttää osaamistaan Jumalan sanan palveluksessa.

Armon sanaa viljelemässä

Jouni Laine pitää kirkkodraamaa yhtenä kirkon aarteena ja etuoikeutena.

– Osa kirkon työntekijöistä on hyvin motivoituneita tähän työhön. Heille pitäisi antaa aikaa ja mahdollisuus tehdä esimerkiksi joulu- ja pääsiäisnäytelmiä, nuorisoteatteria tai nukketeatteria. Kirkkodraaman pitäisi olla osa heidän työtään.

Laine toteaa, että draama on hyvä keino käsitellä nuorisokulttuurin ajankohtaisia tapahtumia ja mahdollisia mullistuksia.

– Ja kirkkoteatteri tavoittaa suuren ryhmän nuoria. Seurakunnan bänditoimintakin on arvokasta toimintaa. Mutta siinä glamouri tulee pienelle ryhmälle. Isossa nuorisinäytelmässä esiintyjän ja yleisön välisen dialogin saa kokea valtava määrä nuoria. Jos ei halua näytellä tai laulaa, voi tehdä töitä esimerkiksi valojen ja äänentoiston kanssa.

Laine muistuttaa, että päätoimisten virkojen puuttumisesta huolimatta kirkkodraama on monissa seurakunnissa yksi toimintamuoto.

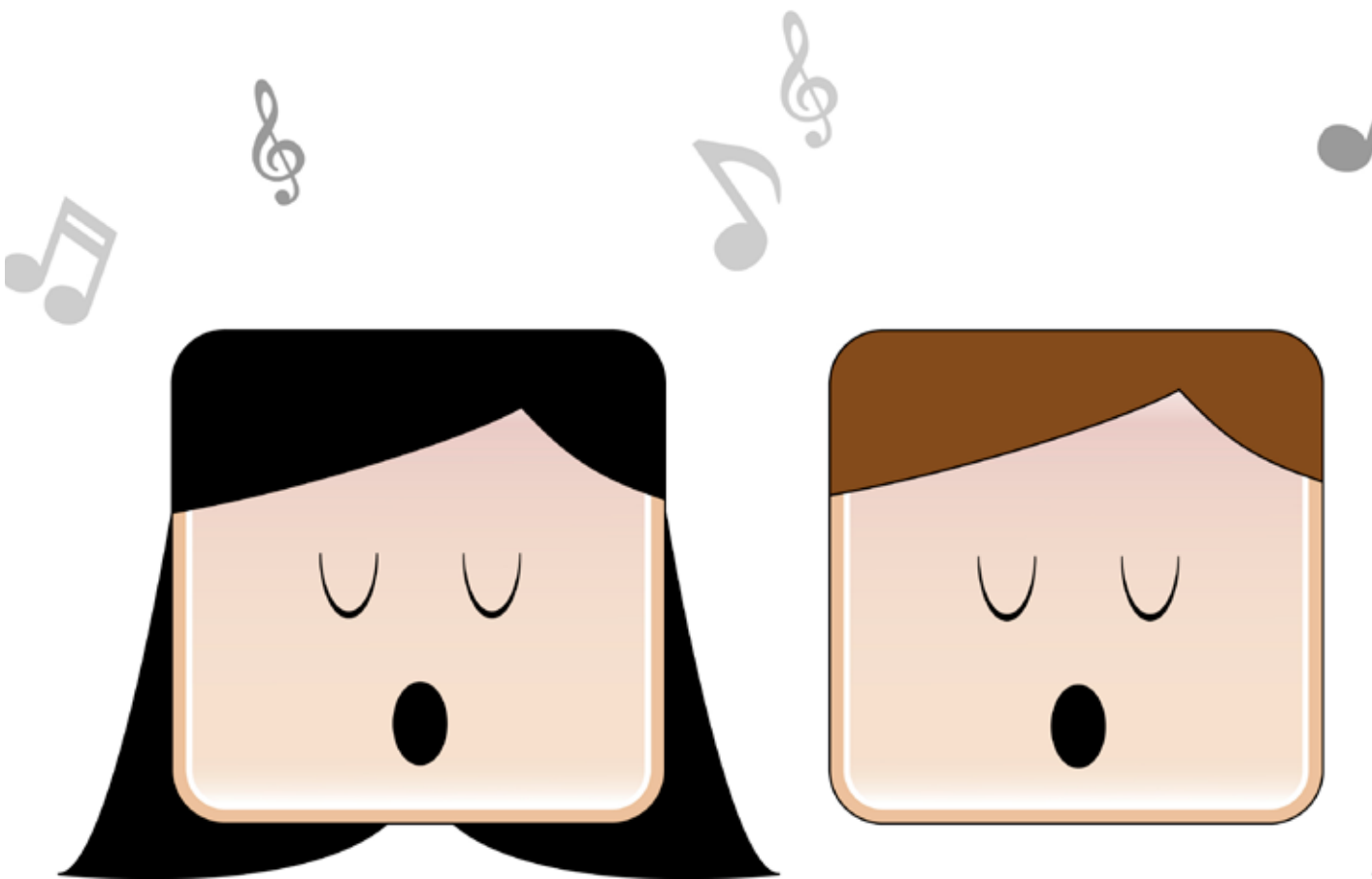
– Kuvaavaa on, että noin 200 seurakuntaa tekee vuosittain pääsiäisnäytelmän. Kirkkodraamaa tarvitaan senkin takia, että käsittääkseni vapaa teatterikenttä vieroksuu uskonnollisten asioiden käsittelyä.

Kirkkodraaman tarkoitus on palvella seurakunnan työmuotoja. Laineen mukaan hyvän kirkkodraaman

elementtejä ovat julistus, opetus ja sielunhoito.

– Kirkkoteatterin ei tule olla päällekkävyä. Eikä siinä tule kertoa, että juuri näin sinun tulee elää. Hyvässä kirkkodraamassa julistus perustuu armon sanan viljelyyn. Evankeliumi on meidän näytelmissämme sitä, että syn-tisille julistetaan armollista Vapahtajaa. Se on meidän evankeliointimme johtoteema. ■

KUVAT: HANNA TARKIAINEN

Virsi vireäksi

HANNA RÄSÄNEN

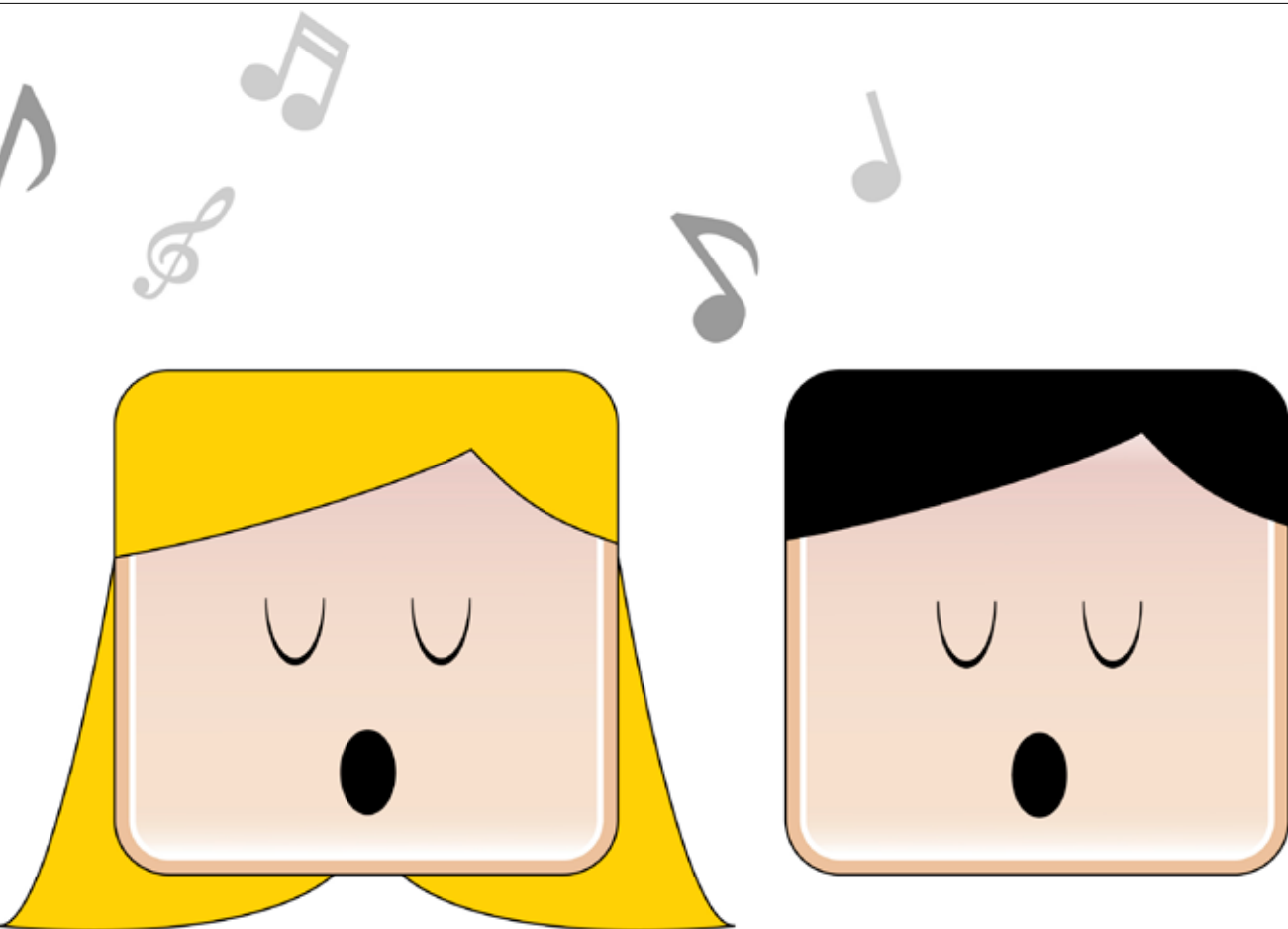
HANKEKOORDINAATTORI, VIRSI VIREÄKSI -HANKE

Lemin neliääninen virsilauluperinne on kirkollisissa piireissä tuttu käsite. Yli 150 vuotta kirkkokansa on Lemillä veisannut äänissä. Edellinen kansanliikkeeksi yltnyt innostus koettiin 1970-luvulla. Vuosien saatossa ovat toistuneet samat kysymykset perinteen jatkuvuudesta ja virren paikasta osana lemiläistä arkipäivää. Miten neliääninen virsi voisi tässä virikkeitä tulvivassa ajassa löytää veisaajansa? Millainen veisuun historia jää elämään meidän ajastamme?

Elokuussa 2011 käynnistynyt Lemin evankelis-luterilaisen seurakunnan hallinnoima ”Virsi vireäksi” -esiselvityshanke etsii osaltaan vastauksia näihin kysymyksiin.

Seitsemän kuukautta kestävä hanke toteutetaan Leader-rahoituksella Länsi-Saimaan Kehittämisyhdistyksen kautta. Hankkeen tavoitteena on tuottaa suunnitelma neliäänisen veisuun kehittämishanketta varten. Prosessia ryhdyttiin valmistelemaan vuosi sitten syksyllä seurakunnan hallinnossa. Hanke-ryhmässä ovat seurakunnasta mukana kanttori, talousjohtaja, seurakuntasihteeri, musiikkityön johtokunnan puheenjohtaja sekä nuorisotyöstä vastaava pappi. Hankekoordinaattorina toimii lemiläinen lasten ja nuorten erityisohjaaja **Hanna Räsänen**.

Hankkeessa tarkastellaan perinteen vaalimista kolmesta näkökulmasta: perinteen yleinen tunnettuus laajan yleisön parissa Lemillä ja sen rajojen ulkopuolella, paikalliskulttuurin elävöittäminen yhteistyössä koululaitoksen kanssa sekä aktiiviharrastamisen vahvistaminen. Painopiste hankkeessa on koulun virsitoimintapäivämallin suunnittelussa ja kokeilussa, johon muut hankkeen tavoitteet nivoutuvat. Paikallista perinnettä useasta suunnasta lähestyvän toimintapäivän toteuttamiseen haastetaan mukaan lemiläistä yhteisöä, joka samalla tulee testanneeksi uutta keskinäisen yhteistyön tapaa. Yhteisölle suunnatussa toiminnallisessa vir-

si-illassa kokeillaan tuoretta tapaa koontua yhteen taidoiltaan ja taustoiltaan kirjavana joukkona. Tavoitteena on, että koulukeskuksen arkisissa puitteissa osallistuja voi itselleen sopivalla tavalla liittyä laulun, soiton ja tarinoiden jakamisen tilaan. Samoillemme päville osuvissa tapahtumissa tuotetaan aineistoa koulun joulukirkkoon. Kotiväki ja muu yhteisö haastetaan näin ottamaan ensiaskeleita äänivirsien äärelle tuttujen jouluvirsien kautta.

Matka hankeideasta käsillä oleviin toteutuspäiviin on ollut verkkainen. Musiikki- ja jumalanpalvelustyön johtokunnan varajäsenen kautta liikkeelle lähtenyt prosessi kulki rinnan seurakunnan hallinnossa ja hanketta koordinoivassa yhdistyksessä. Rinnakkaisen prosessin johdosta hankehakemus saatiin virallisesti vireille joulukuussa 2010. Tuosta päivästä alkaen hankkeelle voitiin niin halutessa kirjata kuluja, vaikka hankepääätös viipyi poikkeuksellisen kauan, kesään 2011 saakka. Viivästyistä aiheuttivat ruuhkat lopulliset rahoituspäätökset tekevässä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa (ELY) sekä hankkeen verovapaudesta päättävässä verottajan toimipisteessä.

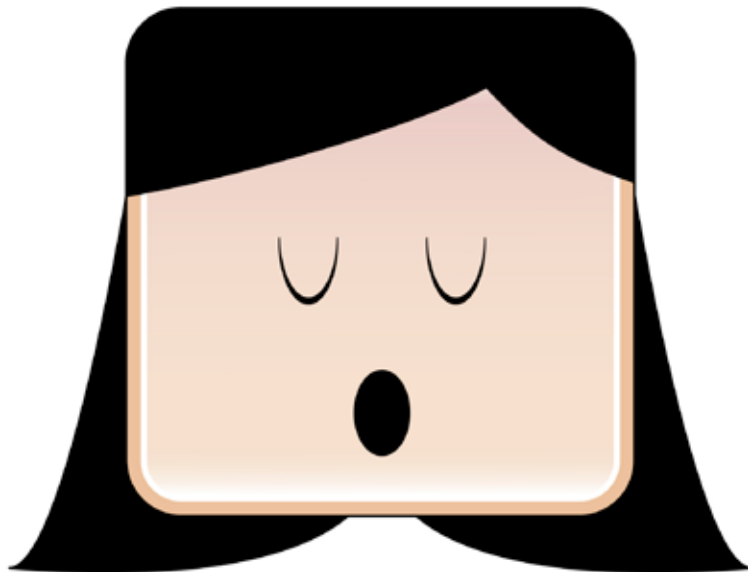
Esiselvityshankkeessa voi kokeilla uutta

Yleishyödyllisenä toimijana seurakunta voi hakea kehittämishankkeen suunnitteluun tarkoitettua esiselvitystä. Edellytyksenä on, että hankkeessa tehtävä työ ei ole seurakunnan perustehtävään kuuluvaa toimintaa. Lemillä ainutlaatuinen virsiperinne ja yhteisön kaipaamat systemaattiset toimet sen jatkuvuuden turvaamiseksi, olivat perusteita hankkeen tarpeelle. Yksi Leader-toiminnan keskeinen ajatus on juuri asukaslähtöisyydessä.

Esiselvitys antaa mahdollisuuden kokeilla vielä hahmoaan etsiviä kehit-

tämissuunnitelmia. Hankesuunnitelman kirjaamisessa tulee silloin antaa intuitiivisen tiedon johdettavaksi ja toisaalta, löytää täsmällisiä toimia niin kutsuttua toteutettavuustestausta varten. Hankkeen lopputuloksena voi yhtä lailla olla toteamus epäonnistuneista kokeiluista kuin oivallus yhteisöön istuvista kehittämispoluista, joista muotoillaan enintään kolmen vuoden kehittämishanke.

Esiselvityshankkeen kuluessa avautuvien mahdollisuuksien havaitseminen ja niihin tarttuminen on keskeinen osa hankkeen onnistumista. Kyky suostua siihen, mikä tulee mahdolliseksi ja muuntaa suunnitelmaa tämän mukaan, on tärkeä apu. Virsi viireäksi -hankkeen ensimmäiset kuu-kaudet ovat osoittaneet, että hankesuunnitelma ja mahdollisiksi tulleet toimet ovat kulkeneet samassa maise-massa, vaikka yksityiskohdat ovat osittain poikenneet. Hankehallinnon säädökset ohjaavat hankkeen sisällöllistä ja taloudellista liikkumavaraa.

Suunnitelmat kypsyvät toiminnaksi

Yksi iloisesti yllättänyt tapahtuma oli työryhmän tapaamiseksi kaavailtu hankkeen aloitustilaisuus syyskuussa. Siinä parikymmentä koulun, seurakunnan, kunnan, kotiseutuyhdistyksen, musiikkijuhlien, musiikkikoulun, paikallisen nuorison ja alueellisen yhteistyön edustajaa osallistui toiminnalliseen ”Virsistartti”-työpajaan. Kirkollisten viestinvaihtojen johdosta tilaisuuden kouluttajaksi löytyi väitöskirjaa virrestä perusopetuksen uskonto- ja kulttuurikasvatuksena valmistava MuM, KM **Jenni Urponen** yhdessä maskulaisen KM, luokanopettaja **Kaija Järän** kanssa. Kun virsitaituri, MuM, muusikko **Pekka Nyman** oli jo aiemmin kiinnitetty projektiin, ei ollut ihme, että osallistujien posket hehkuivat päivän jälkeen innosta. Vuotta aiemmin tilaisuuden tavoitteeksi oli ajateltu pyydettyjen alustusten ja keskustelun kautta perehtyä virsilaulun historiaan

ja nykytilaan sekä löytää tuoreita lähestymistapoja asiaa tuntemattoman näkökulmasta. Nyt virsikasvatus-aineistoa tehneiden kouluttajien kanssa käytyjen keskustelujen kautta tilaisuuden tavoitteeksi tarkentui tuoda keskeiset koulun ja seurakunnan toimijat sekä muutamat yhteistyöihmiset innostavassa tunnelmassa virsikasvatuksen äärelle. Päivässä tutustuttiin teorian ja käytännön kokeilujen kautta virsityöskentelyn menetelmiin ja näkökulmiin ja joissakin harjoitteissa sovellettiin neliäänisyyden perintöä. Koetun pohjalta ideointiin paikallista sovelletusta toimintapäivälle sekä sovittiin ideoiden jatkotyöstämisestä.

Nyt marraskuun toimintapäivien ollessa ovella tiedämme tämän lähestymistavan olleen onnistunut valinta. Toimintapäivät tullessa aloittamaan yhteisellä tilaan ja toimintaan virittäytymisellä. Koulussa laulun ja soiton lisäksi runoillaan jouluvirttä Lemin murteella, elävöitetään virren sanomaa liikkeillä, maalataan oman sisimmän enkelimaisemaa virren inspiroimana, tehdään virsien kautta tarinallista tutkimusta enkelin tehtävistä nuoren elämässä, liikutaan vauhdikkaassa virsipelissä ja askarrellaan lemiläistä jouluasetelmaa. Retki hautausmaalle veisuuperinteen vaalijoiden leposijalle antaa tilaisuuden kertoa tarinoita menneestä ja kirkossa koululainen voi liittyä neliääniseen veisuuseen yhteisön väen rinnalla. Päivän päättää katselmus pajojen antiin sekä paikallisten nuorten metalimessuryhmän esiintyminen. Yhteisön virsi-illassa rinnakaisten toimintojen tauottua yhteisen kokemuksen jakamiseen johdattaa tarinateatteriryhmä.

Yhteisö kehittämistyön avain

Toimintapäivistä koottava palaute ja yhteisön toimijoiden haastattelut ohjaavat kehittämishankkeen työstämistä. Toiminnasta saatu innostava kokemus voi olla merkittävällä tavalla

syysäämässä kehittämistyötä eteenpäin. Tulevaa työtä varten keskeisten toimijoiden sitouttaminen osaksi kehittämishankkeen suunnittelua ja seuranta on tärkeää. Ilman sydämen iloa työ käy raskaaksi. Siksi on paikallaan tukea yhteisöä voimavaroja vapauttavin ja vahvistavin menetelmin.

Neliäänisen veisuun ulottuminen tavallisen lemiläisen luo edellyttää tuoreen vuoropuhelun löytymistä niin perinteisen ja uuden toimintatavan, kuin

konkariveisaajien ja ensisäveliään taapalevien laulajien kesken. Kaikki ovat kutsuttuja omalla äänellään liittymään veisaajien joukkoon. Tämän kutsun todeksi tuleminen on kehittämistyön ydin.

Yhteisön ja kotiväen haastekirjeet ja ilmoitukset leviävät. Yhteisöä herätellen kuulemaan ovella koputtelevan veisuuperinteen kysymys sijastaan keskellämme. Mitä lemiläinen vastaa, sen aika näyttää. ■

Yleishyödyllinen Leader

- Leader-toimintaryhmä on rekisteröity maaseudun kehittämissyhistys, joka rahoittaa maaseudulle tai kaupunkien maaseutumaisilla alueilla kohdistuvia hankkeita. Yhdistyksiä on 55 kautta maan.

- Ryhmät toimivat maa- ja metsätalousministeriön myöntämällä rahoituksella. Maaseutuvirasto valvoo, ohjaa ja kouluttaa ryhmiä.

- Ryhmät neuvovat tuen hakijoita hakemusten valmistelussa ja hankkeiden toteuttamisessa.

- Yleishyödyllisen kehittämishankkeen tukitaso on maksimissaan 90 % hyväksyttävistä kustannuksista. Laajat alueiden väliset hankkeet voivat olla tuettuja täysimääräisesti. Tuki muodostuu EU:n, valtion ja kuntien rahoitusosuudesta.

- Tukitaso määräytyy Leader-toimintaryhmien alueellisten tavoitteiden ja painotusten mukaan. Etelä-Karjalassa paikallisen kulttuurin vaaliminen on yksi toimintaryhmän painopistealue.

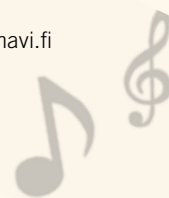
Hankkeen omarahoitussuus tulee kattaa seurakunnan budjettivarojen ulkopuolelta, esimerkiksi yhdistyksiltä ja yrityksiltä, saadulla rahalla. Lemillä hanketta rahoittaa yhtiöitetty Virsitoimikunta.

- Omarahoitussuudesta kaksi kolmannesta voi olla vastikkeetta tehtävää työtä, jota Lemin hankkeessa on esimerkiksi toimintapäivien avustajien työ (10 €/h).

- Hankehallinto tulee suunnitella osaksi hanketta. Lemillä hanke osaa seurakunnan talouspäälliköltä kirjanpidon ja tukea hankeraportointiin.

- Kulut haetaan jälkikäteen maksatushakemuksella, jonka yhteydessä hankkeen toteutuma raportoidaan. Jos hakijan likviditeetti antaa myötä, maksatushakemusten määrä kannattaa minimoida.

Lähde: www.mavi.fi

Hajuaistimuksilla on myös eettisiä ja esteettisiä merkityssisältöjä. Pyhien paikkojen kynttilät, tuohukset tai suitsukkeet ovat osa uskonnollisen systeemin ja kokijan eettistä arvomaailmaa.

Hajujen ja tuoksujen sanaton aistimaailma

PÄIVIKKI ANTOLA

FT, PROFESSORI EMERITA, DOSENTTI, TAMPERE

Miltä haisee luterilaisessa kirkossa, ortodoksisessa tsasounassa, juutalaisessa synagogassa, islamilaisessa moskeijassa tai buddhalaisessa pagodissa? Osaisitko kulkea kotoa kotikirkkoosi pelkästään nenän ja hajuaistin ohjaamana, silmät ja korvat suljettuina? Miltä sininen tuoksu? Miltä koivujen keväinen kohina maistuu? Onko länsimaisista ihmisistä tullut hajulukutaidottomia?

Hajut ja etäisyydet erottelevat tutun vieraasta, läheisen etäisestä, samanlaisen erilaisesta. Haistamiseen ja maistamiseen liittyvät käsitykset ja käytännöt ovat kulttuurisia. Mahdollisesti myös aistihavainnot – se mitä aivomme tulkitsevat meidän haistavan, maistavan – ovat ainakin osittain kulttuurisidonnaisia. Aivomme vertaavat uutta aistimusta aistimuistin varastoon. Jos sitä ei löydy, aivot hylkäävät sen tai luokittelevat uudelleen.

Länsimaisen ajattelun mukaan ihmisellä on viisi aistia: haju, maku, tunto, kuulo ja näkö. Aistihavaintojen maailma voidaan hahmottaa ja kokea kuitenkin muillakin tavoilla kulttuurisen ajattelun mukaan. Malissa asuvien dogonien kulttuurissa hajut voidaan kuulla ja puheella on tuoksu; miellyttävä puhe tuoksu öljyltä. Nigerian yoruba-kansan ihminen ajattelee, että sävelillä on maku, joten ihminen voi soittaa maukkaasti.

Kotiin tullessamme aistimme sen ominaishajun. Intiassa haisee erilaiselta kuin Keniassa tai Suomessa. Vaikka hajuaistimme onkin eläinlajeihin

verrattuna heikosti kehittynyt, liitämme hajut usein erilaisiin paikkoihin, eritteisiin, ruokiin, nautintoaineisiin. Hajuaistimuksilla on erittäin pitkä muisti. Lapsuuden hajuvaipan voi tunnistaa jopa vuosikymmenien jälkeen.

Olfaktorisen ekologian peruskäsitteeseen hajumaisema (smellscape), hajuvaippa, perustuvissa artikkeleissaan historiallisen kulttuuriantropologian dosentti Jan Löfström on käsitellyt aistien, erityisesti hajujen ja tuoksujen antropologiaa, kuten esimerkiksi kirjoituksessa Lapsuuden hajut, vanhempien tuoksut (2000a). Kognitiotieteen dosentti Minna Huotilainen on neurokognitiivisissa tutkimuksissaan osoittanut, että jo sikiönaikainen oppiminen valmistaa elämään haju-, kuulo- ja tuntoaistien rekisteröinnin alueella.

Hajuaistimuksilla on myös eettisiä ja esteettisiä merkityssisältöjä. Yhdelle maaseutu, metsä, navetta, ulko-huussi, savusauna on kotoinen, hyväksi luokiteltava haju, esteettisesti kaunis. Toiselle kaupunkiasfaltin, liikenteen, asutustaajaman hajumaise-

ma on läheinen, ”oikea”, hyväksi arvioitava, esteettisesti myönteinen. Pyhien paikkojen kynttilät, tuohukset tai suitsukkeet ovat osa uskonnollisen systeemin ja kokijan eettistä arvomaailmaa. Sairaalan eristyshuoneen ja ruumishuoneen kalman haju elää rakkaansa menettäneen hajumaisemassa pitkään, ”virallisen” suruajan ylikin.

Hajujen etiikka

Yhden ”hyvä” haju voi olla toiselle ”paha”. Hajuaistimus on siten myös yksilöllinen. Ruumiineritteiden paljastaminen on länsimainen tabu. Viileä pohjalaisäitini opetti 10 lapselleen, että ruumiinhajut olivat hävettäviä ja salaisia. Länsi-Suomen rukoilevaisen, 1870-luvulla syntyneen kylälukkari-isän poikana kasvaneelle pappisilleni uskonnollisten kokousten eli seurojen aistimaailma oli hyväksi arvioitava, eettisesti ”rakkaudellinen”.

Isä kuljetti lapsia seuroihin 1950-luvulta lähtien. Niissä käytettiin Bibliaa (1776), Vanhaa virsikirjaa (1701) ja omaa laulukirjaa (1790). Väliin langettiin polvilleen rukoilemaan intiimietäisyydelle sijoitettuihin puupenk-

keihin. Takana polvistuneen kasvot koskettivat edessä polvistuneen takamusta. Tutuiksi tulivat seuramaisemaan kuuluvat ruumiinhajut, joihin isä oli pienestä pitäen kasvanut. Äiti istui sivuhuoneessa seurasalin ”löyhkää” paossa. 1950- ja 1960-luvun maa-laistalojen ” Kerran viikossa saunas- sa” -puhtausnormin muistaen seurojen hajumaisema ei ihmetyttänyt.

Rukoilevaisseurojen ja -puheiden aineisto väitöskirjassani *Saarna saarnaaja tilanne* (Suojaanen 1978) perustui länsimaiseen tapaan visuaalisiin ja auditiivisiin havaintoihin. Pidin haju-, kosketus- ja tuntoaistimuksista kirjoittamista tuonaikaisessa suomalaisessa uskontotieteessä tieteellisenä itsemurhana.

Alkukantainen haju, sivistynyt hajuttomuus

Hajuaistia on sanottu ”mykäksi aistiksi”. Vaikeutena ei kuitenkaan ole haju itsessään, vaan se, että moderni länsimainen ihminen ei ole harjaantunut puhumaan hajuaistimuksista eikä edes erittelemään niitä kovin hyvin. Onko länsimaisista ihmisistä tullut hajulukutaidottomia?

Etenkin viimeisten 200 vuoden aikana länsimaissa on ajateltu, että hajuaisti on muihin aisteihin verrattuna varsin primitiivinen, halpa-arvoinen ja merkityksetön. 1800- ja 1900-luvun vaihteessa ylemmydentuntoiset eurooppalaiset ja amerikkalaiset katsoivat nenänvaraisen elämän tyyppilliseksi ”viidakkojen villoille”, ei itselleen. Vieraiden kansojen ja kulttuurien koetaan edelleen haisevan erilaiselta ja voimakkaamalta kuin ”me”.

Modernissa länsimaaisessa kulttuurissa nuuhkimista ja haistelemista ei pidetä hyvänä käytöksenä. Asioita sopii katsella, kuunnella, joskus kos-

”Nigerialaisen yoruba-kansan ihminen ajattelee, että sävelillä on maku, joten ihminen voi soittaa maukkaasti.”

kettaakin, mutta ei missään tapauksessa haistella tai maistella. Pienet lapset ovat kiinnostuneita kaikesta, myös hajuista ja tuoksuista: ”Täti haisee hyvältä!” Vähitellen he kuitenkin oppivat, että hajuista ei sovi puhua, saati että joku ”haisee”. ”Näyttelyissä” ”nähdään” ja ”näytetään” asioita. ”Konserteissa” ”kuullaan” ja ”kuunnellaan”. Outoja ovat ”haistula”, ”nuuskula” ja ”tuoksumo”.

Suomen kielessä haju- ja makuaistimuksia kuvaava sanasto on osittain yhteistä; hajun ja maun maailmat liukuvat osittain toistensa päälle. Makea, hapan, kitkerä ja tunkkainen voivat hyvin kuvata sekä tuoksua että makua. Haju- ja makuaisti ovat fysiologisestikin yhteydessä toisiinsa. Kun nenä on ”tukossa” nuhan tai allergian vuoksi, ruoka ei maistu – sillä ei tunnu olevan makua. Nenän hajureseptorit eivät toimi, kuten niiden pitäisi. Tällöin tärkeä osa ruoan aistinautinnosta jää saavuttamatta.

Slummi hajun ja kosketuksen kenttänä

Kenian pääkaupungissa Nairobissa minulla oli 1990-luvulla tutkimushanke ”Kulttuurien kohtaaminen, muutos ja kulttuurikuva monikulttuurisissa ympäristöissä”. Kenialais-suomalaisen tutkimusryhmän johtajana erityiskohteina oli kolme slummiä, Kibera, Kawangware ja Kangemi. Tutkittiin maaseudulta muuttaneiden etnisten ryhmien fyysistä, kielellistä ja maailmankuvallista sopeutumista suurkaupunkislummiin, jonne köyhä per-

heen isä muutti paremman tienestin toivossa.

Kawangwaren evankelisluterilaisen slummikirkon jumalanpalvelushajut tulivat tutuiksi useissa dokumentaatioissa. Tilaisuuden tunnelma oli vapaa, intiimi ja kirkko täynnä kosketusetäisyydellä istuvia ihmisiä. Pyhäkoltittaiset lapset istuivat vanhempien sylissä, vieressä tai juoksisivat käytävillä jutellen tai tanssien ja laulaen rytmikuoron ja orkesterin tahtiin. Vanhemmat taputtivat käsiään laulurytmin mukaan seisten tai istuen. Kun sylivauva alkoi itkeä, äiti antoi rintaa. Pikkupoika pissasi lattialle. Äiti vaihtoi housut.

Tilannehajun kuvailemiseen ei suomen kielessä valitettavasti ole sanoja. Ensimmäiseksi tulee mieleen Afrikan ilmasto- ja mannerhaju, toiseksi ihmisten haju. Mustan afrikkalaisen ”erilaisen” hajun koin jo 16-vuotiaana toimiessani länsisuomalaisen kristillisen kansanopiston kesätyöntekijänä opastamassa tansaniaista miesjuristia maaseutuajelulla. Tietämättömänä kysyin naivistisesti, miksi sinä haiset erilaiselta kuin minä. Kärsivällisesti hän vastasi: ”Meillä Afrikassa kaikki haisevat tällaiselta.” Entistä rohkeampana kysyin: ”Saanko koskettaa kättäsi?” Tynnyrissä kasvanut papintyttö sai ensimmäisen kasteen ”erilaiseen”.

Hajut tarttuvat

Isän jakamalla konfirmaatioehtoolisella 51 vuotta sitten tutustuin ensi kertaa ehtoollisviiniin – tai yleensä minkään viiniin – makuun ja tuok-

suun. Kodin ja koulun raittiusopetus viesti sanomaa ”viinan kiroista ja ka-tuojista”. Koska viini oli meille maa-laisnuorille outo sana, jännitin kave-reiden kanssa reaktiota vieraaseen hajuun ja makuun. Se tunkeutui sie-raimiin jo silloin, kun isä aloitti ”Kris-tuksen veren” jakamisen alttarilla.

Ensiehtoollisen haju- ja tuoksumai-sema saa minut teinivuosien koke-muksen muistijälkenä aistimaan eh-toolliskäynneillä yhä uudelleen isän hellät asetussanat, katseen, kumartu-misen puoleeni ja maljan kohottami-sen huulilleni. Isä on mukana ehtool-lisillani, hän ympärän tuolla, minä täl-lä puolen. Niin hän opetti. Siinä me kohtaamme – isä ja tytär. Pakenen isän luo ehtoollispöydässä, sillä koen nykyiset ehtoollisen toimittajat hen-gettömiksi mekaanisiksi koneiksi. Ja-noan pyhää yhteyttä jakajan sielun kanssa.

Rippikouluaikaiset tuoksut eivät olleet kaikki miellyttäviä. Yllättävin ko-kemus, pettymyskin, oli öylätin hajut-tomuus ja mauttomuus. Konfirmaa-tioporukkamme jakoi yhteisiä koke-muksia: ”Takertui kitalakeen ja ham-paisiin, meinasin sylkäistä käteen.” ”Maistuaks ’ruumiin’ nauttiminen to-siaan toltta?” ”Ruumiin nauttiminen ei oo mun juttu.” ”Miks leipä on kuin paperia?”

Hajuihin turtuu

Hajuaisti turtuu, kun sama aisti-mus jatkuu. Tuoksukosmetiikkaa käytettäessä tarvitaan yhä suurem-pia pitoisuuksia saman aistimuksen tuottamiseksi. Hajuvesiin mieltynyt henkilö saattaa kuvitella vain tuok-suvansa vienosti, vaikka hän muiden mielestä on ympäristöään terrorisoi-va, astmaoireita aiheuttava ”haju-pommi”.

Tutkimustyössä Nairobin slum-meissa (Antola 2007) länsimainen ha-jumaailmani vähitellen turtui, kun kymmenien ja satojentuhansien

mustaihoisten asukkaiden omi-naishajuihin sekoit-tuivat avoviemärien ja -käymälöi-den, tunkuiden, kaatopaikkojen, rottien, vuohien ja kanojen lemut. Tihentynyt hajuvaippa, kosteus, kuumuus, tunne hapen puutteesta, afrikkalaisten haastateltavien koske-tusläheisyys ahtaissa, hämärissä lan-ta-, lauta-, peltihökkeleissä, liiman-haistelijoiden aggressiiviset poika-joukot sekä albiinoihoani koskettele-maan pyrkivät lapsilaumat tulivat arjen aistimaailman osiksi. Länsi-mainen aistimusteni hermeettinen ”pyhäkkö” oli kirjoitettava aivojen aistikarttaan uudelleen.

Kangemin slummin evankelislute-ri-laisen kirkon vuokraamassa lauta-majassa piti viikkohartauksia ameri-kansuomalainen, evankeliointiin jal-kautunut evankelista Mike. Majan edustalla löyhkäsi tunkio. Sisällä oli tunkkaista, seinien vierustoja kiersi-vät penkit, ikkunaluukku antoi niu-kasti valoa. Kaksi teenkeittäjänaista istui nurkassa ison teekattilan taka-na. Tulisiko ketään, pohti Mike. Lo-pulta meitä oli seitsemän teenkeittä-jänaisia lukuun ottamatta; heillä kun ei ollut lupaa osallistua muuhun kuin teen valmistamiseen ja tarjoi-luun.

Pienen majan hajuvaippa tiheni, kun toisilleen vieraat miehet – pokot, luo, samburu, kamba ja kikuyu – se-kä Mike ja minä valkoinen ainoa nai-nen täytimme majan. Huoneen kes-kellä oli pöytä. Mike otti laatikosta ohuen kuvakirjan. ”Mitä Jeesus opet-ti viimeksi kun tapasimme?” Ei vasta-usta. Mike avasi kuvakirjan, kierrätti sitä miehillä selittäen uudelleen, mis-tä kuvat kertoivat. Sen jälkeen hän al-koi jutella ihan arkisista asioista kun-kin kanssa. Mike oli sisäistänyt ihmis-ten pariin jalkautumisen merkityksen ja toimintaehdot. ”Sanalla” päähän lyöminen olisi ollut ajan hukkaa ja

karkottanut osallistujat.

Juttelun jälkeen Mike lausui: ”Rukoilemme nyt yhdessä. Jokainen voi rukoilla omalla äidinkielellään.” Hiljaisuus oli käsin kosketeltava, tee tuoksui nurkassa. Jokainen rukoili vuorollaan ääneen. Se oli minulle kynnyskysymys, koska en ollut lap-suuskodin tapakasvatuksen jälkeen rukoillut ääneen.

Teeseremoniassa minulle valkoise-na naisena ojennettiin maitoteemuki ensimmäiseksi. Haistoin höyryävästä nesteestä nairobilaisen veden, vahvan maidon ja runsaan sokerin. En vielä tiennyt, miten suhtautua slummissa tarjottuihin juomiin ja ruokiin. Olin huolissani hygieniasta, erityisesti tee-veden alkuperästä. Slummitutkijana olin toki saanut kosolti tietoa val-koihoisen ihmisen arkielämän terveydenhoitoon kohdistuvista ra-joituksista kolmannen maailman slummeissa. Tunsin kanssaihmisteni tuijotuksen – joisiko rouva vai ei. Mi-ke pelasti tilanteen ja hörppäsi estot-ta kuumaa teetä. Seurasin esimerk-kiä. Teehetkessä juttelin miesten kanssa kansalliskielellä swahiliksi, joka oli tilaisuuden yhteinen kieli. Ahtaan majan hajuihin ja hämäryy-teen ehti turtua monien hartaushet-kien mittaan. ■

Hämärän valon päivä

Kuva: Jussi Leppälä

ANITA LEPPÄLÄ

KIRKKOHERRA, SIEVIN SEURAKUNTA

Syksyisenä työpäivänä Sievin seurakunnan kirkkoherra Anita Leppälä joutuu pohtimaan tulevaisuuden haasteita, muun muassa kuntien yhteenliittymisten ja talouden heikkenemisen aiheuttamia uhkakuvia seurakunnille.

On syyskuinen maanantaiaamu kello 6.45. Hämärään tavallista aikaisemmin, mutta aamu on hidas ja hiljainen. Tänä syksynä perheessämme alkoi aivan uusi elämänvaihe, kun jäimme mieheni kanssa kahden. Lapset aloittivat opiskelut – toinen Limingassa, toinen Oulussa. Ouluun muuttivat myös kaksi koiraamme. Siksi aamuun on

itselläni helppo herätä, niin paljon aikaa – ja vain itselle. Ja tänä aamuna töihin kuljetuskin tapahtuu suoraan kotiovelta.

Epävarma tulevaisuus

Kahdeksan jälkeen kaartaa talouspäällikkömme autolla pihaan ja ajamme läpi harmaan ja syksyisen laakeuden Sievistä kohti meren rantaa ja Kalajokea. Matkalla puhumme edes-

” Jokainen haluaa pitää oman seurakunnan nimestä ja itsenäisyydestä kiinni. ”

sä olevasta päivästä. Rauli-lääninrovasti on kutsunut rovastikuntamme kirkkoherrat ja talouspäälliköt yhteiseen kokoukseen. Kutsu itsessään ei ole mitenkään harvinainen – kokoonnumme usein ja säännöllisesti. En tiedä, miten yleinen tämä tapa meillä kirkossa ja rovastikunnissa on, mutta meille täällä se on itsestäänselvyys ja koettu erittäin merkittävänä, ennen kaikkea yhteistyökuvioiden suunnittelussa ja toteutuksissa. Toisaalta aistittavissa on myös väsymystä asioiden hitaaseen etenemiseen – varsinkin kokonaiskirkkoa ajatellen. Päässäni vilisevät tänäkin aamuna kaiken maailman Hetat, Havat ja Hevit. Kirjurit ja It-keskukset... Niin paljon uutta, niin paljon epätietoisuutta, pelkoakin tulevasta. Kaikki uusi voi olla myös ahdistavaa.

Mutta tämän päivän kokous on erillinen. Ilmassa on hienoista jännitystä, kun aamupalan jälkeen alkaa kokous kello 9. Kalajoen rovastikunnan tulevaisuustyöryhmä on tehnyt kaikkiin seurakuntiin kyselyn koskien tulevaisuuden uusia haasteita. Seurakuntien uhkana ovat kuntien yhteenliittymiset, joissa seurakuntien roolina on kulkea yhdessä kunnan kanssa ilman omaa päätösvaltaa. Näinhän on tapahtunut jo pitkään. Talouden heikkeneminen on myös pysyvä uhka seurakunnille – kenenkään kun ei ole pakko olla seurakunnan jäsen ja maksaa kirkollisveroa. Ennen tätä kokousta seurakunnat ovat kukin tahoillaan käsitelleet asiaa luottamushenkilöiden ja työntekijöiden kanssa, ja jotkut ovat jo järjestäneet myös seurakuntalaisten kuulemistilaisuuksia. Tulevaisuustyöryhmä on selvittänyt eri vaihtoehtoja, joita seurakunnilla on: nykyinen malli, kappeliseurakuntamalli (yksi seurakunta) tai seurakuntayhty-

mä. Lisäksi kunkin seurakunnan kirkkovaltuustot vastaavat rovastikuntakokoukselle kysymyksiin: onko seurakuntanne halukas yhteisen tulevaisuuden rakentamiseen, mikä vaihtoehtoista on paras ja onko jotain muita ideoita.

Me kaikki huoneessa olijat tunnettiin toisemme. Jokainen saa puheenvuoron. Välillä keskustelu käy kuumanakin. Jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseen, mutta yritämme löytää vastauksia, jotka palvelevat yhteistä etua. Kaiken epävarmuuden ja ahdistavien tulevaisuusnäköalojen keskellä on itselläni hyvä ja turvallista tuntea kuuluvansa tähän joukkoon. Tämä tutuus tuo mieleen rauhan – hyvin tässä käy. Me yhdessä olemme paljon enemmän kuin esimerkiksi pieni seurakuntamme Sievi yksin. Jokainen haluaa pitää oman seurakunnan nimestä ja itsenäisyydestä kiinni. Se on itsestäänselvyys. Mutta jos kaikki tämä on uhattuna, niin sitten ratkaisu on seurakuntayhtymä – ainakin joidenkin seurakuntien kanssa.

Kirkkoherran sana painaa

Kokous päättyy virallisesti ruokailuun kello 12. Keskustelu jatkuu pöydissä, kuten arvata saattaa. Itselläni on mielessä yhä vahvempana ajatus kirkkoherran suuresta vallasta – ja siitä, että sitä myös käytetään. Koskipa asia samaa sukupuolta olevien parisuhteen puolesta rukoilemista tai yhteistyökuvioita rovastikunnassa. Kirkkoherran, jos talouspäällikönkin sana painaa. Asioiden esittelyllä koskien päätöksiä on äärettömän suuri merkitys. Ennen pois lähtöä sovimme vielä muutaman kollegan kanssa niin sanotun nuorten kirkkoherojen kasvuryhmän ajankohdasta. Emmehän me enää nuoria ole, mutta virkaiäl-

”Tulevaisuus on täynnä epävarmuutta, mutta me yhdessä olemme paljon enemmän kuin esimerkiksi pieni seurakuntamme Sievi yksin”, sanoo kirkkoherra Anita Leppälä.

tämme aika nuoria. Ryhmä on ollut hyvä ja jokainen meistä haluaa koontua mahdollisimman pian kesän ja pitkän tauon jälkeen.

Ja jälleen ajamme läpi harmaan laukeuden. Vettä sataa välillä valtavina kuuroina. Täällä asuvat ihmiset saavat elantonsa vielä pitkälti maataloudesta ja usko tulevaisuuteen on vahva. Sievi tarjoaa myös runsaasti teollisia työpaikkoja. Matkalla mietin näitä ihmisiä, heidän elämänsä, kirkon tulevaisuutta.

Iltapäivällä kirkkoherranvirastossa kello 14. Luen sähköpostit, soitan läpi soittopyynnöt, laitan läppäriin laukuun ja suunnistan kaupan kautta kotiin noin kello 15. Sama hiljaisuus jatkuu ja käyn kotitöitten kimppeihin – niitä riittää etenkin kun lapset ovat käyneet, ynnä karvakorvat.

Illalla tunnen itseni tohtori Kiminkiseksi, kun avaan jälleen läppäriä ja Facebookin. Käyn katsastamassa seurakunnan oman sivun ja oman henkilökohtaisen profiilini. Olen paikalla ja plumpsahduksia alkaa kuulua. Chat-tailen ja yritän olla läsnä noin tunnin verran. ■

Moraali uusin sanoin: Moraali kasvaa hyväksymisestä

HEIKKI TERVONEN

PAPPI, TOIMITTAJA JA KIRJAILIJA, HELSINKI

Mistä nousee kyky toimia moraalisesti? Missä on etiikan voima? Saksalais-amerikkalainen teologi Paul Tillich sanoi, että moraalisen toiminnan motiivi ei synny lain käskyjen täyttämisestä, koska se on mahdotonta ihmisen ollessa erossa Jumalasta. Sen sijaan se kumpuaa siitä, että ihminen vastaanottaa ja hyväksyy sanoman, jonka mukaan hänet on hyväksytty ehdoilla.

Kirjassaan *Morality and Beyond* (Pauli Anna-la on suomentanut kir-jan nimellä *Muuttuvan maailman moraali*) sak-salais-amerikkalainen teologi **Paul Tillich** (1886-1965) mainitsi, että useimmat ihmiset pitävät omia hyvin ambivalentteja, moniselitteisiä mo-raalisia saavutuksiaan moraalissa mielessä kelpoisina. Jotkut jopa pi-tävät itseään lähes täydellisinä ja mo-raaliltaan moitteettomina. He katso-vat halveksien niitä, jotka ovat heidän mielestään epämoraalisia. Varmoina korkeasta moraalistaan he eivät koe tarvitsevänsä anteeksiantamusta.

Mutta jotkut näistä ”moraalisista”, samoin kuin ”epämoraalisista”, ihmi-sistä oivaltavat ainakin jollakin tasol-la moraalisen vaatimuksen ehdotto-man vakavuuden. Silloin he tiedosta-

vat sen syvän vastakohdan, joka on heidän moraalinsa ylevimpienkin ominaisuuksien ja ehdottoman mo-raalisen vaatimuksen välillä.

Mistä voima moraaliin?

Tämä kokemus liitti yhteen ”oikea-mielisen fariseuksen” Paavalin, ”syn-tisen” Augustinuksen ja ”askeetti-munkki” Lutherin. He ymmärsivät moraalisen käskyn vaatimuksen il-man kompromisseja ja ilman itsepe-tosta. He tajusivat, ettei pelkällä mo-raalilailla ole moraalisesti motivoivaa voimaa. Tämän oivalluksen pakotta-mana he etsivät voimanlähdettä, jota he nimittivät armoksi.

Tillich muistutti, että Johanneksen evankeliumin mukaan Jeesus sanoi: ”Minä olen totuus.” Johanneksella on kohtia, joiden mukaan totuus voidaan tehdä, ja joiden mukaan ihmiset, jot-

ka tekevät totuuden, tulevat tunte-maan sen. Vastaavasti psykoterapiassa vain sellaiselle ihmiselle, joka lähtee koko olemuksellaan mukaan parane-misprosessiin, on mahdollisuus tulla terveeksi. Tämä merkitsee, että pa-rantuakseen ihmisen on niin tiedon ja moraalin kuin tunteenkin tasolla an-tauduttava tervehtymisprosessiin ja sen eri vaiheisiin. Tämä ei voi tapah-tua, ellei ihminen ”kulje helvetin lä-pi”, sen kärsimyksen läpi, joka syntyy ihmisen tiedostaessa olemiseensa kät-keytyvien pimeiden, yleensä torjuttu-jen, asioiden läsnäolon.

Tillichin mielestä omatunto ei itses-sään ole ratkaisu moraalisiin ongel-miin. Sen sijaan kysymykseen moraa-lin motivaatiosta voidaan vastata vain ”transmoraalisesti”. Sillä laki vaatii, muttei anna anteeksi. Se tuomitsee, muttei hyväksy. Tästä syystä anteeksi-

”Raamatun uskonto
asettaa ihmisen aina
ratkaisun eteen.”

antamuksen ja hyväksymisen on tul-
tava jostakin lain yläpuolelta. Siinä
meidän alkuperäisen olemuksemme
ja nykyisen elämämme välinen pirs-
toutuneisuus voidaan voittaa. Siinä il-
mestyy elämäämme cheyttävä ja pa-
rantava voima.

Kristillisen sano-
man ydin on, että
tämä voitto tapah-
tui Kristuksessa.
Hänessä ilmestyi
uusi todellisuus, jo-
ka ylittää ihmisole-
muksen ja ihmisen
konkreettisen elä-
män jakautunei-
suuden. Siksi on
kristinuskon mo-
raalista vääristelyä tulkita ns. ”Jeesuk-
sen opetukset” uudeksi laiksi, joka oli-
si Mooseksen lakia raskaampi. Jeesuk-
sen sanat, eivät hänen ”opetuksensa”,
ovat tie uuteen todellisuuteen, jossa la-
kia ei ole kumottu, mutta jossa se on
lakannut olemasta käskevä.

Rakkaus on moraalin periaate

Kirjassaan *My Search for Absolu-
tes* Tillich kirjoitti, että Vanha tes-
tamentti syvensi antiikin käsitys-
tä oikeamielisyydestä korostamalla
oikeudenmukaisuutta. Vanhan tes-
tamentin ”sedaqah” voidaan kääntää
”luovaksi oikeudenmukaisuudeksi”.

Uudessa testamentissa vanhurskau-
teen liitetään lisäelementti: agape,
rakkaus. Se on Vanhan testamentin
luovan oikeudenmukaisuuden täytty-
mys. Sen korkein ilmaus on itsensä
uhraaminen sen puolesta, jota on ra-
kastanut.

Rakkaus agape-merkityksessä on
ehdoton moraalinen periaate. Kuiten-
kin se on puhdistettava monista vää-
rinkäsityksistä. Rakkaudessa agapena
on oikeudenmukaisuuden periaate it-
sessään. Jos ihmiset sanovat rakasta-
vansa toista ihmistä, mutta kieltäyty-
vät olemasta oikeudenmukaisia häntä

kohtaan, he eivät ole alkuunkaan kä-
sittäneet agapen merkitystä. He kutsu-
vat sentimentaalisuutta rakkaudeksi.

Agape-rakkautta ei pidä myöskään
Tillichin mukaan sekoittaa muihin
rakkauden muotoihin, kuten libidoon,

ystävyyteen, myötä-
tuntoon, sääliin ja
erokseen. Agape
liittyy näihin, mut-
ta samalla se tuo-
mitsee ja arvioi ne
kaikki. Agape ulot-
tuu vihamiehen
saakka – vieläpä
niin, että vihamies
pysyy vihamiehenä.

Tillich puhui
myös ”kuuntelevas-
ta rakkaudesta”.

Hän kertoi esimerk-
kitilanteen, jossa opiskelija oli vaikean
moraalisen ratkaisun edessä. Sielun-
hoidossaan Tillich ei lainaisi kymmen-
tä käskyä, ei Jeesuksen vuorisäärää,
ei edes yleisen humanistisen etiikan la-
keja. Sen sijaan hän kehottaisi opiske-
lijaa ratkaisemaan kysymyksen aga-
pen valossa, vaikka traditiot ja sovin-
naistavat olisivat ratkaisua vastaan.

Kymmenen käskyä, vuorisäärä,
epistolat, islamin laki ja muitten us-
kontojen lait eivät ole ehdottomia,
vaan ne on johdettu
agapen ehdottomasta
periaatteesta. Siinä
rakkaus on yhdisty-
neenä oikeudenmu-
kaisuuteen ja se koe-
taan lukuisina koh-
taamisina inhimillisen
elämän konkreettisis-
sa tilanteissa.

Kirjassaan *Morality
and Beyond* Tillich kirjoitti, että aga-
pe on eettinen periaate, joka säilyttää
ikuisen ja muuttumattoman olemuk-
sensa siitä huolimatta, että se toteu-
tuessaan ottaa jokaisen tilanteen ja sen
luomat mahdollisuudet huomioon.
Rakkaus etiikan korkeimpana peri-

aatteenä on siinä mielessä paradoksa-
linen, että se on ehdoton käsky, mutta
toisaalta voima, joka murtaa kaikki
käskyt.

”Vain rakkaus kykenee vastaamaan
yksityisen ihmisen ja sosiaalisen tilan-
teen synnyttämiin haasteisiin ja konk-
reettisiin vaatimuksiin kadottamatta
ikuisuuttaan, arvoaan ja ehdotonta pä-
tevyyyttään. Rakkaus pystyy muuntu-
maan muuttuvan maailman kaikkien
vaiheiden mukaisesti.”

Etiikka on ratkaisun tekemistä

Kirjassaan *Biblical Religion and the
Search for Ultimate Reality* Til-
lich kirjoitti, että Raamatun uskonto
asettaa ihmisen aina ratkaisun eteen.
Näin se tekee meidät persooniksi. Ih-
misen täytyy aina ratkaista Jumalan,
Kristuksen tai Jumalan valtakunnan
puolesta tai niitä vastaan.

Raamatun etiikka ei ole hyveitten ja
paheitten, lakien ja ohjeitten, palkin-
tojen ja rangaistusten järjestelmä.
Kaikki tämä on kyllä mukana, mutta
vain konkreettisten henkilökohtaisten
ratkaisujen kehyksinä. Jokainen rat-
kaisu on tehtävä nyt. Kun se on tehty,
sillä on kauaskantoiset seuraukset. Se
on aina perimmäinen ratkaisu, ratkai-
su, jolla on määrätön paino.

Tillichin mukaan
Jumala kutsuu paitsi
yksityisiä ihmisiä
myös perheitä, kanso-
ja, kansanryhmiä, yli-
kansallisia ryhmiä,
Jumalan kansaa,
kirkkoa. Jumalan
tarkoitus historiassa
on pelastaa yksityisiä
ihmisiä, mutta ei yk-

silöinä vaan hänen valtakuntansa jäse-
ninä. Näin etiikalla on aina myös yhe-
teisöllinen ulottuvuutensa.

Tillichin mukaan ihminen on sidot-
tu syntiin kaikilta puoliltaan, koska
hänen persoonansa keskus on vieraan-
tunut Jumalasta. Hänen tunteensa,

tahtonsa ja älynsä eivät ole vapaat synnistä eli niiden todellisen olemuksensa vääristymisestä. Hänen älynsä voima on häiriintynyt ja heikentynyt niin kuin hänen moraalinen voimansakin. Kumpikaan ei pysty luomaan uudeleen yhteyttä Jumalaan. Raamatun uskonnon mukaan järkemme pyrkimykset saavuttaa perimmäinen totuus epäonnistuvat yhtä lailla kuin moraalinen pyrkimyksemme saavuttaa perimmäinen hyvyys.

Paavalin, Augustinuksen ja Lutherin mukaan vain uskon tilassa voi osallistua hyvän ja toden tekemiseen totuuden normien mukaan. Usko luo uuden luomuksen, jossa synti, vieraantuminen, on voitettu.

Kirjassaan *Christianity and the Encounter of World Religions* Tillich käsitteli uskonnon ja moraalin suhdetta. Hän kirjoitti, että kaikki uskonnot kasvavat pyhän kokemuksesta tässä ja nyt, tässä asiassa, tässä persoonassa, tässä tapahtumassa. Mutta yksikään korkea uskonto ei ole jäänyt tälle pohjalla, vaan on ylittynyt kahteen suuntaan: mystiseen ja eettiseen, jotka ovat pyhän kokemisen kaksi elementtiä. Edellinen on kokemus pyhästä olemisena, jälkimmäinen on pyhän kokeminen sellaisena, jollainen ihmisen pitäisi olla. Intiassa syntyneissä uskonnoissa etusijalla on mystinen elementti ja Israelissa syntyneissä uskonnoissa sosiaalieettinen elementti. Mutta kaikissa uskonnoissa on aina kumpikin elementti läsnä.

Ei erillistä uskonnon aluetta

Kirjassaan *The Protestant Era* Tillich esitti, että omatunto on ensi sijassa eettinen käsite. Sitä hän ei pitänyt kristittyjen erityisenä ominaisuutena, vaan ihmisluonnon elementtinä yleensä. Sen enempää Paavalilla kuin

Tuomas Akvinolaisella tai Martti Lutherilla omallatunnolla ei ole uskonnollista lähdettä. Heidän mielestään omatunto kuuluu etiikan piiriin. Sen enempää Uudessa testamentissa kuin klassisessa kristinuskossa ei ollut "omantunnon uskontoa" ennen uskonpuhdistusajan lahkoliikkeitä.

Tillichin mukaan protestantismissa on vain maallikkoja. Pappi on maallikko, jolla on tietty tehtävä seurakunnassa ja joka on saanut tähän tehtävään ammatillisen koulutuksen. Tillichin mielestä kristinuskossa ei ole pappeutta, jolla olisi oma erityinen uskonnollinen tehtävä, koska pappikin on maallikko ja koska jokainen maallikko on potentiaalisesti pappi. Vastaavasti ei ole uskontoa erillisenä hengellisenä alueena. Kaikki on maallista ja kaikki maallinen on potentiaalisesti uskonnollista. Suhde ehdottomaan läpäisee jokapäiväisen elämämme joka hetken ja tekee sen pyhäksi.

Uskonto ja politiikka

Tillichin mielestä tavanomaiselle kysymykselle: "Mitä meidän pitää tehdä?" tulisi esittää epätavanomainen vastakysymys: "Mistä saamme voiman?" Ihminen ei voi tehdä paljon, ellei hän saa paljon. Siksi uskonto on kuin avoin käsi, jolla otamme vastaan lahjan, mutta myös toimiva käsi, joka jakaa lahjoja.

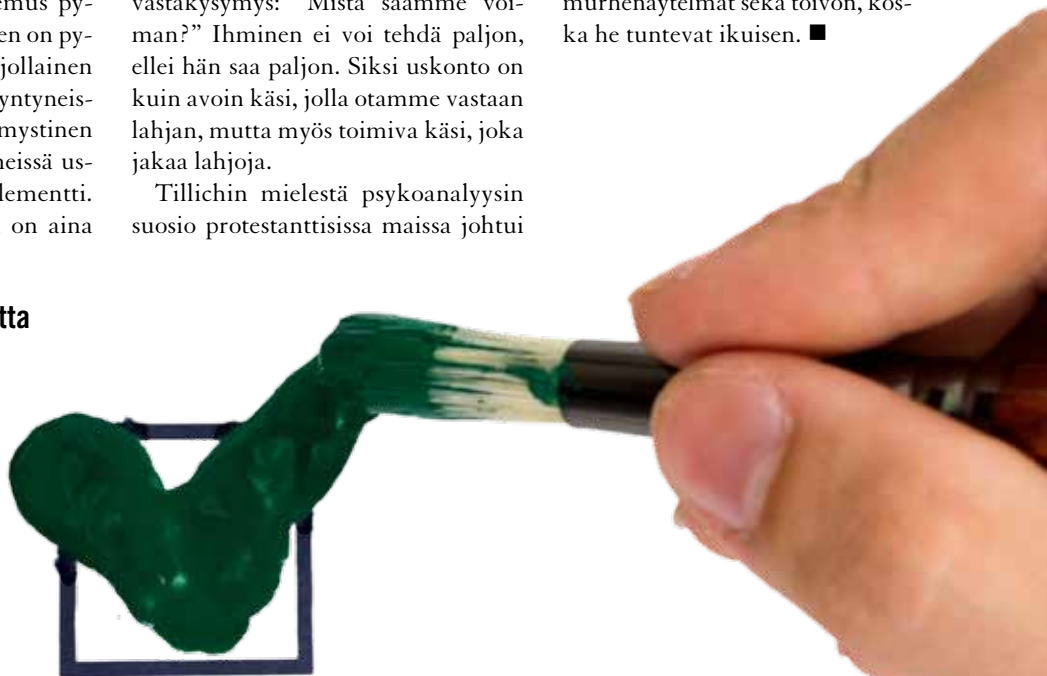
Tillichin mielestä psykoanalyysin suosio protestanttisissa maissa johtui

pääasiassa kahdesta seikasta. Ensimmäinen syy oli ankara moralismi, joka kehittyi protestantismissa, sen jälkeen kun siitä oli kadonnut sakramentaalinen armo, ja joka myrkytti persoonallisuuden tukahduttamalla moraali- lailla ja totunnaistavoilla elinvoimaiset impulssit.

Toinen syy oli moraaliratkaisuja tekevän ihmisen yksinäisyys. Hänen oli kannettava vastuunsa ja syyllisyytensä ilman synnintunnustusta ja synninpäästöä. Roomalaiskatolisissa maissa tilanne oli toisenlainen, koska siellä rippikoulu estämään persoonallisuuden hajoamista.

Tillich ei suostunut antamaan konkreettisia ehdotuksia poliittisista toiminnoista uskonnon nimissä. Se oli hänestä mahdotonta eikä sitä edes pitänyt yrittää. Uskonto sellaisenaan ei voi ehdottaa esimerkiksi sodan päämääriä tai yhteiskunnallisia uudistuksia.

Uskonnon sana aikamme ihmiselle ei ole poliittisten tai taloudellisten asiantuntijojen sana. Sen sijaan se on niiden sana, jotka tietävät jotain ihmisestä ja historiasta, niiden, jotka tuntevat ajalliseen elämäämme kuuluvat murhenäytelmät sekä toivon, koska he tuntevat ikuisen. ■

Tulevaisuus rakennetaan avoimella yhteistyöllä, rohkeasti

TIMO VIKMAN

KANTTORI, KUUSANKOSKEN SEURAKUNTA
PÄÄLUOTTAMUSMIES, KOUVOLAN SEURAKUNTAYHTYMÄ

Kirkon perustehtävä on säilynyt muuttumattomana läpi historian. Seurakunnan työntekijöinä joudumme kuitenkin toimimaan muuttuvan elinympäristön keskellä. Viime aikoina keskustelua on herättänyt erityisesti seurakuntien rakennemuutokset ja palkkausjärjestelmä. Tehtävän vaativuuden arvioiminen, palkan määrittäminen paikallistasolla ja työsuoritukseen perustuvan harkinnanvaraisen palkanosan käyttöönotto edellyttävät uuden ajattelutavan opettelemista työyhteisöissä.

Kuntarakenteen muutokset ja taloudelliset haasteet ovat saaneet monet seurakunnat yhdistymään yhä suuremmiksi organisaatioiksi. Tällaisessa tilanteessa yhteisistä asioista sopiminen ja päättäminen edellyttää aiempaa avoimempaa valmistelua sekä ratkaisuhakuista yhteistoimintaa. Työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun merkitys korostuu, kun lukuisista käytännön asioista neuvotellaan. Työyhteisötaitoja tarvitaan niin esimiesten kuin alaistenkin työssä. Ratkaisevan tärkeää on, miten esimiehet onnistuvat luomaan alaistensa työlle menestymisen mahdollisuudet sekä miten työntekijät kykenevät rakentamaan motivoitunutta ja myönteistä työilmapiiriä muutostenkin keskellä.

Esimiestyön haasteet lisääntyvät

Useissa seurakunnissa on havaittu, ettei nykyinen järjestelmä toimi tar-

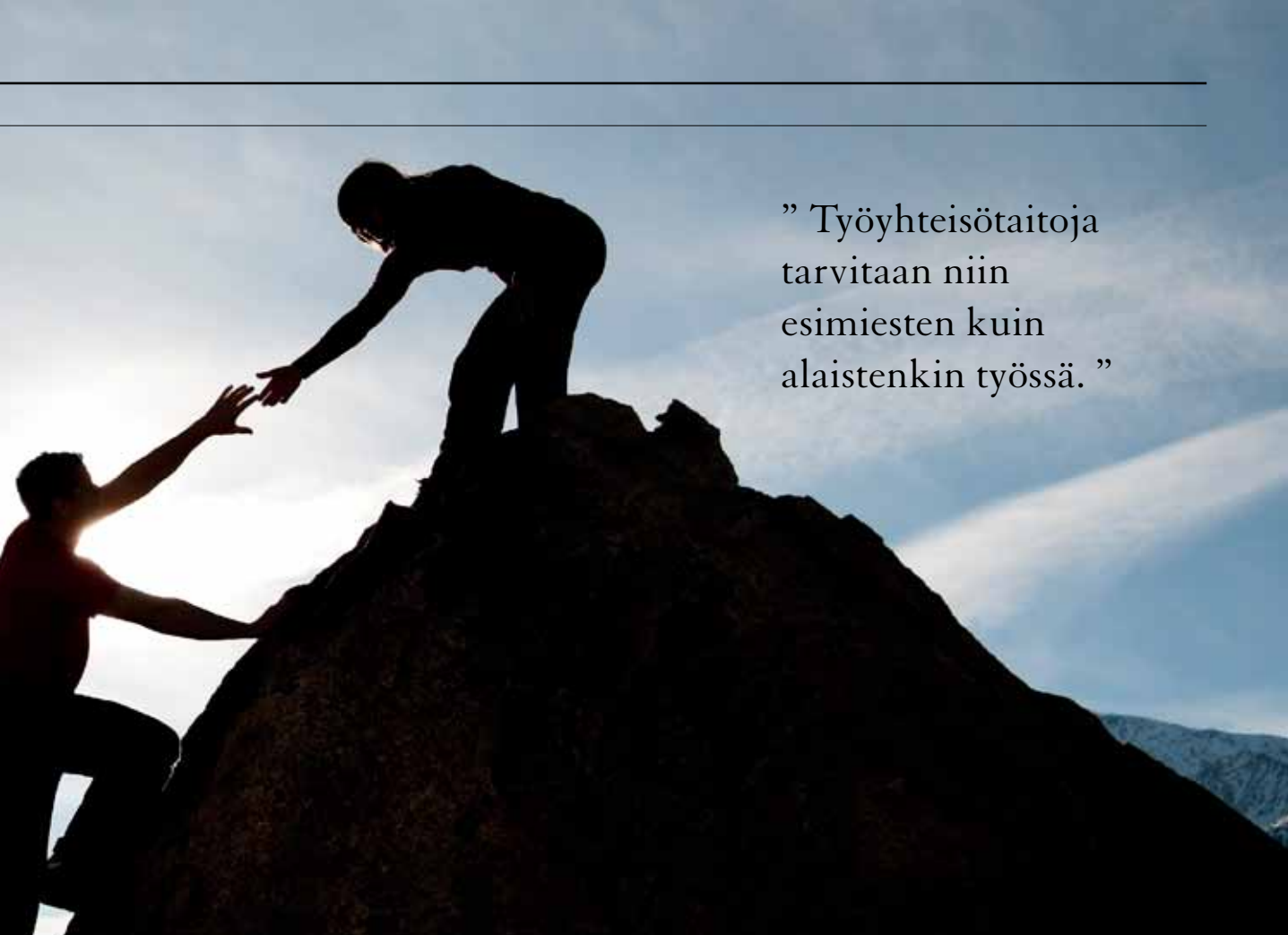
koituksenmukaisella tavalla, jos esimiehellä on kymmeniä alaisia ja työnjohdolliset tehtävät yritetään hoitaa muun seurakuntatyön sivussa. Tilanne on kestävä, jos esimiestyölle ei ole riittävästi aikaa ja voimavaroja. Oikeudenmukainen työsuorituksen arviointi on mahdollista vain, jos lähiesimies tuntee alaistensa työn ja kykenee arvioimaan muun muassa työntekijän ammatinhallintaan, työn tuloksellisuuteen ja laatuun liittyvien tavoitteiden toteutumista. Lähiesimiehen ja työntekijän yhdessä asettamien tavoitteiden tulee olla riittävän konkreettisia ja ohjata työtä tarkoituksenmukaiseen suuntaan. Johtamisjärjestelmiä on kehitettävä, jotta esimiesten ja työntekijöiden väliset kehitys- ja ET-keskustelut sekä työsuoritusten arvioinnit pystytään toteuttamaan säännöllisesti jokaisessa työyksikössä.

Useat työntekijäryhmät Kouvolan

seurakuntayhtymässä ovat kokeneet, että työn johtaminen ja kehittäminen sekä työsuorituksen arvioiminen onnistuu parhaiten silloin, kun lähiesimies on samaa ammattikuntaa kuin hänen alaisensa.

Toimiva neuvottelujärjestelmä on myös työnantajan tuki

Viime vuosina seurakuntien työntekijät ovat joutuneet kohtaamaan myös monenlaisia alueellisia rakennemuutoksia. Tästä esimerkkinä suurten tehtaiden sulkemiset, joista on kokemuksia myös kotiseudullani Kymenlaaksossa. Satoja ja tuhansia ihmisiä koskevat irtisanomiset sekä avuntarpeen lisääntyminen vaikuttavat konkreettisesti seurakuntien toimintaan ja talouteen. Toimintaa sopeutettaessa on muistettava, ettei vuosisatojen aikana muotoutuneita perinteitä ja resursseja sulateta uudeksi toimivak-

” Työyhteisötaitoja
tarvitaan niin
esimiesten kuin
alaistenkin työssä. ”

si kokonaisuudeksi hetkessä. Hyvissä ajoin aloitettu aito yhteistoiminta ja seurakuntatyön pitkän aikavälin suunnittelu edistävät yhteisiin tavoitteisiin sitoutumista ja työrauhaa. Keskinäisestä kunnioittamisesta nouseva avoimuus ja keskittyminen olennaisiin asioihin lisäävät onnistumisen mahdollisuuksia vaikeuksienkin keskellä. Huonosti valmistellut kokoukset, byrokraattisuus ja kokemus, ettei asioihin voi vaikuttaa, voivat syödä uskotavuuden hyviltäkin asioilta.

Yhteistyö on voimaa

Kouvolan seurakuntayhtymässä on valmisteltu harkinnanvaraisen palkanosan käyttöönottoa aktiivisesti vuoden ajan. Kuluneen syksyn aikana luottamusmiehet ovat vierailleet eri ammattiryhmien tapaamisissa. Tilaisuuksissa on keskusteltu ja kirjattu ylös työntekijöiden näkemyksiä siitä, mitä

työsuorituksen arvioinnissa tulee ottaa huomioon. Työntekijät tiedostavat seurakuntatyön laadullisten ja määrällisten tavoitteiden asettamisen sekä työn tulosten arvioinnin haasteellisuuden. Monen mielessä onkin ollut aito huoli järjestelmän toimivuudesta. Avoimuus valmisteluvaiheessa on lisännyt luottamusta ja auttanut oikeudenmukaisen palkkausjärjestelmän luomisessa. Kouvolassa liittojen pääluottamusmiehet ja työnantaja neuvottelevat tarkemmat arviointikriteerit jokaiselle ammattiryhmälle. Esimiesten Hava-koulutukset järjestetään yhteistyössä alkuvuodesta 2012. Tavoitteemme on, että arviointijaksot voidaan aloittaa seuraavana syksynä.

Tule rakentamaan tulevaisuutta

Paikallinen yhteistoiminta voi onnistua vain sillon, kun seurakunnasta löytyy asiantuntevat osapuolet pöydän

molemmille puolille. Paikallisen sopimisen lisääntyminen on tuonut luottamusmiestoimintaan uusia haasteita, mutta samalla lisännyt työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia työyhteisön asioihin. Tarvitsemme työntekijöitä, jotka haluavat osallistua tulevaisuuden rakentamiseen. Olet tervetullut mukaan AKIn toimintaan ja luottamusmiesvaaleihin.

”... pitääkö se mikä on hyvää.”

Muutokset avaavat aina uusia mahdollisuuksia, mutta muutoksesta ei pidä kuitenkaan tulla toimintaa ohjaava itsetarkoitus tai trendi. On tärkeää tiedostaa, miksi ja keitä varten seurakunta on olemassa. Vapahtajamme syntymäjuhlan aikaan täyttivät kirkot muistuttavat meitä siitä, että tarvitsemme kristinuskon muutumatonta ydinsanomaa ja yhteisöllisyyttä. ■

Etelä-Pohjanmaan kanttori-urkuriyhdistys 90 vuotta

Etelä-Pohjanmaan kanttori-urkuriyhdistys täytti 90 vuotta tänä syksynä. Juhlan kunniaksi eteläpohjalaiset kanttorit järjestivät juhlaconsertin Alavuden kirkossa. Samaan aikaan kokoustaneet Keski-Suomen kollegat osallistuivat myös konsertin toteutukseen. Konsertti esitteli monipuolisesti kanttoreiden työn ja taitojen hedelmiä. Kanttorit esiintyivät paitsi urkureina ja laulajina myös viulistina, huilistina ja cembalistina. Konsertissa kuultiin useita alueen kanttoreiden sävellyksiä ja sovituksia, esimerkiksi **Arto Turpelan** kuorosävellyksiä ja **Heini Kataja-Kantolan** urkumusiikkia sekä kantaatti virteen 178 ”Myös isämme uskoivat ennen”. Nykykanttorit ovat todella monipuolisia muusikoita ja onpa

kanttorin työtä tituleerattu ”maailman monipuolisimman muusikon” tehtäväksi. Kanttorin työssä yhdistyy kolme upeaa asiaa: saa olla tekemisissä musiikin, ihmisten ja Jumalan kanssa.

Yhdistys perustettiin Seinäjoella 1.8.1921. Neljä läänin kanttoria koontui keskustelemaan siitä, miten kanttorien heikentynyttä taloudellista asemaa voitaisiin parantaa. Perustajajäseniä olivat Laihian kanttori **Antero Iipponen**, Teuvan kanttori **Edvard Inkinen**, Ylihärmän kanttori **D. N. Hänninen** sekä Alavuden kanttori **I. E. Kaistila**. Kokous laati kirkkoministerille kirjelmän, jonka avulla pyrittiin vaikuttamaan palkka-asiaan pohtivan komitean työskentelyyn. Lisäksi yhdistys lähetti edustajansa lähetystöön, joka selvitti kantto-

rien palkkaustilannetta eduskunnalle ja hallitukselle. Yhdistys oli tuohon aikaan toinen Suomessa perustettu Kanttori-urkuriliiton paikallisyhdistys.

Yksi perustajajäsenistä, I. E. Kaistila lepää Alavuden kirkkomaan mullassa, ja juhlaan toi koskettavan lisänsä se, että yhdistys sai viedä konsertin jälkeen kunnioittavan kukkatervehdyksen Kaistilan haudalle.

Nykyisin yhdistys on akavalaisen Suomen Kanttori-urkuriliiton alaosasto, ja siihen kuuluu kolmekymmentä kanttoria Etelä-Pohjanmaan alueelta. Kaikkiaan työelämässä olevia kanttoreita on Suomen seurakunnissa 684, heistä 58,3 % on naisia. Yhdistyksen nykyinen puheenjohtaja on Seinäjoen seurakunnan A-kanttori **Maria Väinölä**. ■

Kanttori, maailman monipuolisin muusikko

Maria Väinölä

Kanttori, Seinäjoen seurakunta

Musiikkia ja sen vaikutusta ihmiseen on tutkittu paljon. Kun tutkittiin, miksi suomenruotsalaiset elävät pidempään kuin suomensuomalaiset, löydettiin näistä pitkäikäisistä suomalaisista kolme yhdistävää tekijää: hyvät geenit, laajat sosiaaliset verkostot ja kuorolaulu. Kliinisesti on todistettu, että laulaminen vapauttaa mielihyvähormoneja ja saa aikaan yhteisyyden tuntemuksia. Markkinamiehet käyttävät musiikkia ohjaillakseen ostoskäyttäytymistä. Ranskalaisen musiikin soidessa ihmiset ostivat enemmän ranskalaista viiniä, italialaisen musiikin soidessa meni italialainen viini paremmin kaupaksi. Lentokoneissa ja hisseissä soi taustalla muzak, jonka tarkoituksena on rauhoittaa pelkääviä ihmisiä. Musiikki moninkertaistaa ilon ja puolittaa surun. Musiikki on kaiken kaikkiaan mainio keksintö.

Mutta mikään näistä edellä mainituista asioista ei ole se syy siihen, miksi seurakunnassa viljellään musiikkia - ja paljon. Tapanani on haastaa rippikoululaiset ja väittää, että aina kun seurakunta koontuu, siellä lauletaan ja soitetaan, ja että itse asiassa seurakunnassa ei sellaista tilaisuutta olekaan, jossa ei musisoitaisi. Olen luvannut suklaapatukan sille, joka osoittaa tilaisuuden, josta musiikki puuttuu. Ei ole liiemmälti tarvinnut jaella suklaata.

Oikeutus sille, että seurakunnassa soi musiikki, löytyy mm. virsikirjan alkulehdiltä: ”Runsaasti asukoon teissä Kristuksen sana; opettakaa ja neuvokaa toinen toistanne kaikessa viisaudessa psalmeilla, kiitosvirsillä ja hengellisillä lauluilla, veisaten kiitollisesti Jumalalle sydämässänne.” Kol. 3:16 Raamattu kehottaa meitä ihmisiä laulamaan ja soittamaan. Äsken lukemani Raamatun kohta on vain yksi monista. Useissa muissakin kohdissa kehoitetaan ihmistä ylistämään Jumalaa laulaen ja soittaen, useita eri soittimiakin Raamattu mainitsee. Voisi kai todeta, että me kanttorit olemme saaneet tehtävänantomme suoraan itseltään Taivaan Isältä. Onpa olemassa sanonta ”Niistä, joita Jumala rakastaa, Hän tekee kanttoreita”.

Musiikki on jotakin, mitä ei voi ihmissilmin nähdä. Mittarit voivat kuitenkin todentaa, että musiikki on värähtelyä. Jotkut tieteen viimeisimmät tutkimukset osoittavat siihen suuntaan, ettei aineen, materian pienin mahdollinen osanen ehkä olekaan atomi vaan että kaikki aine pienimpiin osasiinsa puretuna onkin värähtelyä, ääntä. Ja tästä värähtelystä sitten syntyisi se kaikki näkyvä, mikä maan päällä on. Keittiöfilosofin pohdintana tuli mieleeni Raamatusta kohta ”Alussa oli Sana ja Sana oli Jumalan tykönä”. Jos siis olisi niin, että värähtely synnyttää myös aineen, saamme kanttoreina olla tekemisissä jonkin todella perustavaa laatua olevan asian kanssa.

Musiikilla on mahtava voima. Musiikilla voidaan saada yhteys sellaisiinkin ihmisiin, jotka ovat jo sällisen ilmaisun ulottumattomissa. Kaikki olemme varmasti kuulleet tarinoita dementoituneista vanhuksista, jotka eivät enää kykene puhumaan, mutta jotka puhkeavat laulamaan mukana, kun kuulevat tutun virren.

On sanottu, että kanttori on maailman monipuolisin muusikko. Hän soittaa monia eri soittimia, hän laulaa, johtaa, säveltää ja sovittaa – ja tulee sujuvasti toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Nykypäivänä suurimpiin kanttorin työn haasteisiin kuuluu pohtia sitä, miten rytmimusiikin vyöryssä kylvävät ihmiset ja pääasiassa klassisen musiikin koulutuksen saanut kanttori parhaiten kohtaisivat. Monet varsinkin nuoremman polven kanttorit jo hallitsevat rytmimusiikista ammentavan gospelmusiikin.

Kanttorin työ on kaikissa muodoissaan gospelin, ilosanoman välittämistä. Kanttori tekee sen musiikkia välineenään käyttäen. Kanttorin työssä yhdistyy kolme upeaa asiaa: saa olla tekemisissä musiikin kanssa, saa olla tekemisissä ihmisten kanssa ja saa olla, ihan työkseen, tekemisissä Jumalan kanssa.

Puheenjohtaja Maria Väinölän tervehdyspuhe
Etelä-Pohjanmaan kanttori-urkuriyhdistyksen
90-vuotisjuhliissa Alavuden kirkossa 20.9.2011

Saarnaajan tehtävä on kolmesta syystä erittäin vaativa: sanoman absurdus ja paradoksaalisuus sekä kuulijakunnan heterogeenisuus. On puhuttava yksinkertaisesti ja viivyttävä riittävästi absurdiuden ja paradoksaalisuuden kohdalla sen sijaan, että riennetään eteenpäin mielenmaisemasta toiseen.

Mitä odotan saarnalta?

Diplomi-insinööri Eero Suominen alusti kirkkoherraystävänsä pyynnöstä pappien keskustelupii-
rissä aiheesta Mitä odotan saarnalta? Saarnaajan tehtävä on haasteellinen: hänen tulee kuvata joka
sunnuntai osa pelastushistorian suuresta panoraamasta kokonaisuutta rikkomatta.

EERO SUOMINEN

DIPLOMI-INSINÖÖRI, ESPOO

Olen säälinsekaisen iha-
lun vallassa seurannut
pappia, joka puolityhjäs-
sä kirkossa jaksaa hoi-
taa messun ikään kuin
läsnä olisi suurempikin ekklesia. Itse
aina ahdistun tilanteesta, enkä tiedä
johtuuko se enemmän myötätunnos-
ta pappi-parkaa kohtaan kuin myö-

tähäpeästä seurakuntaansa hylkivän
enemmistön puolesta.

Albert Camus toteaa, että ihmistä
kutsutaan eri tahoilta. Historia on täyn-
nä uskontoja ja profeettoja, jotka kut-
suvat ihmistä hyppäämään. Mehän tun-
nemme **Sören Kierkegaardin** termin
”uskon hyppy”. Mitä ihminen, enem-
mistö, Camus’n mukaan tähän vastaa?

Ihminen ei käsitä tarkoin, mistä on
kysymys, asia ei ole ilmeinen. Hän
tahtoo tietää vain sen, minkä hän itse
hyvin ymmärtää. Hänelle vakuute-
taan, että tuo ylpeys on syntiä, mutta
hän ei ymmärrä synnin käsitettä. Saat-
taa olla, että sen toisessa päässä on hel-
vetti, mutta hänellä ei ole tarpeeksi
mielikuvitusta voidakseen kuvitella

tuota outoa tulevaisuutta. Saattaa olla, että hän menettää kuolemattomuuden, mutta se tuntuu hänestä turhanpäiväiseltä. Hänet yritetään saada tunustamaan syyllisyytensä, mutta hän tuntee olevansa viaton.

Saarnaajan tehtävä

Vertaan saarnaajan tehtävää tulkin ja matkaoppaan tehtävään. Mitä hän kuulijoilleen tulkitsee, mihin hän meitä ohjaa? Hän ohjaa suuren panoraaman äärelle. Tämä suuri, värikkäs mosaiikkitalous on Raamatun pelastushistoria.

Taulun kehykset ovat koko luomakunta, koko maanpiiri luonnonilmiöineen, eläimien ja kasveineen. Ne ovat ihmiskunta, yhteiskunta ja teknologia.

Jokainen saarna on osa tätä isoa mosaiikkia. Olennaista on havaita sanoman absurdius ja paradoksaalisuus. Sola fide, sola gratia. Pelastus on lahja, joka ei vaadi vastapalvelua. Kyseessä on laki ja evankeliumi, kovat uhkaukset ja ihanat lupaukset.

Kuulijakunta on heterogeeninen, ihmisillä on erilaiset mielentilat ja motiivit (pelko, suru, ahdistus, synnintunto, velvollisuudentunto, syyllisyydentunto, masennus tai ilo ja kiitollisuus). Kuulijat näkevät taulun eri valaistuksissa, masentunut synkän tummana, kiitollinen heleän kirkaavana.

Lähtökohta on todella haastava: koulutettu ammattilainen puhuu maallikoille, joiden tarpeita hän ei tarkasti tunne.

Saarnaajalle on haasteellista, että saarnan on oltava osa kokonaiskuvaa. Saarnaajan on keskityttävä itse asiaan, ei kehyksiin tai puhujaan itseensä. Eikä ole lainkaan varmaa, meneekö viesti perille kuulijalle.

Saarna on kuin suuren palapelin yksi osa. Kirkkovuoden saarnat muodostavat kokonaisuuden, jossa eri

”Selkeäsanainenkaan saarna ei tavoita kuulijaa, jos kirkon akustiikassa tai äänentoistolaitteissa on ongelmia.”

osien tulee sopia toisiinsa. Odotan saarnaajalta ehjää kokonaiskuvaa: sen mitä hän puhuu jouluna, tulee sopia siihen, mitä hän puhuu pääsiäisenä.

Raamatun paradoksaalisuudesta johtuen tämä on vaikeaa, siksi on puhuttava yksinkertaisesti ja selkeästi, kuten esimerkiksi piispa **Eero Huovinen**, jolta olen vuosien saatossa kuulut monta vakuuttavaa, mieleenpainuttavaa saarnaa ja ainoastaan yhden lipshaduksen.

Piispa osoitti vahvaa itsetuntoa kiukutelllessaan Konginkankaan onnettomuuden muistosaarnassaan Luoja-lemme hyvin avoimesti tyyliin ”missä olit Jumala, kun tällaista tapahtui?”. Sydämeni ymmärtää, että juuri näin sureville ihmisille on hyvä puhua, mutta järkeni sanoo, että tässä on mukana älyllistä epärehellisyttä. Tällainen puhe ei tee pelastushistorian suurta mosaiikkitaloutta selkeämmäksi, vaan vaikuttaa juuri päinvastoin.

Kuuntelin eräänä syyskuun aamuna radion aamuhartauden. Yliopiston selkeäsanainen dosentti puhui hengellisestä köyhydestä. Sain joka ainoasta sanasta selvän, mutta vaikeatajuinen teksti eteni reipasta lukunopeutta ilman taukoja – ja niin putosin kyydistä. Mieleeni tuli opiskeluaikojen sovelletun matematiikan luennot, missä professori lateli taulun täyteen vaikeaselkoisia kaavoja ja hymyssä suin totesi, että näinhän se menee. Minulle jäi

epäselväksi, mitä dosentti tarkoitti hengellisellä köyhyydellä.

Absurdiudesta

Raamatun pelastussanoma on absurdi, järjenvastainen: Sillä kun, Jumalan viisaudesta, maailma ei oppinut viisauden avulla tuntemaan Jumalaa, niin Jumala näki hyväksi saarnauttamansa hullutuksen kautta pelastaa ne, jotka uskovat, koskapa juutalaiset vaativat tunnustekoja ja kreikkalaiset etsivät viisautta, me taas saarnaamme ristiinnaulittua Kristusta, joka on juutalaisille pahennus ja pakanoilta hullutus, mutta joka niille, jotka ovat kutsutut, olkootpa juutalaisia tai kreikkalaisia, on Kristus, Jumalan voima ja Jumalan viisaus. Sillä Jumalan hulluus on viisaampi kuin ihmiset, ja Jumalan heikkous on väkevämpi kuin ihmiset (1. Kor. 1:21–25).

Saarnanpitäjä liikkuu koko ajan uskon ja tiedon rajapinnassa, mikä tekee kuulijan valppaaksi. Esimerkiksi teksti Betesdan lammikon ihmeperantamisesta vie kuulijan uskon ja epäuskon jännitekenttään. Kuulija jää väkisin mielessään pohtimaan tällaista ihmettä – mitä tekee saarnaaja? Hän jatkaa matkaa uusiin mielenmaisemiin, ikään kuin mitään ihmeellistä ei olisi tapahtunut.

En ryhdy saarnanpitäjää neuvoamaan, totean kuitenkin, että viisas puhuja pysähtyy hetkeksi avaamansa ih-

meen äärelle – pitää tauon ja tarkastelee sitä eri näkökulmista, ennen kuin jatkaa asian käsittelyä tekstin pohjalta. Tässä yhteydessä kuultu persoonallinen tunnustus lähentää kuulijaa puhujaan. Se voi olla esimerkiksi sen seikan myöntäminen, että tällaisen ihmeen ymmärtämiseen ei oma järki riitä.

Pelastussanomien suuressa panoraamassa on paljon vaikeatajuisia yksityiskohtia, joihin en kaipaa tarkkoja (keksittyjä) selityksiä. Yksityiskohtien arvostelu ei vähennä kokonaisuuden merkitystä. Usein saarnaaja palvelee kuulijoitaan paremmin myöntämällä, ettei ymmärrä kaikkea kuin keksimällä tulkintoja ja selityksiä, joihin joku kuulija voi aina takertua. Tärkeintä on ymmärtää pääasia ja kiinnittää kuulijan huomio siihen.

Paradoksaalisuudesta

Tuomiosunnuntain radiosaaressa sanottiin: Jumalalla on tuomarin naamio, mutta omimmillaan Hänellä on armahtajan kasvot.

On parempi sanoa: en tiedä, mutta ajattelen, että... ja sitten kertoa, miten on tähän ajatteluun päätynyt, kuin keksiä vaikeita kielikuvia, jotka eivät sanankuulijalle avaudu. Persoonallinen todistus on aina parempi kuin tyylikäskin persoonaton kielikuva. Tämä ei saa viedä liikaa huomiota, koska olennaista on puhua evankeliumista, ei itsestään. Hyvä saarna on persoonallinen, mutta ei minäkeskeinen. Se johtaa kuulijan sydämen oivallukseen suuren panoraaman tarjoamasta huikeasta näystä.

Panoraamakuvaa hämmästyttävästä lain ja evankeliumin paradokseista päästäisiin eroon, jos todettaisiin Jeesuksen täyttäneen lain viimeistä piirtoa myöten, jolloin sitä ei enää tarvitse saarnata. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, eikä se olisi järkevääkään. Jos laki kokonaan puuttuisi, meissä olevan pahan olemassaolo kiellettäisiin

ja ihmisen olisi vaikea kunnioittaa ja tuntea kiittolisuutta Jumalaa kohtaan.

Kokemukseni mukaan tämä on ihmisille erittäin vaikea asia. Lain ääni on viime vuosikymmeninä saarnoissa vaimentunut, kuten mm. professorit **Päivikki Antola** ja **Tarmo Kunnas** ovat todenneet.

En odota saarnalta valistusajan yhteiskunnallista tai taloudellista kasvusta. Sen sijaan odotan sellaisten ammattiteologeille itsestäänselvyyksien selvittämistä kuulijalle, joka ei tajua niiden sijoittumista suureen panoraamaan. Otan yhden esimerkin. Joka sunnuntai kuulemme alttarilta sanat: Niin paljon on Jumala maailmaa rakastanut, että antoi ainoan poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi.

Ateisti Albert Camus tiesi todellisen asiantilan: Ihmiset eivät käsitä tätä. Yksi miettii Camus'n tavoin, tarvitseeko elämänsä nuhteettomasti elänyt yli-päänsä mitään sovitusta (minunkin ystäväpiirissäni on useita tällaisia sivistyneitä ihmisiä). Toinen miettii, minkälaista rakkautta Luojalta osoittaa poikansa lähettäminen maan päälle räkkätyksi ja surmattavaksi.

Onnistuakseen saarnaajalla täytyy olla riittävän ehyt kokonaiskuva panoraamataulusta ja vakuuttava tapa käsitellä sanoman paradoksaalisuutta kuulijan ehdoilla.

Saarnan esitystapa

Keskeisiä elementtejä saarnan esittämisessä ovat tavoitteellisuus, jäsentyly, kuulijan mielenkiinnon herättäminen, tunne-elämykset ja vaihtelu. Yhteenvedonomaaisesti voidaan hyvän puheen tai saarnan ydin mielestäni kuvata seuraavan havainnollisen vertauksen avulla.

Vieraillessamme turistikohteissa olemme osallistuneet erilaisiin opasteluihin kiertoaajeluihin. Kiertoaajelulla opas kuljettaa turisteja maisemasta toi-

seen. Hyvä opas tekee sen niin, että turistille jää kierroksesta väkeviä muistikuvia ja hyvä mieli. Huono opas pilaa asiansa kiinnostuksen puutteella ja kii-reellä tai liialla informaatiolla ja/tai liian pitkällä kiertoaajelulla.

Ex analogia; puhuja kuljettaa kuulijaansa mielenmaisemasta toiseen. Hyvä puhuja ilmaisee olemuksellaan olevansa kiinnostunut asiastaan ja osaa valita sellaisen näkökulman asioihin, että kuulijan on helppo tajuta sanoman sisältö. Hän ei kuljeta kuulijaansa liian nopeasti tärkeiden kohtien ohi, ja hän palaa tärkeälle paikalle ehkä vähän toisesta näkökulmasta, siten että kuulijan mielikuva ja ymmärrys asiasta vahvistuu.

Ihmisen henkinen ja hengellinen kypsyminen ei rajoitu siihen, että jatkuvasti otetaan vastaan uusia vaikutteita. Siinä sulatetaan vaikutelmia, kunnes ne ilmaisevat merkityksensä. Tästä syystä saarnassa, kuten koko messussa, on hyvä pidempään pysähtyä sanoman niihin kohtiin, joissa sen absurdus ja paradoksaalisuus on selkeimmin esillä.

Niin saarnassa kuin synninpäästösäkin nämä huikeat panoraamanäyt si-vuutetaan yleensä nopeasti, jolloin emme ehdi sisäistää niiden valtavaa merkitystä. En tarkoita pelkästään puheen taukojen pidentämistä näissä kohdin, vaan asian laajempaa tarkastelua eri näkökulmista.

Hyvä puhuja ymmärtää, minkälaisen näyn edessä kuulijalle on annettava aikaa ajatella, hän hallitsee taukojen käytön. Hän ei myöskään kuljeta kuulijaansa uuvuksiin asti liian monen maiseman kautta.

Tämä vertaus tiivistää mielestäni hyvän saarnan ominaisuudet varsin osuvasti.

Itsestäänselvyytenä jätän mainitsematta saarnan dogmaattiset vaatimukset, kokemukseni mukaan ne ovat jokaisen papin selkäytimessä. ■

MITEN TULISI JOULU KULTAINEN?

JOHAN SAVOLA

TEOLOGIAN KANDIDAATTI,
HELSINGIN YLIOPISTO

Hurskaimmat teistä varmaan ehtivät jo ajatella, että tämä on jonkinlainen joulun hengelliseen sanomaan liittyvä kirjoitus. Näin ei itse asiassa ole. Kirjoitukseni käsittelee materialistisia tavoitteita. Jeesus on sanonut, että ihminen ei elä ainoastaan leivästä, mutta kyllä se leipäkin on

varsin tärkeää silloin, kun siihen ei ole rahaa.

Kanttoriopiskelijoille ”kullan” saanti on helpompaa ympäri vuoden, koska kanttorin tuurauksia ja muita soittokeikkoja on mahdollista saada muutenkin kuin kesällä. Teologiopiskelijoilla oman alan työt keskittyvät kesään ja nuoremmilla vuosikursseilla olevilla ei välttämättä vielä silloinkaan. Itse olen jouluna pitkälti sen kultan varassa, mistä maksoin edellisenä vuonna hieman valtion vaatimaa enemmän veroja. Entä sitten, jos toisena vuonna ei tullutkaan tienattua?

”Ihminen ei elä ainoastaan leivästä, mutta kyllä leipäkin on varsin tärkeää, silloin kun siihen ei ole varaa.”

Yhtään turhaa askelta ei pidä ottaa

Itse tein jo ennen pääsyäni teologiseen keikkoja ravintola-alalla. Tarkemmin sanottuna Viking Linen ruotsinlaivoilla. Ravintola-alan yleinen mantra on: ”Vie mennessäs, tuo tullessas ja tee siellä ollessas.” Ruotsinlaivoilla päivittäinen työaika on 10,5 tuntia, joten äskeinen johtaa siihen, että kyseisessä työssä ei todellakaan pidä ottaa yhtään turhaa askelta. Työtä on paljon, mutta käteen jäävää osuutta parantaa merityötuloista maksettava alhaisempi verotus.

Ensimmäisenä pelkona lienee se, että siellä pitää puhua ruotsia. Kyllä. Tosin, jos allekirjoittanut on pärjännyt laivoilla lukion keskiarvolla 6 ja lubenterilla kirjoituksista (B-kieli), niin kyllä siellä pärjät sinäkin.

Mikäli tällainen työelämä kiinnostaa, yhteys asianomaisen laivayhtiön konttoriin (pelkkä sähköinen hakemus ei riitä), verotoimistosta verokortti merityötuloa varten sekä merimieslääkärintodistus merimieslääkäriltä. Ja kun laivalle saat komennuksen, niin vähintään kahdet eri kaltevuuskulmalla olevat mustat työkenkät mukaan.

Jotain luonnonvastaista

Tämä periaate turhien askelten ottamisesta on siirtynyt myös muuhun elämäni. Pidän liikuntaa vaille mitään tarkoitusta vastenmielisenä. Sitten minulle ehdotettiin koripallon tuomarointia. Uskomatonta! Liikuntaa, josta maksetaan vielä rahaa! Itse kuvittelin, että liikkumisesta pitää maksaa itsensä kipeäksi ja sitten vielä hikoilla kuin eläin sen päälle. Nyt, kun havaitsin toisin, on se mielestäni jopa luonnonvastaista. Myös jääkiekon tuomaroinnista saa rahaa; alkuvaatimuksena on vain luistelutaito. Sääntö- ja peruskoulutuksia järjestetään tämän tästä. Lähde sinäkin kokeilemaan jotain luonnonvastaista.

Kaikkia edellä mainittuja yhdistää sielunhoito

Olen kuullut, että tuomarointi pelottaa, kun kaikki ovat aina eri mieltä tuomarin kanssa. Kieltämättä se vaatii luonnetta. Itse kahden urheilulajin tuomarina ajattelen asian näin: Kun ihmiset huutavat pelissä minulle, eivät he enää pelin jälkeen huuda kotonaan. Tuomarina toimiminen on siis itse asiassa sielunhoitoa, jota ei tilastoida. Itse asiassa jo se, että mainitsee olevansa teologian opiskelija ja tuleva pappi (jos piispa suo), tuo esiin sielunhoidon tarvetta missä tahansa ammattikunnassa. Siksi on hyvä tehdä töitä muuallakin kuin kirkon ja leirikeskusten seinien sisällä. ■

Kirkolla on annettavaa ympäristötyöhön

KUVAAJA: JANI LAUKKANEN

ILKKA SIPILÄINEN

YHTEISKUNTATYÖN SIHTEERI,
KIRKKOHALLITUS
VUODEN PAPPI 2011

Mietin mitä merkitsee olla vuoden pappi. Kuulostaa se paremmalta kuin vuoden auto saati sitten vuoden isä (ehkä kahdenkin). Kun pohdin tätä nimitystä syvemmin, ajattelen että tehtäväni on antaa yhdet kasvat vanhalle ammatille: tältäkin näyttää pappi. Nykyisessä tittelissäni ei tosin ole pappia. Olen ollut vankilapappi, seurakuntapappi (virallinen apulainen) ja erityisnuorisotyön pappi. Tällä hetkellä työskentelen Kirkkohallituksessa yhteiskuntatyön sihteerinä.

Papin identiteetistä en ole luopunut. Itse asiassa tein muutama vuosi sitten päätöksen, etten käytä työssäni kravattia. Ei, en ole lestadiolainen. Päätin, että kravattitilaisuuksissa pukeudun papin paitaan ja sokeripalaan. Kuulun Suomen kestävän kehityksen toimikuntaan, jonka kokoukset pidetään komeasti Valtioneuvoston juhlahuoneistossa Smolnassa. Papin paita, sokeripala ja tumma puku siis. Kun siirryimme kahveilta kokoustilaan, kysyi vieressäni kävellyt: "Oletko Ulkoministeriöstä?" Pientä tekemistä on vielä tunnettavuudessamme.

Ammattijärjestöni halusi tänä vuonna korostaa papin työtä ympäristön hyväksi. Olen siitä iloinen ja kii-

"Ihmisen paikasta luomakunnassa nousee myös vastuu. Meidän tehtävämme on nyt pienentää tarvitsemaamme ekologista tilaa, jotta myös muulle Luojan luomalle jää siltä", sanoo Ilkka Sipiläinen

tollinen. Ilmastomuutoksen uhka, Luojan luoman elämän ihmeellisen rikkaan kirjon kapeneminen ja muut ympäristöongelmat eivät ole väistyneet. EU:n velkakriisi on pieni ongelma niihin verrattuna. Ihmisen aikaansaama ilmastomuutos on vaarassa muuttaa peruuttamattomalla tavalla maapallon olosuhteita. Ihmisistä siitä kärsivät pahiten heikoimmassa asemassa olevat.

Kiitollisuus, rakkaus ja pyhä

Valmistelimme muutama vuosi sitten evankelisluterilaiselle kirkolle ilmastohjelmaa. Mietimme mitä omintakeista annettavaa kirkolla on ilmastotalkoisiin. Meillä ei luonnollisestikaan ole omaa meteorologiaa, vaan luotamme tutkijoiden tuloksiin. Oma antimme liittyy maailman ymmärtämiseen Jumalan luomakuntana. Jumala lahjoittaa kaiken hyvän luomansa kautta. Elämän verkon ihmeellisen rikauden ja myös haavoittuvuuden tajuaminen ja siitä nouseva kiitollisuus sekä rakkaus voi laittaa meidät liikkeelle. Kirkon ja kristillisen uskon

tehtävä ei ole pelotella, vaan rohkais- ta. Pelko pysäyttää. Kirkon ilmastohjelman nimeksi ei siten tullut esimerkiksi Pelko, häpeä ja lamaannus, vaan *Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus*.

Ihminen voi kiitollisena jo saamastaan hyvästä pyrkiä kohtuullisuuteen, joka mahtuu kotimme maapallon puitteisiin eikä vaaranna nykyistä ja tulevaa elämää. Ekumeenisessa liikkeessä puhutaan usein myös riittävydestä. Riittävyys on sitä, että emme ole kyltymättömiä, vaan jokin on kylliksi. Pohjoisen pallonpuoliskon enemmistölle ja globaalin etelän vähemmistölle se merkitsee kohtuullistamista, kun taas monet köyhät tarvitsisivat enemmän.

Kristillinen usko asettaa kuluttamisen sille kuuluvalla paikalla. Markkinataloudessa jaetaan osa Jumalan meille lahjoittamasta hyvästä kuluttamisen kautta. Siinä ei sinänsä ole mitään pahaa, mutta elämän sisällöksi siitä ei ole. Nyt ollaan luomassa lumouksetonta yhteiskuntaa, joka on käynnissä 24 tuntia seitsemänä päivänä viikossa. Sunnuntaiden kaupallis-

taminen on vakava taudin oire. Sapat-
ti on maailman vanhin työsuojelulaki,
joka myös säästää ympäristöä. Musli-
meilla pyhä päivä on perjantai, juuta-
laisilla lauantai, kristityillä sunnuntai.
Oma uusi, uljas yhteiskuntamme sa-
noutuu irti vuosisataisista kulttuuri-
sista perinteistä sekä arjen ja pyhän
vaihtelusta. Ei ole sattumaa, että ostos-
parasiitin torni ja mittasuhteet tuo
mieleen katedraalin. Oli ilo olla teke-
mässä joulukuussa julkaistavaa kirjaa
*Onneksi on pyhä, noin 52 tapaa viettää
sunnuntaita*.

Ympäristödiplomi luo työlle syvyyttä

Kirkon oma ympäristöjärjestelmä,
ympäristödiplomi, täytti kymmenen
vuotta. Järjestelmällä on ollut monia
hyviä vaikutuksia. Diplomin tehtävänä
on antaa seurakunnille toimiva väli-
line laittaa ympäristöasiat kuntoon.
Niin on tehnyt jo yli 100 seurakuntaa,
mm. Helsinki, Espoo, Vantaa, Tam-
pere, Turku, Maarianhamina ja Rova-
niemi. Diplomi on antanut kirkon ja
seurakuntien tekemälle ympäristötyölle
syvyyttä ja uskottavuutta. On turha
puhua luomakunnan ihmeellisyydestä,
jos seurakunta ei itse täytä omia ympä-
ristövelvoitteitaan tämän päivän vaati-
malla tavalla.

Diplomi on myös antanut seurakun-
nan jäsenille hyviä mahdollisuuksia
tuoda omaa osaamistaan yhteiseen
käyttöön. Pöydälläni on Jyväskylän
seurakunnan uusi diplomihakemus,
jonka työstämisestä vetänyttä ryhmää
johti ELY-keskuksen lakimies. Ympä-
ristöasioiden kanssa työskenteleminen
yhdistää myös eri työnteekijäryh-
miä. Me teologit olemme oman alamme
asiantuntijoita, mutta diplomille tär-
keitä ovat erityisesti puutarhurit, sunti-
ot, siivoajat sekä talous- ja kiinteistö-
puolen työntekijät.

Tekemällä oppii. Itse olen kasvanut
konkreettisten ympäristöasioiden tun-
tijaksi varsinkin siinä, kun olemme yh-

”Sapatti on maailman vanhin työsuojelulaki, joka myös säästää ympäristöä.”

dessä työryhmän kanssa laatineet ro-
vasti **Ouri Mattilan** puheenjohtolla jo
kolme diplomikirjan laitosta. Niissä
käydään läpi koko seurakunnan työ-
maan alta haudoista metsän puiden lat-
voihin, toimistoista päiväkerhoihin. Sama
oppiminen tapahtuu seurakunnassa,
kun siellä työskentelee ympäristödiplomi-
a. On ollut mielenkiintoista huomata
kuinka kirkon ympäristötyön neuvottelupäivistä on vähitellen tullut
ammattilaisten tapaamisia, joissa bench-
markataan kyselemällä, miten muualla
on ratkaistu tietty ympäristöhaaste.

Toinen herääminen

Olen tehnyt nykyistä työtäni jo varsin
pitkään. Aloitin 1990-luvun suuren
laman aikaan. Tuolloin jättityöttö-
myyden synnyttyä oli tärkeää kehittää
kirkon työttömien kanssa tekemää
työtä. Ympäristöasiat olivat syrjässä,
mikä ei ollut hyvä tilanne.

Kirkon oman ympäristöjärjestelmän
rakentaminen osoittautui hyväksi kei-
noksi tehdä perustaa kirkon ja seura-
kuntien ympäristötyölle. Sille alkoi vä-
hitellen rakentua muuta. Ympäristö-
asiat alkoivat kiehtoa minua yhä enem-
män ja aloin lukea ekoteologiaa. Val-
mistumisen jälkeen en ollut teologista
kirjallisuutta juuri harrastanut, vaikka
luenkin paljon. Nyt innostuin ja työ- ja
yöpöydille alkoi kasaantua kirjoja.
Kiinnostuin erityisesti ns. prosessi-
teologiasta, feministisestä ekoteologiasta
ja **Leonardo Boffin** uudemmasta
tuotannosta. Oma teologinen ajattelu-
ni sai uutta sisältöä ja näin jälkepäin
luulen kokeneeni eräänlaisen uuden
hengellisen herätyksen. Maailma näyt-
tää erilaiselta ekoteologisin silmin.

Amerikkalainen **Sallie McFague**
sanoo, että rukouksessa me emme

määrittele Jumalaa, vaan puhut-
lemme häntä. Ajatus oli minusta mie-
lenkiintoinen ja päätin kokeilla sitä
käytännössä. Siitä syntyi viime vuon-
na julkaistu kirja *Maailma on Juma-
lan ruumis*. Kirjan rukoukset nouse-
vat mm. McFaguen, prosessiteologi
John B. Cobbin ja Boffin ajatuksista.
He kaikki ovat myös panenteistejä eli
näkevät, miten kaikki on Jumalassa.
Tällainen moderni ekoteologia ei ole
kaukana luterilaisesta tavasta ajatella.
Mikään ei elä vain itseään varten,
vaan olemme osa elämän verkkoa. Me
olemme samaa ainetta maan matosten
ja taivaan tähtien kanssa. Me hengi-
tämme samaa ilmaa kuin eläimet ja
lannoitamme maata kuoltuamme. Sa-
malla ihmisellä on erityinen asema.
Jumala kutsuu luomaansa kohden yhä
suurempaa iloa, moninaisuutta, har-
moniaa ja kauneutta. Ihmisen erityi-
syys on siinä, että me kykenemme ko-
kemaan tuota kaikkea ehkä syvem-
min kuin mikään muu luotu, joskaan
en ole aivan varma delfineistä. Ihmi-
sen paikasta luomakunnassa nousee
myös vastuu. Meidän tehtävämme on
nyt pienentää tarvitsemaamme ekolo-
gista tilaa, jotta myös muulle Luojan
luomalle jää sitä.

Minua kummastuttaa, että ilmaston-
muutoksen uhka ei saa aikaan päättä-
väisiä toimia. Vuoden 2008 talouskrii-
si oli epäilemättä hurja ja pelottava,
mutta nyt se on jo ohi ja uusi on sen
sijaan tullut. Muuttaessamme maapal-
lon elinolosuhteita me teemme jotakin
sellaista, jolla on peruuttamattomia
vaikutuksia. Ihmisellä on kyky päättä-
väisiin toimiin. Nyt tarvitaan sellaisia.
Parhaiten muutos nousee kiitollisuu-
desta, rakkaudesta ja kunnioituksesta.
Siinä on kirkolla annettavaa. ■

Ypäjän kirkon tähtitaivaan alla

YPÄJÄN KIRKOSSA on tuhansien valojen lasikui-tuinen tähtitaivas viimeisen ison remontin tuotteenä 1990-luvulta. Se herätti aikanaan keskustelua. Entä jos jotkut pahastuvat ja häiriintyvät, kun tähdet hie-man vilkkuvat katossa. No, saahan ne sammutettua ja ainakin joulukirkkoon ne sopivat mainiosti. Entäpä jos hautajaisissa jotkut pahastuvat, kun arkun yläpuolella tähdet loistavat katossa.

**”Tähtitaivas
tarjoaa ilmaisia
jouluelämyksiä”**

Joka tapauksessa taisi olla ihan ensimmäinen siunaus tähtitaivaan alla, kun vainajan poika teroitti, että äidin hautauksessa pitää olla tähtitaivas näkyvissä. Sution pitää muistaa ainakin se nappula kääntää päälle, vaikka muita valoja ei olisikaan kirkossa. Syy selvisi. Äiti oli suuren perheen huoltaja. Isä oli paljon poissa kotoa töittensä takia. Iltaisin pitkän työpäivän päätyttyä äiti halusi kävellä ulkona yksin, ja hänen ainoa nautintonsa oli tähtitaivaalle katselu. Se rentoutti. Vanhin lapsista piti sillä aikaa katraan kurissa, jotta äiti saisi oman virkistysensä.

JOSKUS VUODEN 2001 paikkeilla ollessani tunturipappina Ylläksen Pyhän Laurin kappelissa Kolarissa sain esitellä sen uutta tähtitaivasta. Tottahan yleensä mainitsin Ypäjän tähtitaivaan. Kotiin tultuani sain tietää, että eräs arkkitehti oli tehnyt muistutuksen tuomiokapituliin Ypäjän kirkon tähtitaivaan sopimattomuudesta jugendkirkkoon. Kirkkoneuvoston oli annettava lausunto asiasta. Kaikki olivat kokouksessa sen pykälän kohdalla hiljaa ja hämmentyneitä. Lausuntoa ei tahtonut syntyä. Kunnes mi-

nä puhkesin puhumaan ja sanoin, että olen vain kehumisia kuullut ja mitäs se vieraalle arkkitehdille kuuluu. Jotakin lausuntoa siis tuomiokapituliin lähetettiin, ja sieltä tuli vastaus, että tehty mikä tehty. Jos jotakin häiritsee tähtitaivas, niin saahan sen sammutettua. Onneksi ei ole koskaan tarvinnut tilaisuuksissa äänestää, vaan taivas on aina valoaan tarjonnut kirkossamme.

AIKANAAN HALLEYN komeetta ihmettytti pimeällä taivaalla. Itsekin kävin katuvalojen ulottumattomuudessa komeetta katsomassa. Ja löytyihän se. Hetken katseltuani kuului naisääni takanani. ”Mitäs kirkkohera täällä pimeällä tekee.” Selitin syyn ja nainen ihmettelemään. Viikkoa myöhemmin naisen aviomies kiitti minua ja sanoi, että mitä minä tein hänen vaimolleen, joka oli lähtenyt ulos kävelylle ovet paukkuen ja palasi takaisin aivan toisenlaisena ihmisenä. Sanoin syyksi tähtitaivaan ja komeetan, joka palaa takaisin vasta pitkien aikojen kuluttua. Tähtitaivas tarjoaa ilmaisia jouluelämyksiä. ■

RISTO AHTI
KIRKKOHERRA YPÄJÄ

JOULUT ”VIRKAJOULUINA”

SEPPO KIRKINEN

UUODEN KANTTORI, KUOPIO

Ensimmäisen joulujumalanpalvelukse-
ni soitin viidentoista vuoden ikäisenä. Muistan hyvin tuon jännittävän jouluaamun Kemissä Karihaaran seurakuntatalolla. Tuosta vuoden 1975 joulusta alkoi yhtäjaksoinen joulutyörupeamani, 36 vuoden katkeamaton ketju joulunpyhien hartauksia ja

jumalanpalveluksia.

Näihin 36 jouluun mahtuu monenlaisia joulunpyhiä. Nuoruuteni jouluina sain olla aputyövoimana Kemin kanttoreille. Taskuraha oli kirkkomusiikinopiskelijalle tarpeen. Oli mukavaa ja turvallista viettää joulua lapsuuden kodissa isän, äidin, sisarusten ja sisarusten perheiden kanssa.

Ensimmäinen ”virkajouluni” Kuopiossa koitti vuonna 1981. Jouluku on perhejuhla. En pystynytäkään enää viettämään joulua omien vanhempieni ja sisarusteni parissa. Ennen joulua mietin, miltä tuntuu viettää joulukuaukana kotoa. Olo oli orpo ja yksinäinen. Mieleni tassaantui, kun seurakuntatalon alakerran väki, vahtimestaripariskunta ja nuorisotyönohjaaja, juttelivat mukavasti tulevasta joulusta. Lisäksi minut kutsuttiin pikkupappilaan aaton joulupuurolle, josta lähdimme sitten työtoverini kanssa hartauskierrokselle vanhainkotiin ja kappeleihin. Ja aattoillaksi oli kutsu tuttuun perheeseen. Koti-ikävä unohtui. Kännyköitä ei ollut, mutta lankapuhelimella soitin myöhään aattoiltana kotijoukoille. Pikkupappilan aaton joulupuuurosta ja tutun perheen aattoillan hetkestä tulikin sitten perinne useiksi ”virkajouluiksi”.

Miten jouluruokapuoli poikamieskanttorilla sujui? Alkuvuosina ei ollut ruokahuolia. Aatonä oli Pikkupappilan puuroa, vanhainkodin jouluaateriaa ja ruokailua ystäväperheen luona. Sitten koitti ensimmäinen jouluku tulevan vaimoni kanssa. Seurustelimme tuolloin. Hänen työvuoronsa sairaanhoitajana loppui aattoiltana klo 20. Sovimme, että haen hänet ja menemme tapani mu-

kaan tuttavaperheen luo. Jostain syystä tuona aatonä en mennyt pikkupappilaan puurolle ja vanhainkodissa-kaan ei jouluruokaa tarjottu. Koska olin lähdössä joulupäivän jumalanpalvelusten jälkeen Kemiin muutamaksi päiväksi, en ollut varannut yhtään ruokaa joulunajaksi. Nälkä oli kova. Tuttavaperheen luo menimme niin myöhään, ettei ruokaa ollut enää tarjolla, enkä kehdannut sitä pyytää. Saimme joulutorttukahvit. Tarkoituksemme oli lähteä yölliselle aaton hautausmaakävelyille, mutta ensin kävimme valtavan nälkäni vuoksi kanttorilassa. En löytänyt sieltä kuin himpun verran kauraryyniä ryynipaketin pohjalta. Maitoakaan ei ollut. Keitin veteen ne loput kauraryynit ja söin ”joulupuuron” ilman voisilmää vesilasini kanssa. Liekö ollut Marialla ja Joo-sefilla yhtä köyhät eväät ensimmäisenä jouluyönä?

”Olo oli orpo ja yksinäinen”

Eräänä jouluaatonä olin lähdössä puoli yhdeksän maissa yökirkkoon. Perheen joulusauna ja jouluruokailu oli takana. Joulupukkikin oli käynyt. Leikit uusilla joululahjoilla oli kesken 3- ja 4-vuotiaiden lasteni kanssa. Lähtiessäni molemmat olivat tiukasti lahkeissani kiinni, huusivat ja itkivät, että isi ei saa lähteä. Ei ollut helppo lähtö tuolla kertaa jouluyön kirkkoon. Sata kertaa mieluummin olisin jäänyt lasteni kanssa leikkimään. Seurakuntani muut ammattiryhmät vuorottelivat joulunpyhät ja saivat jonkun joulun vapaaksi. Meillä kahdella kanttorilla ei ollut mitään mahdollisuutta vuorotteluun. Minulla alkoi jouluahdistus. Kaipasin kovin sel-
laista joulukuä, jolloin saisin olla jouluaaton kotona ja kat-
sellen lasten iloa ja jännitystä vapaana työhuolista. Vuoden 2003 jouluaatto oli työhistoriani ensimmäinen jouluaatto, jolloin sain omistautua kokonaan perheeläni. Oli ihanaa kokea se. Siihen loppui kymmenen vuoden jouluaahdistukseni. Sydämeistäni soisin, että kaikilla seurakunnan työntekijöillä olisi mahdollisuus lasten piene-
nä ollessa viettää edes yksi jouluaatto omistautuen aino-
astaan omalle perheelleen. ■

Hyvän Jumalan siunaamaa joulun juhlaa koti- ja virkajouluusi!

8.1.

KASTEEN LAHJA

1. SUNNUNTAI LOPPIAISESTA

Liturginen väri: valkoinen

Lk. 3:15-18, 21-22

Virret: 215, 129: 2-4, 219, 442, 808, 490: 2, 3, 5

Muuta musiikkia: Sydämellä Jeesuksen (CE1 91), Me saimme kutsun kirkkoon (LT 2001, 30), Kun kasteen sain (SK 106)

Muuta mielesi

KATI KEMPPAINEN

”Kansa oli odotuksen vallassa.” Näin dramaattisesti alkaa päivän teksti. Käsinkosketeltavan tiheää odotuksen tunnetta oli ilmassa, kun kerran löysimme tiemme Viktoriajärven itäisen hiippakunnan erään syrjäkylän vaatimattomaan kirkkoon. Väki oli pakkautunut tiiviisti penkeille, osa jäänyt ulos, ja väkeä kertyi koko ajan lisää. Oli alkamassa harvinainen tapahtuma, jumalanpalvelus ja kaste. Ei yhden pienen vauvan kaste, vaan kokonainen joukko eri-ikäisiä lapsia oli tuotu kirkkoon liitettäväksi. Jossakin messun vaiheessa äidit kutsuttiin eteen, ja pian näitä pyhävaatteisiin sonnustautuneita mamoja tungeksi kymmenittäin alttarin edessä. Lapsia oli sylissä, selässä ja lattialla. Alkoi veden valelu ja nimien lausunta. Pientä kuhinaa ja lasten ääntelyä oli ilmassa, mutta suuremmalta konsertilta säästettiin. Harvoin, jos koskaan on kasteen yhteisöllinen luonne käynyt niin ilmeiseksi kuin tuolloin. Lapset todella liitettiin kirkon jäseniksi, osaksi yhteisöä, Jumalan valtakunnan lapsiksi oikein isolla joukolla. Kaste ei ole lahja ainoastaan yksilölle, vaan myös yhteisölle. Ja onhan yhteisön oltava paikalla, kun lapsia kastetaan. Ei puhettakaan, että kyseessä olisi kotona tapahtuva suljettu toimitus, jossa olisi vain lähisukulaisia paikalla. Ei myöskään ollut tärkeää, olivatko ulkonaiset olosuhteet meidän mittapuumme mukaan kohdillaan: kastemaljan virkaa taisi toimittaa peltivä. Vettäkin oli, mikä on mainitsemisen arvoinen asia kuivana kautena.

Afrikkalaisittain ajateltuna yksilön hengellinen elämä ankuroituu yhteisöön, eli relaatioon, joka on olemassa ihmisten välillä. Jumalan kansa on kutsuttu julistamaan ja

elämään todeksi Jeesuksen Kristuksen evankeliumia kaikille ihmisille kaikissa olosuhteissa ja tekemään sitä nimenomaan yhteisönä. Usko on ensisijassa meidän, toissijaisesti minun. ”Olen, koska me olemme.” Kasteessa ihminen tunnustetaan julkisesti myös yksilönä: ”Sinä olet...” on viesti, joka välittyy monin eri tavoin kasteaavasta.

Johannes Kastaja oli oikein kunnon valtakunnan sisäänheittäjä. Hän uurasti kutsumuksessaan: julisti, vetosi, moitti, kehotti ja haastoi ihmisiä kääntymykseen. Johanneksen terävä kieli, kaihtamattomat vertaukset ja pelottomuus kiehtoivat ihmisiä ja vetivät heitä pelastuksen porteille odottamaan lupauksen täyttymystä. Hän ei sikaillut parannuksen teon vaatimuksessaan ja sai puheilleen vastakaikua ihmisiltä. Jokin Johanneksen julistuksessa oli sellaista, että ihmiset todella ojentautuivat sen mukaan. Osansa saivat yhteiskunnan yläluokka aina Herodesta myöten, mistä Johannes sitten saikin maksaa. Totuuden torville ei käy koskaan hyvin.

Millaista parannussaarnaa pitäisi tänään julistaa? Tuon tuostakin papin puheille tulee seurakuntalainen, joka haluaa purkaa mieltään: kun kirkossa ei enää saarnata syntiä synniksi, ei kehoteta katumukseen, kääntymykseen ja parannusentekoon. Äskettäin seurakuntavierailulla luokse- ni tuli vanhempi mies, joka kiitteli, että vihdoinkin sai saarnassa kuulla juuri näistä asioista. En hennonnut huomauttaa, että en tainnut kyllä kertaakaan varta vasten mainita juuri näitä sanoja. Mies silti kuuli nämä asiat, ja hänen sydämensä lämpeni – olinhan niistä puhunut kuitenkin. Omiin korviini ”parannusenteko” kuulostaa joltakin aivan päinvastaiselta kuin pitäisi: mieleeni nousee kuva hutaisten ja silmänlumeeksi tehdystä pintaremontista. Ajatteleen likaista, vanhaa keittiön seinää, jonka pinta vain maalataan paremman vaikutuksen tekemiseksi – kun todellinen muutos vaatisi sen, että seinä revitään auki, rakenteet ja eristeet tutkiaan ja sitten huolella remontoidaan täysin uuteen uskoon. Tämä on tyystin henkilökohtainen mielle-yhtymä, mutta papin on hyvä muistaa, miten kuulijat ovat omien mielle-yhtymiensä armoilla ja arvioivat kuulemaansa sen mukaan. Itselleni sana parannusenteko (metanoia) alkoi puhua, kun ymmärsin, että se voidaan kääntää myös ”opetella ajattelemaan uudella tavalla”, tai ”muuttaa mieltä”. Kaikki on siis myllättävä perinjuurin, on mentävä oman ajattelun ja toiminnan kovaan (pimeään?) ytimeen, että jotakin uutta tulisi tilalle.

Asiat voi siis sanoa toisinkin. Parannussaarnan voi valmistaa ilman yhtään korvakutkuun sopivaa sanaa. Kokeilepas. Siinä voi itsekkin löytää jotakin uutta. ■

15.1.

JEESUS ILMAISEE JUMALALLISEN VOIMANSA

2. SUNNUNTAI LOPPIAISESTA

Liturginen väri: vihreä

Lk. 4:16–21 tai Mk. 1:14–15

Virret: 199, 126, 367, 340, 228, 345

Muuta musiikkia: Pyhän kosketus (UM 6)

Herran riemuvuosi

KALERVO SALO

Yksi Jeesuksen elämän suhteellisen luotettavista tiedonannoista on se, että hän on kotoisin Nasaretistä. Tätä kylää ei mainita missään tuntemassamme lähteessä ennen Jeesuksen aikaa. Siis kenelläkään ei ollut tarvetta paikkakunnan kunniakkaan menneisyyden tähden tehdä Jeesuksesta Nasaretistä kotoisin olevaa asukasta, ellei tämä ollut historiallisesti totta (vrt. Jh. 1:46).

Kertomus käsittelee Jeesuksen julkisen toiminnan alkua. Joskus noin vuonna 28 AD Jeesus meni kotikyläänsä Nasaretiin. Paikka oli hänelle kovin tuttu. Kylässä on ollut asukaita ehkä pari sataa. Kaikki tunsivat toisensa. Kyläläisten elanto löytyi maataloustuotteista. Osa ihmisistä asui luolissa tai asumuksissa, jotka oli yhdistetty luolaan. Elanto oli niukkaa, mutta ympäröivät pellot tuottivat riittävästi ravintoa, jotta kenenkään ei tarvinnut nähdä nälkää.

Nasaretia on tutkittu arkeologian keinoin. Synagogarakennusta kylästä ei ole löytynyt. Historiallisesti on epäto dennäköistä, että suhteellisen pieni kyläyhteisö kykenisi rakentamaan ja ylläpitämään synagogaa. Muistakaan Galilean kylistä (ehkä Kapernaumia lukuun ottamatta) ei synagogia ole löytynyt.

Synagogajumalanpalveluksissa on luettu Tooraa (1-5 Moos.). Emme kuitenkaan kuule mistään Luukasta varhaisemmasta lähteestä, että profeettakirjallisuutta olisi käytetty. Myöhemmin tiedämme näin toki tapahtuneen. Tässä kohdin Luukas hyvinkin saattaa olla oikeassa. Arkeologisissa kaivauksissa ei myöskään ole löytynyt minkäänlaista kirjoitettua tekstiä. Todisteita lukutaidosta ei siis ole. Silti on mahdollista, että jotkut kyläläiset, kuten Jeesus, ovat osanneet lukea.

Lainattu teksti on yhdistelmä kahdesta Jesajan kirjan tekstistä. Tiedämme, että synagogajumalanpalveluksessa

tekstejä on luettu (ja luetaan yhä edelleen) järjestyksessä. Kirjakääröstä eri tekstikohtien etsiminen olisikin hankalaa. Näyttää siltä, että kohdassa Septuagintan tekstiä on lainattu muistinvараisesti, ei sanatarkasti. Tällöin kahden tekstin yhdistäminen onnistuu. Jakso paljastaakin kirjoittajan teologiaan kuuluvan piirteen.

Luukaan tarkoituksena on Jesajan tekstin avulla kertoa Jeesuksen julkisen toiminnan keskeisistä piirteistä. Kyseessä on riemuvuosi. Tässä Luukas käyttää heprealaisen Raamatun piirrettä ja soveltaa sitä uuteen tilanteeseen. Juutalaisuudessa joka viikko vietettiin sapattia, jolloin työn tekeminen oli kiellettyä. Joka seitsemäs vuosi vietettiin sapattivuotta. Joka seitsemännen sapattivuoden jälkeen, siis 50 vuoden välein, vietettiin riemuvuotta.

Emme tiedä, miten riemuvuotta todellisuudessa on Israelissa vietetty. Joka tapauksessa ideana oli, että tuolloin vapautettiin orjaksi itsensä myyneet israelilaiset ja myydyt perintömaat palautettiin omistajilleen. Riemuvuosi merkitsi myös täydellistä lepoa maalle, karjalle ja ihmisille (3. Moos. 25).

Luukkaan mielestä Jeesuksen julkinen toiminta oli juuri tällainen riemuvuosi. Vanha termi saa nyt uuden merkityksen. Vanhan testamentin aika on nyt takana ja kirkon aika vielä edessä. Nyt on Jeesuksen aika.

Riemuvuoden aikana Jesajan mainitsemat asiat toteutuvat. Evankeliumi kuuluu ensisijaisesti köyhille, eri tavoin syrjäytymisuhan alla eläville sekä sairaille. Jeesus toteutti missiotaan parantamalla sairaita, ajamalla ulos demoneja tai aterioimalla niiden ihmisten kanssa, jotka eivät kyenneet varmuudella noudattamaan ruokailuun liittyviä puhtaussääntöjä. Evankeliumin tarjoama pelastus kuului ensisijaisesti syrjäytyneille, mutta toisaalta kaikille. Tässä Jeesuksen opetuksessa ja toiminnassa kaikuu erityiset armon sanat.

Tästä tekstistä saarnattaessa voi kiinnittää huomion tekstin ”maallikkokeskeisyyteen”. Synagogajumalanpalveluksessa ei tarvittu paikalla pappia. Kuka tahansa täysi-ikäinen mies saattoi pitää saarnan tai muutoin opettaa Tooraa – kunhan hän vain oli riittävän oppinut. Ehkä tässä on tulevaisuuden suunta kirkossamme. Työtä on enemmän kuin työmiehiä. Maallikoilla on seurakunnassa tärkeä ja vastuullinen tehtävä. Tämä työ merkitsee muutakin kuin vain Raamatun tekstin lukemista messussa. ■

”Maallikoilla on seurakunnassa tärkeä ja vastuullinen tehtävä.”

22.1.

JEESUS HERÄTTÄÄ USKON

3. SUNNUNTAI LOPPIAISESTA

Liturginen väri: vihreä

Mk. 1:29-39

Virret: 184: 3-7, 132, 389, 733 (Uskontunnustusvirsi), 427, 295, 330: 1, 6

Muuta musiikkia: Oi, Taivaallinen isä, sinua meitä (KY 11), Niin loistat, Kristus (MaL 71), Rakas Jeesus, sanassasi (SV 309), Jeesus, tiedät, että tarvitsen (Sk 284)

Kaiken ydin

TIINA REINIKAINEN

Kalenterinsa ja kännykkänsä kanssa kilpaa juokseva löytää tämän sunnuntain evankeliumista jotakin, johon samaistua. Jeesus elää keskellä ruuhkavuosiin. Ihmisiä tulee hänen luokseen ovista ja ikkunoista. Sana on levinnyt. Jeesus on hetkeä aikaisemmin parantanut Simon Pietarin anopin ollessaan vieraisilla hänen kodissaan. Nyt eri tavoin sairaat ihmiset panevat viimeisen toivonsa häneen.

Mitä Jeesus tekee? Hän tekee, mitä voi ja vetäytyy sitten yksinäisyyteen rukoilemaan. Jeesuksen kerrotaan toistuvasti etsineen itselleen hetkeksi pienen levähdyspaikan, vaikka tekemistä oli yllin kyllin, eikä aina ollut aikaa syödäkään. Nytkin tarvitsevat ihmiset etsivät häntä, eivätkä opetuslapset ymmärrä alkuunkaan Jeesuksen vetäytymistä. Jeesus tietää, mitä tekee. Hiljaiset hetket varjelevat sekä yliaktiivisuudelta että velttoudelta. Samalla hän pääsee pois keskeltä sellaista ihailua, joka ei kuitenkaan johda mihinkään todelliseen, hänen seuraamiseensa.

Jeesuksella on varaa tähän. Mikä saa sitten tavallisen ihmisen aika ajoin siihen uskoon, että on korvaamaton. Maailma pysyy kyllä pystyssä ilman minunkin häääämistäni. Ja merkillistä kyllä, jatkuva touhu vie usein pois juuri niiden ihmisten ja asioiden ulottuvilta, joille läsnäolollani ja tekemisilläni olisi todellista merkitystä.

Jeesuksen esimerkki on puhutteleva. Se on myös ajan-kohtaisempi kuin koskaan. Syrjään vetäytyminen ja Jumalan kasvojen edessä viipyminen auttavat näkemään selkeämmin. Kaiken kirkossa tehtävän työn keskellä se muistuttaa hengellisen ytimen tärkeydestä ja sen varjelemisesta. Kaikki lähtee liikkeelle yhteydestä Kristukseen. Ilman sitä

työ hajoaa monitouhaisuuteen ja epäolennaisuuksiin tai yksipuolisesti ulkoa päin ohjautuvaan reagointiin, sillä tarpeilla ja haasteilla ei ole loppua.

Jeesuksen esimerkissä on muutakin puhuttelevaa. Evankelista Markus kertoo, että vaikka Jeesus jatkuvasti julisti ja paransi ihmisiä, hän ei pitänyt melua itsestään, eikä halunnut muidenkaan pitävän esillä hänen tekemiään ihmetekoja. Jeesus kielsi demoneja, jotka tunnistivat hänet, kerromasta hänen messiaanisuudestaan. Parannetut eivät saaneet kertoa Jeesuksen heille tekemistä ihmeistä, ja myös opetuslasten oli vaiettava, jotta messiasalaisuus säilyisi. Jeesus itsekään ei usein puhunut suoraan, vaan verhosi sanottavansa vertauksiin.

Vaikka tämä messiasalaisuus on Markuksen erityinen painotus, liitetään juutalaisessa traditiossa ja myös muualla Uudessa testamentissa Jumalaan ja hänen toimintaansa salaisuuden ulottuvuus. Uudessa testamentissa tämä uskon salaisuus huipentuu Jeesuksen Kristuksen persoonaan ja ennen muuta hänen ristiinsä ja ylösnousemukseensa. Se on kaiken ydin, joka ei saa peittyä Jeesuksen messiaanisen toiminnan, kuten hänen tekemiensä ihmeiden alle.

Vaikka monet Jeesuksen tekemät tunnustetot avasivat ihmisten silmät näkemään hänessä Jumalan Pojan, oli myös paljon niitä, jotka eivät sitä nähneet. Jopa Jeesuksen kaikkein lähimmät, omat opetuslapset osoittautuivat monessa tilanteessa sokeiksi. Toiset taas unohtivat Jeesuksen melko pian saatuaan häneltä tarvitsemansa avun. Ihailijoita ja ihmeiden perässä juoksijoita riitti, mutta häneen uskovien seuraajien joukko oli paljon pienempi.

Usko lepää ristin varassa. Siinä Jumala kantaa ihmisen hädän, heikkouden ja murtuneisuuden niin kuin ne olisivat hänen omiaan. Se on lopulta kaikkein suurin ihme, joka ei vaadi seurakseen muita ihmeitä. Helppoa elämää ja pesukestäviä uskonvastauksia toivovalle se voi olla nöyrytyksen paikka, mutta todelliseen hätään joutuneelle suurin lohdutus. Usko on ihme, joka annetaan lahjaksi, kerran jo kastehetkellä.

Jaakko Löytty on löytänyt tähän osuvat sanat sanoittamassaan laulussa Voi hänen rakkauttaan: "Onko suurempaa ihmettä kuin minkä teki Hän? Kun Hän meitäkin rakasti ja antoi elämän. Voi Hänen rakkauttaan, voi Hänen rakkauttaan, koko maailman syntejä Hän kantoi harteiltaan!" ■

29.1.

JEESUS AUTTAA HÄDÄSSÄ

4. SUNNUNTAI LOPPIAISESTA

Liturginen väri: vihreä

Jh. 6: 16-21

Virret: 379, 726, 482, 310, 307, 387: 2, 6

Muuta musiikkia: Ken korkeimmalta suojan saa (MaL 119), Oi, sä laps'Jumalan (CE1 62), Psalmi 91 (KY 81), Herra kiittäkäämme (HH 21), Olemme tuuliajolla (SV 307)

Minä tässä olen, älkää pelätkö!

KATI ELORANTA

Eräässä vanhassa lastenlaulussa Mikki Hiiren merimatka saa yllättävän käänteeseen, kun Mikki kohtaa merellä kummituksen. Vähän samanlaista hysteriaa on Jeesuksen opetuslapsillakin sunnuntain evankeliumissa. Sillä erotuksella tosin, että Mikin kohtaama kummitus osoittautui pelottavaksi meripeikoksi, kun taas opetuslasten kohtaama kummitus oli Jeesus.

Saarnajakeet vievät kuulijan tilanteeseen, jossa pitkä päivä on vaihtunut illaksi. Takana on paljon opetusta ja viiden tuhannen miehen ruokkiminen, mutta nyt on tullut aika vaihtaa maisemaa. Ja niin opetuslapset lähtevät ylittämään Genesaretinjärveä veneellä. Vaikka on myöhä, opetuslasten on päästävä Kapernaumiin, ja siksi on ylitettävä järvi. Jeesus ei ole kyydissä. Missä hän on, sitä ei tarkemmin kerrota. Ehkä lepäämässä päivän työstä. Opetuslasten ollessa keskellä järven selkää alkaa tapahtua. Yhtäkkiä järvellä nousee myrsky. Genesaretinjärvi on tästä asiasta suorastaan kuuluisa. Yhtenä hetkenä järven pinta on peilityyni, ja samassa ollaan myrskyn kourissa.

Vaikka opetuslapset ovat kokeneita merenkävijöitä, myrsky keskellä pimeyttä on varmasti pysähdyttävä kokemus. Pelottavin kokemus syntyy kuitenkin Jeesuksen kohtaamisesta yllättävässä paikassa. Yhtäkkiä nimittäin, kuin tyhjästä, Jeesus kävelee heitä kohti. Eikä kyse ole siitä, että veli tuntee rannan kivet, vaan Jeesus kävelee ihan oikeasti veden pinnalla. Varmasti siinä on meinannut tulla vellit pöksyyn. Onko näky todellinen, vai mistä oikein on kyse?

Jeesuksen tarkoitus ei ollut pelotella opetuslapsiaan. Hän käveli veden päällä päästäkseen opetuslastensa luo, jotka kamppailivat myrskyn keskellä. Mutta silti opetuslapsille tämä kaikki oli pelottavaa. Pelko on yksi elämän tehokkaimmista pysäyttäjistä. Joskus pieni pelko tsemppaa, mitä ihmeellisimpiin suorituksiin, mutta useimmiten se kuitenkin halvaannuttaa ja saa ihmisen paniikkiin. Pelko on hyväkin asia. Se estää tekemästä älyttömyyksiä, ottamasta typeriä ja tarpeettomia riskejä, mutta toisinaan se myös valitettavasti estää elämästä.

Opetuslasten kohdalla pelko tuntuisi olleen jotenkin lamaannuttavaa. He eivät tunnista näkemäänsä hahmoa Jeesukseksi ja pelästyvät toden teolla. He eivät ymmärrä, mitä edessä on, ja miten siihen pitäisi suhtautua. Jeesus huomaa tämän ja ehkä juuri siksi lausuu lohduttavat ja rauhoittavat sanansa: Minä tässä olen, älkää pelätkö. Ja nämä sanat auttavat. Tilanne raukeaa ja pian ollaankin jo turvalisesti rannalla.

Elämä kaataa joskus kuraa niskaan sellaisella rytinällä, että se voi lamaannuttaa ja säikäyttää jopa vahvimman naisen tai miehenkin. Kristillisyyks ei ole minkään sortin tae siitä, että elämässä vältyisi erilaisilta myrskyiltä. Joka muuta välttää, huijaa itseään. Mutta kristillisyydestä siintää lohduttavaa valoa elämän kurankin keskelle. Ja tämä valo siintää juuri Jeesuksen sanoista: Minä tässä olen, älkää pelätkö. Nämä sanat eivät siis välttämättä lupaa sitä, että Jeesus auttaisi hädästä. Hänen läsnäolonsa ja apunsa ei ole aina sitä, etteikö pahoja asioita voisi tapahtua. Joskus voi käydä niin, että vaikka kuinka rukoilisi ja huutaisi apua, silti se mitä ei halua, tapahtuu. Jeesuksen sanat kuitenkin lupaavat, että Jeesus auttaa hädässä. Ja tämä on itse asiassa paljon arvokkaampi lupaus. Se on lupaus siitä, että tapahtuipa elämässä mitä tahansa, sitä ei tarvitse kohdata yksin. ■

”Pelko on yksi elämän
tehokkaimmista
pysäyttäjistä.”

5.2.

KRISTUS, JUMALAN KIRKKAUDEN SÄTEILY KYNTTILÄNPÄIVÄ

Liturginen väri: valkoinen

Lk. 2:22–33

Virret: 576, 727, 49, 48, 508, 447: 1, 4

Muuta musiikkia: Kynttilänpäivä (HH 3), Kynttilänpäivän antifoni ja psalmi (KY 10), Valon hymni (KY 16), Jeesus, maailman valkeus (JLV 152), Tänään jälleen, Herran kansan (SK 37)

Syliisi hellään sulje

JANI KAIRAVUO

Kolmaskymmenes päivä tammikuuta vuonna 2011 on itselleni ikimuistoinen. Sinä päivänä sain ensimmäisen kerran nostaa vastasyntyneen esikoistyttäreni syliini. Onnen kyynleet valuiivat norona poskipäille tuona ainutlaatuisena hetkenä. Silmäkulmat kostuivat myös silloin, kun oma isäni sai pikkuisen pojan tyttärensä ensi kertaa syliinsä. Pienen pieni vauva ison miehen rakastavassa sylissä on jotakin käsittämättömän herkkää. Isän syli -teema on herättänyt myöhemmin tunteita ulkopuolisissakin: - Oi joi, pikkuihin on päässyt oikein isän kanssa kauppaan. – Kyllä on hienoa, kun mies osallistuu lastenhoitoon! Tämänkaltaiset kommentit ovat vähän ihmetyttäneet tasa-arvoon tottuneita 2010-luvun ihmisiä. Isän syli tuntuu monien ajatuksissa olevan vieläkin poikkeus eikä sääntö.

Ehkä isän syliin liittyy vieläkin konnotaatioita jo ajalta ennen kristinuskoa. Monissa kulttuureissa lapsen asettaminen isän syliin on ollut lapsen tunnustamisen ja suvun jäseneksi liittymisen symboli. Kristinuskon puhe ”isän sylistä” ja Luukkaan evankeliumin kertomus Jeesus-lapsesta Siimeonin sylissä ovat sitten tuoneet syliin ottamiseen lisää merkitystä ja värejä.

Syliin ottaminen on hyvin vahva kokemus ja vertauskuva. Syliin ottamiseen ja syleiyyntä liittyy monenlaisia erilaisia tunteita ja asioita: vanhempien rakkaus lasta kohtaan (1. Moos. 48:10), tervetulleeksi toivottamisen elementti (Lk. 15:20) ja arvostuksen osoittaminen (Mk. 9:36). Syliin ottaminen osoittaa, että syliin ottaja hyväksyy syliin otettavan täydellisesti. Samalla se on luottamuksen osoitus: uskallan päästää sinut aivan lähelleni. Uupuneelle pienokaiselle syli

on muutenkin tärkeä paikka: kun ei enää itse jaksa kävellä, voi jatkaa matkaa äidin tai isän sylissä.

Syliin ottamiseen kätkeytyy aivan mieletön voima. Tuo voima riittää taltuttamaan uhmaikäisen raivokohtauksen. Tuo voima saa itkun vaihtumaan iloksi. Tuo voima rauhoittaa ja saa tappelupukarit irti toisistaan. Tuo voima auttaa rakentamaan lapselle perusturvallisuuden tunnetta: kun kohotan käteni ylös syliin ottamisen merkiksi, hän ottaa minut syliin.

Kynttilänpäivän jumalanpalvelus on monissa seurakunnissa Yhteisvastuukeräyksen aloitustapahtuma. Yhteisvastuu on eräänlaista kollektiivista syliin ottamista. Osallistumalla Yhteisvastuukeräykseen osoitamme ystävyyttä ja lämpöä ahdingossa olevia kohtaan. Olemme kantamassa heitä sylissämme kappaleen matkaa eteenpäin siinä kohtaa, jossa heidän omat voimansa voivat olla vähissä.

On syytä pitää mielessä, että koska syliin ottamiseen liittyvät mielikuvat ovat hyvin voimakkaita myönteisessä mielessä, ovat ne ehkä vielä voimakkaampia, jos niihin liittyykin kielteinen muistuma. Miltä puhe syliin ottamisesta kuulostaa hänen korvissaan, joka ei koskaan päässyt äitiinsä tai isänsä syliin? Mitä ajattelee syliin ottamisesta hän, jolle syliin ottaminen merkitsee ensisijaisesti selkäsauvan saamista? Entä hän, joka kokee, että joku toinen on ollut tervetullempi äidin tai isän syliin kuin hän itse?

Kaikkein voimakkain syliin ottamisen kokemus liittyy kuitenkin pyhään kasteeseen. Kasteessa itse Jumala ottaa ihmisen armosyliinsä ja osoittaa näin täydellisen hyväksymisensä ja rakkautensa ihmistä kohtaan. Jeesuksen syli on maailman turvallisin paikka: siitä ei ikinä voi vahingossa pudota pois, ja tuhlaajapojat ja -tytöt ovat sinne aina tervetulleita palaamaan.

Jeesus syntyi ihmiseksi ihmisten joukkoon. Kun hän oli pieni, hän tarvitsi hoivaa, rakkautta ja syliä kuin kuka tahansa meistä. Hän oli kuitenkin samaan aikaan myös tosi Jumala. Rakastava Jumala, joka avaa sylinsä meille kaikille, niin isoille kuin pienille. ”Se syli, jossa kannat, on valtakuntasi. Kun siinä kodin annat, he saavat suojasi.” (VK 468:2) ■

”Yhteisvastuu on eräänlaista kollektiivista syliin ottamista.”

12.2.

JUMALAN SANAN KYLVÖ

2. SUNN. ENNEN PAASTONAIKAA

Liturginen väri: vihreä

Mt. 13:31-33

Virret: 193, 729, 186: 3-6, 423, 525, 416: 1, 2

Muuta musiikkia: Pyhäamu Herran temppelissä (CE1 2), Kellot kaikuu (CE1 3), Julistaa tahdomme valtakuntaasi (MaL 95), Hiljenny, sieluni, kohtaamaan Jeesusta (SK 132)

Sinappipuun kotimaassa

KATI KEMPPAINEN

Sekä sinapinsiemen että hapate ovat pieniä ja huo-
maamattomia asioita, jotka saavat aikaan jotakin
suurta, kun jaksaa odotella kärsivällisesti. Jokainen
puutarhuri tietää, mitä vaatii puun kasvaminen sie-
menestä täysimittaiseksi. Hiiva ei pääse toimimaan, ellei
taikinaa unohdeta liinan alle sopivaksi ajaksi.

Hengellisen työn tekijä toivoo sydämessään, että joskus
saisi nähdä edes jotakin työnsä tulosta. Että jollakin teke-
mälläni asialla, suoranaishella raadannalla ehkä, olisi sitten-
kin merkitystä. Merkityksen tunteen katoaminen ihmisten
työstä on havainto, joka on hätkähdyttänyt minua Suomes-
sa. Papit valmistelevat saarnojaan iltayön tunteina vain ha-
vaitakseen, että juuri kukaan ei saavu sunnuntain jumalan-
palvelukseen sitä kuulemaan. Moni kysyy: Mitä mieltä?
Tavoittaako kirkon työ ketään uutta, vai samoja, alati vä-
heneviä sielujako tässä hoidetaan vuodesta toiseen?

Onko sanan puhuminen menettänyt merkitystään? Voi-
siko sanaa kylvää jotenkin muuten? Kun Jeesus opetti, hän
ei uppoutunut analyysiin, vaan maalasi vertauskuvilla
taivaan valtakuntaa todelliseksi. Sekös hämmensi kuulijoi-
ta ja turhautti opetuslapsia. Luterilainen kirkko on perin-
teittensä mukaisesti sanan kirkko, ja evankeliumi käy meil-
lä korvasta sisään. Näin on ajateltu, eikä siinä mitään sinän-
sä olekaan pielessä. Puhetta tarvitaan. Mutta ovatko aivot,
analyysi, ymmärrys, tieto ja oppi se ainoa reitti uskon maa-
ilmaan? Voiko sydän puhua sydämelle, tunne tunteelle, in-
tuitio intuitiolle, hyvä teko hyvälle teolle, rakkaus rakkau-
delle? Moni meistä sanan ja julistamisen ammattilaisista
unohtaa pysähtyä vertauskuvan äärelle. Hiekanjyvän ko-
koinen siemen. Verso. Hontelo puun alku. Puu. Oksat.

Lehdet. Linnunpesät. Varjo. Kukinto. Uusi siemen. Roh-
kenisiko sitä itse käyttää vertauskuvia analyysin sijaan – ja
ottaa sen riskin, että kuulija ymmärtääkin asian toisin? Pi-
täisikö sitten lopuksi kuitenkin varmistella, että oppi jää
ojennukseen, vaikka ensin olisi vähän luovaksi heittäyty-
nytkin?

Jumalan valtakunta tarkoittaa myös kontrollin menettä-
mistä. Jeesuksen tuoma viesti Jumalasta ja hänen valtakun-
nastaan sai juutalaiset uskonoppineet raivon partaalle – ei
se nyt noin mene. Tuo on harhaoppia. Me tämän tiedäm-
me, olemme koko ikämme tutkineet pyhiä kirjoituksia. Ei-
kä tämä ajattelu ole kaukana meistäkään. Itse olin omak-
sunut luterilaisen opin ytimiäni myöten, kun läksin Tan-
saniaan. Ihmeekseni huomasin, että vanhurskauttamisop-
pi ei herättänyt mitään mielenkiintoa teologian opiskelijoi-
den parissa. Korkeintaan hämmennystä ja vastahankaa: ”Ei
armoa sovi noin estottomasti saarnata, siitähän seurakun-
talaiset intoutuvat aivan holtittomaan synnintekoon.” ”No
mikä teille sitten olisi tärkeää omassa työssänne?” ”Meille
pitäisi opettaa pahojen henkien karkottamisen metodi.”
”Ahaa.”

Jeesuksen sanoma valtakunnasta tuli konkreettiseksi ja
näkyväksi siinä, että hän paransi ja vapautti ihmisiä. Joten-
kin se valtakunta vain levisi ja sai sijaa tätä kautta. Hänen
opetuksensakin oli hyvin yksinkertaista, ei siinä oppinei-
suudella briljeerattu, vaikka hän osasikin älykkäästi tukkia
vastustajiensa suut. Ihmiset kokoontuivat Mestarin jalko-
jen juureen, koska hän puhui voimalla ja sisäisellä aukto-
riteetilla ja tavalla, joka puhutteli heidän sydämiään. Hän
toi valtakunnan alas ihmisten ulottuville, eikä se jäänyt pu-
heen tasolle. Hän myös osoitti konkreettisesti omilla teoil-
laan, mikä valtakunta merkitsee ja missä on sen voima.

Jeesuksen visio jättimäisestä sinappipuusta on toteutu-
nut. Tämä ei ehkä tunnu todellisuudelta Suomessa, joka
muun läntisen maailman kanssa on siirtymässä, ellei jo siir-
tynyt, kristinuskon periferiaan. Puu on kasvanut täyteen
mittaansa Afrikassa, sinappipuun kotimantereella. Siellä
kristinuskoko leviää nyt nopeammin kuin minään muuna
aikana historiassa. Arvellaan, että vuoden 2030 tienoilla Af-
rikka on maailman kristityin manner kristittyjen lukumää-
rällä mitattuna. Kristinuskon demografinen painopiste on
Malissa ja liikkuu 50 metrin päivävaudilla kaakkoon. Ku-
kaan ei voi väittää, ettei Jumalan valtakunta leviäisi kulo-
valkean tavoin. ■

”Onko sanan puhuminen
menettänyt merkitystään?”

19.2.

JUMALAN RAKKAUDEN UHRITIE LASKIAISSUNNUNTAI

Liturginen väri: vihreä

Mk. 10:32–45

Virret: 54, 728, 55, 430, 301, 336: 1, 5

Muuta musiikkia: Armahin Jeesus (HH 54), Laulu ja-kamisesta (MaL 32), Kadulla Hän kulkee (MaL 86), Meitä johda ja vie (JLV 153)

Palveltavaksi kutsuttu

KATI ELORANTA

Laskiaissunnuntai on lähtölaukaus pääsiäisen odotukselle. Parin päivän kuluttua tästä sunnuntaista jätetään laskiaistiistain myötä hetkellisesti hyvästit lihalle, sillä seuraavana päivänä, tuhkakeskiviikkona, laskeudutaan paastoon. Laskiainen on saanut nimensä paastoon laskeutumisesta. Se tarkoittaa valmistautumista paastoamaan. Laskiaissunnuntaina Jeesuksen julkinen toiminta saavuttaa käännekohtansa. Vaellus Jerusalemiin, kohti kärsimystä ja kuolemaa, alkaa.

Evangeliumikohdan Jeesus on täysin tietoinen tulevasta kärsimyksestään. Markuksen evankeliumin mukaan hän ilmoittaa tässä vaiheessa seuraajilleen jo kolmannen kerran edessä olevasta kuolemastaan. Ihmisen Pojan tie ei ole helppo tie kulkea. Ollaan vakavissa tunnelmissa, ja se tarttuu Jeesuksen seuraajiinkin. Yleensä pyhiinvaellukset Jerusalemiin olivat iloinen asia, mutta nyt seuraajien suuri joukko oli hämillään ja peloissaan. Kuinka tässä oikein käy, oli luonnollinen kysymys.

Mutta ilmeisesti viesti ei vielä kukaan mene täysin perille. Ainakaan Jaakobille ja Johannekselle. Jeesuksen avautuessa kohtalostaan veljesten ajatukset ovat tulevassa kirkkaudessa ja mahdollisimman hyvässä asemassa tässä vaiheessa. He ymmärtävät olevansa Jeesukelle rakkaita ja olettavat ja toivovat sen näkyvän myös tulevaisuudessa: ”Kun kirkkautesi tulee, anna meidän istua vierelläsi, toisen oikealla ja toisen vasemmalla puolella.” Jeesus ei torju pyyntöä, mutta osoittaa, että todellisuudessa opetuslapset pyytävät kuolemaansa. Palkka ei ole se, mitä veljekset toivovat, vaan osallisuus samasta tiestä, mikä Jeesuksenkin on kuljettava.

Vahvimmin tekstissä pysäyttää tällä kertaa Jeesuksen sa-

nat: ”Joka tahtoo teidän joukossanne tulla suureksi, se olkoon toisten palvelija.” Tähän lauseeseen tiivistyy aika olennaisella tavalla myös paaston olemus. Paasto kutsuu lähimmäisen palvelemiseen, toisten huomioimiseen. Oleellista paastossa on se, miten voin palvella toisia, miten lievittää toisen ihmisen kärsimystä.

Mutta keitä ovat nämä toiset, joiden palvelijoiksi Jeesuksen opetuslapsia kutsutaan? Tätä asiaa olen viime aikoina miettinyt kovastikin, kun teen tällä hetkellä papin työtä yhteiskunnallisesta työalasta käsin. Tässä työssä seurakunta on erilainen kuin se, jota palvelin seurakunnassa työskennellessäni. Ja välillä on tullut vastaan kommentteja, joissa epäillään, että teenkö oikeaa työtä ollenkaan. Tämä on aika mielenkiintoinen asia pohdittavaksi. Keitä varten me kirkon työntekijät olemme olemassa? Ovatko nuo Jeesuksen mainitsemat toiset kirkon/seurakunnan jäseniä, vai vielä tarkemmin, sitä kaikkein aktiivisinta sakkia, joka viettää paljon aikaa seurakunnan toiminnassa? Vai voisiko toiset olla paljon laajempi käsite? Jotain sellaista, jota ei kuulu lähteä sen kummemmin erottelemaan ja karsimaan. Itse ajattelen niin, ettei palveleminen saa rajoittua pelkkään jäsenyyteen. Lähimmäisen hätä riittääköön syyksi auttaa. Tämä riittääköön tällä kertaa. ■

”Paasto kutsuu lähimmäisen
palvelemiseen, toisten
huomioimiseen.”

22.2.

KATUMUS JA PAASTO

TUHKAKESKIVIKKO

Liturginen väri: violetti tai sininen

Mt. 6:16-21 tai Lk. 13: 22-30

Virret: 288, -, 287, 289, 292, 277: 5

Muuta musiikkia: Rukous (HH 50), Katumuslaulu (HH 6), Oi Herra, huudan sinua (SV 273), Nyt kutsuu paasto (SV 286), Herra, minä olen tyhjä astia (SK 121), Näinkö tulla nyt saan (SK 124)

Tuhka ja risti

JANI KAIRAVUO

Sana ”tuhka” lienee sanana tuttu suomalaisille, mutta tuhkan moninaiset, jo osittain historiaan jääneet käyttötavat sen sijaan eivät. Ehkäpä tuon sanan tarkastelu voi avata uusia näköaloja tuhkakeskiviikon puhetta valmistavalle.

Maakasvien tuhkaa on jo pitkään osattu käyttää lannoitukseen. Lannoitteena tuhka on ihanteellinen: koska se on peräisin toisista kasveista, sisältää se juuri niitä mineraaleja ja kivennäisaineita, joita kasvit tarvitsevat. Tuhkan käytössä lannoitteena minua kutkuttaa ajatus: kasvi, joka on joskus ollut elävä, mutta nyt on kuollut, voi kuolleenakin auttaa toisia kasveja uuteen elämään. Voisiko jopa ajatella, että peltoon tai puutarhaan ripotellussa tuhkassa kuolleen kasvin elämä jatkuu. ”Kun lähetät henkesi, se luo uutta elämää, näin uudistat maan kasvot.” (Ps. 104:30)

Tuhkaa voi käyttää maanparannusaineenakin. Emäksisestä tuhkasta voi nimittäin olla apua maa-ainekseen, joka on kovin hapanta. Näin tuhka voi kalkin lailla parantaa maan, joka liian happamana ei enää muuten tuottaisi satoa. ”Maa valittaa ja kuihtuu, häpeissään on Libanon, puut kuiveltuneina.” (Jes. 33:9)

Lipeää eli natriumhydroksidia saatiin ennen uuttamalla sitä puuntuhkasta. Lipeästä ja rasvasta taas voitiin valmistaa saippuaa, jota tarvittiin peseytymiseen ja puhdistamiseen. ”Jos me tunnustamme syntimme, niin Jumala, joka on uskollinen ja vanhurskas, antaa meille synnit anteeksi ja puhdistaa meidät kaikesta vääryydestä.” (1. Jh.1:9) Lipeä jo yksinäänkin on voimakas puhdistusaine, mutta hyvin syövyttävä. Lipeä avaa tukkeutuneet putket ja puhdistaa pinnat. ”Kuka voi kestää sen päivän, jolloin hän tulee, kuka

voi seistä horjumatta, kun hän ilmestyy? Sillä hän on kuin ahjon hehku, hän puhdistaa kuin vahvin lipeä.” (Mal. 3:2)

Tuhkaksi polttaminen on myös salaisuuden ja unohtamisen vertauskuva. Se, mistä halutaan päästä lopullisesti eroon, poltetaan tuhkaksi. ”Aina kun Jehudi oli lukenut kolme tai neljä palstaa, kuningas leikkasi ne irti kirjurinveitsellä ja heitti hiillockseen. Näin koko käärö paloi tuhkaksi.” (Jer. 36:23)

Raamatullisessa viitekehyksessä tuhka on kuitenkin ennen kaikkea katumuksen symboli. ”Pukeudu suruvaatteeseen, kansani, kieriskele tuhkassa! Sure ja valita katkerasti, niin kuin ainoaa poikaa surraan.” (Jer. 6:26)

Kastetoimituksessa kastettavan otsaan ja rintaan tehdään ristinmerkki osoituksena siitä, että kasteessa hänet otetaan Jumalan lapseksi. Myös elämämme viimeisen kerran ristinmerkki tehdään kasvojen kohdalle – silloin kylläkin hiekkalla arkun kannelle. Näiden ristien väliin mahtuu kristityn koko maanpäällinen elämä.

Kasteen ja hautaan siunaamisen välissäkin kristitty voidaan merkitä ristillä. Yksi tällainen välietappi on tuhkakeskiviikko. Katumuksen ja kääntymyksen näkyvänä osoituksena tuhkakeskiviikon messussa voidaan katuvan syntisen otsaan piirtää tuhkalla risti. Ajattelen, että kaikki se, mitä tuhkasta on edellä lausuttu, kilpistyy tietyllä tavalla tuohon ristinmerkkiin: Ilman Kristuksen ristiä olemme kuin ravinteeton ja hapan maa, joka ei voi tuottaa hedelmää. Syntimme ovat niin suuret, että niitä ei pysty pesemään puhtaaksi millään saippualla tai lipeällä – tarvitaan Kristuksen veri. Haluaisimme, että pahat tekomme voitaisiin unohtaa, että ne voitaisiin polttaa tuhkaksi.

Kerran vuodessa tuhkakeskiviikko muistuttaa siitä asenteesta, jota Jumala ihmiseltä odottaa kaikkina muinakin elämän päivinä. Oikeastaan jokaisen elämämme päivän kasteen ja kuoleman välillä pitäisi olla eräänlainen tuhkakeskiviikko: Jumalan kunnioituksen, katumuksen ja kääntymyksen päivä.

Tänäkin tuhkakeskiviikkona Vapahtajamme kehottaa: Kääntykää ja uskokaa hyvä sanoma. – Ottakaa siis vastaan tuhkaristi, katumuksen ja kääntymyksen merkki. ■

”Raamatullisessa viitekehyksessä tuhka on ennen kaikkea katumuksen symboli.”

26.2.

JEESUS, KIUSAUSTEN VOITTAJA

1. PAASTONAJAN SUNNUNTAI

Liturginen väri: violetti tai sininen

Mk. 1:12–13

Virret: 173, -, 305, 303, 299, 390: 5, 6

Muuta musiikkia: Mestarin käsky (HH 59), On alhois-
sa maan (HH44), Oi Herra, Jumalani, en pelkää luo-
nasi (SV 269), Pyydän, Jeesus, että peität (SV 310)

Enkeleitä ja paholaisia

KALERVO SALO

Markuksen kertomus Jeesuksen kiusauksista on äärimmäisen niukka. Teksti oikeastaan vain ilmaisee, että Jeesus oli ennen julkista toimintaansa erämaassa 40 päivää Saatanan kiusattavana. Markuksen kertomuksessa Johannes kastoi Jeesuksen. Kasteen yhteydessä Pyhä Henki laskeutui kyyhkysen tavoin Jeesuksen päälle (Mk. 1:9–11). Tämän jälkeen Henki johti Jeesuksen erämaahan.

Q-lähteen tekstistä löydämme Markusta eloisamman kuvauksen kiusauksesta (Mt. 4:1–11; Lk. 4:1–13). Varsinaisia kiusauksia on kolme: kiven muuttaminen leiväksi, heittäytyminen alas temppelin harjalta sekä paholaisen palvominen, jotta Jeesus saisi omakseen kaikki valtakunnat ja niiden loiston.

Johanneksen kuvassa Jeesus ikään kuin liukuu kohti tehtävänsä. Pyhä Henki laskeutui taivaasta kyyhkysen tavoin (ilman kuvausta Jeesuksen kasteesta). Jeesus alkoi saada oppilaita sekä Johannes Kastajan seuraajien riveistä että muutoin. Tie näytti selvältä ensimmäisen tunnusteen yhteydessä sekä Jeesuksen puhdistettua temppelin (Jh. 1–2). Johanneksen evankeliumissa ei ole kertomusta Jeesuksen kiusauksesta erämaassa.

Synoptisten evankeliumien mukaan Jeesus tarvitsi 40 päivän valmistautumisaajan kasteen ja julkisen toiminnan väliin. Mahtoiko Jeesuksella olla jonkinlainen ”hiljaisuuden retriitti” ennen julkisen toiminnan aloittamista? Evankeliumit ovat tässä kohdin kovin niukkasanaisia. Tässä saattaa olla varhaisen kirkon piirissä säilynyt muistuma Jeesuksen kamppailusta ennen ryhtymistään kiertäväksi opettajaksi.

Historiallisesti on todennäköistä, että Jeesus sai Johannekselta kasteen. Tässä kohdin hän tunnusti Johanneksen opetuksen profeetallisen ja jumalallisen luonteen. Samalla hän hyväksyi Johanneksen opetuksen keskeiset piirteet. Jeesus siis otti vastaan parannuksen kasteen syntien anteeksisaamiseksi (Mk. 1:4–5). Tähän kuvaan Jeesuksen toiminnan alusta sopii varsin hyvin valmistautumisaika. Sen aikana hän on voinut käydä ankaraakin sisäistä kamppailua. Inhimillisesti ottaen noin 30 vuotiaan miehen ei ole ollut aivan helppoa irrottautua sukunsa velvoitteista ja omistautua Galilean kyllä opetuslapsijoukon kanssa kiertäväksi saarnamieheksi. Tämän mission aikanaikin omaiset tulivat hakemaan häntä kotiin (Mk. 3:31–35).

Markus käyttää tästä Jeesuksen valmistautumisajasta kahta vastakkaista kuvaa. Toisaalta persoonallinen paha saa kiusata häntä. Toisaalta taas enkelit palvelivat häntä. Valmistautuminen julkiseen toimintaan tapahtui siis näiden kahden vastakkaisen voiman välimaastossa: Saatanan aiheuttaman ahdistuksen ja Jumalan tuoman lohdutuksen.

Erämaa kuvastaa paikkaa, joka kuuluu pahan valtapiiriin. Siellä asuu petoja, skorpioneja ja myrkyllisiä käärmeitä. Erämaassa ihmisen selviäminen hengissä on hankalaa. Toisaalta Israelin kansakin kohtasi erämaassa oman etsiköaikansa. Kulkihan se erämaassa 40 vuotta ennen luvattuun maahan pääsyä. Lisäksi Johannes Kastajakin kuvataan erämaan askeettiseksi asukkaaksi (Mk. 1:4–6).

Markus käyttää sanaa diakoneoo enkelien palvelutehtävästä. Enkelit siis toimivat diakoneina, avustavat hätää kärsivää. Tässä tuo diakoniatyö onkin parhaimmillaan: enkelit antavat esikuvan kristillisestä, rakkauteen perustuvan avun antamisesta erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta. Erämaassa persoonallisen pahan kiusaama kaipaakin erityistä huolenpitoa ja kristillistä rakkautta.

Tämän ”hiljaisuuden retriitin” läpi kuljettuaan Jeesus olikin valmis omaan elämäntyöhönsä. Kun Johannes oli vangittu, alkoi Jeesus julistaa Jumalan evankeliumia. Aika oli täyttynyt ja Jumalan valtakunta oli tullut ihmisiä lähelle. Jumala oli siis täyttänyt oman tehtävänsä ihmisen pelastumisessa. Nämä asiat evankelista kirjoittaa toteavassa indikatiivimuodossa. Tähän Jumalan pelastustekoon ihmisen tuli vastata tekemällä parannus ja uskomalla evankeliumin. Nämä asiat puolestaan evankelista kertoo käskymuodossa, imperatiivissa.

Yhä edelleen on armon aika. Pelastus on kaikkien ihmisten ulottuvissa. Kirkon on siis edelleen aika kääriä hihat ja jatkaa Jeesuksen viitoittamalla tiellä. ■

”Edelleen on armon aika.”

4.3.

RUKOUS JA USKO

2. PAASTONAJAN SUNNUNTAI

Liturginen väri: violetti tai sininen

Lk. 7:36-50

Virret: 277: 1-4, -, 440, 432, 373, 277: 5

Muuta musiikkia: Sun Henkesi sateen alle (HH 37), Rukous (HH 1), Kauemmas avaruutta (KY 5), Tiesi oli raskas (KY 82), Käy, Herra, meitä siunaamaan (JLV 45)

Kosketettu

TIINA REINIKAINEN

Kosketus on kaikkein perustavin tapa olla yhteydessä toiseen ihmiseen. Vastasyntynyt kokee turvaa sylissä, kun sanat eivät vielä kosketa. Surun murtamaa lohduttaa toisinaan lämmin halaus enemmän kuin monet sanat. Vanhus, jolta muistisairaus on riisunut puheen ja sen ymmärtämisen, tuntee kyllä, kun hiuksia silittää. Ventovieraan kädenpuristus on tervehdys, josta uusi tuttavuus alkaa.

Fariseus Simon on pyytänyt tänään Jeesuksen kotiinsa aterialle, jolle oli tapana kutsua synagogassa vieraillut opettaja. Tervetuliaistapoihin kuului, että vierasta tervehditään suudelmalla poskelle tai suullekin, hänelle annetaan vettä jalkojen pesuun ja pää voidellaan öljyllä. Vierasta kosketaan fyysisesti monella tavalla. Fariseus ei kuitenkaan pitänyt Jeesusta itselleen näin läheisenä. Kuten päivän evankeliumi kertoo, seremonian hoitaa hänen puolestaan ateriaseurueen keskelle yhtäkkiä ilmestynyt syntisestä elämästään tunnettu nainen.

Jeesuksen ja syntisen naisen kohtaamisessa on monta kosketusta, mutta ei yhtään sanaa. Naisen itku kastelee Jeesuksen jalat. Nainen kuivaa jalat hiuksillaan, suutelee niitä ja voitelee ne tuoksuöljyllä, jota hän on tuonut mukanaan alabasteripuollossa. Kohtaaminen on minusta hyvin kaunis. Se on myös eroottisesti, jopa hivenen hysteerisesti väritynyt. Siksi kaikki ainekset pahennukseen ovat valmiina.

Naisen ei sopinut tulla tällä tavalla keskelle miesseuruetta. Koskettaminen oli täysin pöyristyttävää ja naisen vapaana olevat hiukset julkisessa seurassa olivat suorastaan avioeron aihe. Jalkojen voiteluun käytetty tuoksuöljy oli kallis-

ta. Johanneksen evankeliumissa kerrotaan, että nardusöljy, jolla Betanian Maria voiteli Jeesuksen jalat, oli 300 denaarin eli tavallisen työmiehen vuoden palkan arvoinen. Sitä ei sopinut hölvätä. Jalkojen voiteleminen pään sijaan oli ajateltavissa talosta poistuttaessa, mutta ei sinne saavuttaessa. Se kertoikin naisen nöyryydestä.

Nainen tekee sydäimestään sen, mitä fariseus ei halunnut hoitaa edes muodollisena seremoniana. Illan isäntänä hän jää tässä kauniissa ja aidossa kohtaamisessa sivustakatsojaksi, joka ajattelee: ”Tuollainen nainen ja tuollainen profeetta.” Mutta se profeettallinen läpivalaiseva katse, jota hän Jeesukselta odottaa, kohdistuukin nyt häneen. Jeesus ei kuitenkaan häpäise fariseusta, vaan kutsuu hänet vertauksen sisään katsomaan itseään. Vertauksellaan kahdesta velallisestä Jeesus osoittaa, kuinka Jumala murtaa ihmisen kaikki todennäköisyyslaskelmat. Se, joka saa paljon anteeksi, myös rakastaa paljon.

Kunnollisen ja korrektin fariseuksen rakkaus ei riittänyt. Hän katsoo ja tuomitsee, mutta ei koske, eikä mikään kosketa häntä. Syntinen nainen on kyvytön ilmaisemaan itseään ja hätäänsä älyllisen erittelyn avulla, mutta omalla käyttäytymisellään hän löytää tien Jeesuksen luokse. Hänen tekonsa on rakkauden teko. Hän koskettaa ja löytää Jeesuksen. Hän parantuu oman elämänsä tarkoituksettomuudesta ja saa mielenrauhan.

Tämä, kuten monet muut Jeesuksen kohtaamiset, puhuvat uskon kokonaisvaltaisuudesta. Usko ei ole pohjimmiltaan oikeassa olemista tai totena pitämistä. Se on luottamusta, joka ei ole vain pään asia, vaan sydämen ja jopa ihon asia. Elämän paljaimmilla hetkillä luottamus Jumalaan – olipa se sitten katumusta, hätää, rakkautta tai kiitosta – voi purkautua pelkissä kyynelissä tai käsien ristimisessä. Syntisellä naisellakaan ei ollut sanoja, saati sitten synnin- tai uskontunnustusta.

Jo kosketus on rukous. Sen puolesta puhuvat seurakuntiin kotiutuneet rukoushelmet tai kotikirkon tekeminen tutuksi viidellä aistilla. Kristinuskon on hyvin ruumiillinen uskonto. Siinä paitsi kosketaan, myös syödään, juodaan, katsotaan, maistetaan ja liikutaan, ja kaikessa siinä Jumala on läsnä. Kaikelle tälle tulisi antaa enemmän tilaa.

Jeesuksen kohtaaminen syntisen naisen kanssa alleviivaa Luukkaan painotusta Jeesuksesta syntisten, köyhien ja syrjäytyneiden ystävänä. Se varoittaa myös itsetyytyväisyydestä. Sillä juuri keskellä omaa hapuilua ja haavoittuneisuutta ihminen voi tulla Jumalan koskettamaksi. ■

”Usko on luottamusta.”

11.3.

JEESUS, PAHAN VALLAN VOITTAJA

3. PAASTONAJAN SUNNUNTAI

Liturginen väri: violetti tai sininen

Jh. 8:46-59

Virret: 373, -, 310: 1-2, 8, 438, 600, 310: 3

Muuta musiikkia: Jo katsomme huomiseen uuteen (MaL 98), Valaiskoon (JLV 107), Et ole yksin (SK 276)

Vahvista ääni toisen maailman

KATI ELORANTA

Rauhan mieheksi tunnustautuva Jeesus joutui ylättävän usein keskelle riitatilanteita. Jälleen kerran evankeliumin äärellä ollaan tällaisen tilanteen edessä. Jumalan Poika ei saa osakseen ymmärrystä omalta kansaltaan. Loukkaukset sinkoilevat ilmassa, mutta Jeesus vastaa niihin järjestelmällisesti.

Ja mikä on riidan aiheena? Jeesuksen sanat ja niiden vaikutus. Se mitä Jeesus puhuu, on jotenkin outoa ja vierasta, jopa ärsyttävää ja loukkaavaa. Mitä se mies oikein höpisee kuolemattomuudesta ja lupaa sitä katteettomasti? Kuolema korjasi Abrahamin ja profeetatkin, ja Jeesusko muka olisi näitä suurmiehiä suurempi? Sanoma ei avaudu ja syntyy tunne, että Jeesuksen puhe on pahasta. Ehkä hän on riivattu, tai jopa suorastaan hullu, kun tuollaisia suustaan päästelee. Niin alkavat kovat syytökset. Jeesuksen täytyy olla pahan hengen vallassa. Jeesus kuitenkin kiistää yhteytensä demoneihin. Hänen puheensa eivät ole mitään mieletöntä itsetehostusta. Hänhän kunnioittaa ja kirkastaa Jumalaa puheillaan. Hänen aikalaistensa on kuitenkin vaikea ymmärtää asia näin. Jeesuksen puheet närästävät.

Närästivät omia aikalaisia ja närästävät edelleen. Kristinuskon totuus ei ole kovin kysyttyä kamaa nyky-yhteiskunnassa. Joko puututaan asioihin, jotka eivät kirkolle kuulu, tai sitten se mitä sanotaan, on vanhanaikaista ja vanhoillista jne. Tämä on jotenkin surullista, sillä näinä aikoina jos koskaan luulisi hyvällä sanomalla olevan tilausta. Paha tulee jotenkin entistä vahvemmin silmille, elämä on raaistu-

nut. Aina kun klikkaa Iltasanomat netistä esille, sieltä joutuu lukemaan rankkoja asioita. Voihan tässä tulkinnessa toki olla keski-ikäistyvän mamman lisää, mutta silti maailma on toisinaan aika paha paikka. Joskus paha saa jonkun ihmisen kasvot, mutta useimmiten se näkyy vain erilaisena kärsimyksenä, epäoikeudenmukaisuutena, väkivaltana ja toivottomuutena. Eikä paha ole vain jotain ihmisestä kaukana olevaa, jossain päin maailmaa tapahtuvaa, vaan myös osa jokaista ihmistä.

Kristinuskolla on tarjota hyvä sanoma tämän kaiken keskelle. Jeesuksen sanat: ”Joka pitää kiinni minun sanastani, ei milloinkaan näe kuolemaa.” Siinä se on, lupaus ikuisesta elämästä. Ei tämä ole mitään hullun puhetta vaan hyvä sanoma. Siksi on jotenkin vaikea uskoa, että se närästää niin monia.

Tämän samaisen asian sanoitti aika hyvin muutama vuosi sitten myös Maj Karma nimisen bändin nokkamies, Herra Ylppö. Tieten tai tietämättään. Bändi oli keikalla Tampereella, ja yhtyeen soittaessa konserttiteltta oli täynnä mustanpuhuvaa joukkoa. Fanit heiluttivat musiikin tahtiin klassikko-heavymerkki pirunsarvia, mutta silloin bändin laulusolisti ryhtyi opettajaksi: ”Ei enää pirunsarvia. Se on nykyään näin: V – voiton merkki, love and peace.”

Näin Herra Ylppö onnistui kiteyttämään hienosti kristinuskon ydinajatuksen. Meille kristityille tyhjä risti on voiton merkki ja tarkoittaa samaa: Ei enää pirunsarvia vaan rakkautta ja rauhaa. Tämän on Jeesus meille valmistanut kuolemallaan ja ylösnousemuksellaan. Eikö tälle sanomalle todella luulisi olevan tilausta tässä ja nytkin.

Kun tästä tekstistä saarnataan, eletään keskellä paaston-aikaa. Yksi näköala paastoon on se, että paastonaika kutsuu meitä näkemään ja kohtaamaan oman pahuutemme. Ja vaikka ehkä tekeekin kipeää nähdä pirunsarvet omassa päässä, tästä todellisuudesta voi alkaa samalla myös jotain eheyttävää. Paasto kuljettaa meitä kohti pääsiäisen juhlaa, joka tuo valoa ja toivoa pahuuden keskelle. Pääsiäinen vakuuttaa, ettei pahalla ole sittenkään viimeistä sanaa, siitä on Jeesus pitänyt huolen. Hän on taistellut ja taistelee edelleen puolestamme ja antaa meille kerran lopullisen voiton ja vapautuksen kaikesta pahasta. Jumalan valta on pahan valtaa suurempi. ■

”Paastonaika kutsuu meitä
näkemään ja kohtaamaan oman
pahuutemme.”

18.3.

ELÄMÄN LEIPÄ

4. PAASTONAJAN SUNNUNTAI

Liturginen väri: violetti tai sininen

Jh. 6:48–58

Virret: 475, -, 417, 451, 224, 324: 5, 6

Muuta musiikkia: Vuoksi elämän (MaL 97), Jaa leipä kanssa nälkäisten (MaL 93), Nyt ylentäkäämme sydämemme (MaL 92), Tämä leipä (JLV 131)

Todellinen ruoka, todellinen juoma

KALERVO SALO

Johanneksen evankeliumin erityispiirteisiin kuuluu se, että emme löydä tekstistä kuvausta ehtoollisen asettamisesta. Neljännessä evankeliumissa myöskään ei kuvata Jeesuksen kastetta. Ehtoollisen asemesta löytyy kertomus siitä, miten Jeesus pesi opetuslastensa jalat (Jh. 13:1–17). Tämä kertomus puolestaan puuttuu synoptisista evankeliumeista. Johanneksen evankeliumissa Jeesuksen viimeinen ateria oli tavallinen ilta-ateria, ei pääsiäisateria, kuten synoptikot antavat ymmärtää.

Jotkut tutkijat ovatkin pohtineet sitä mahdollisuutta, että Johanneksen seurakunnassa jalkojen pesu on muodostanut ehtoollisen asemesta tärkeän kulttitapahtuman. Tulokinta tuskin on oikea. Tekstimme varsin selkeästi viittaa ehtoolliseen. Lisäksi vertauskuvallisen viitteen ehtoollisesta voi nähdä myös Jeesuksen ihmeissä: ensimmäisenä tunustekonaan Jeesus muutti veden viiniksi (Jh. 2:1–12) sekä myöhemmin teki ruokkimisihmeen (Jh. 6:1–15). Ihmeet liittyivät sekä viiniin että leipään.

Teksti on monisanainen. Siihen sisältyy oikeastaan kaksi teologista oivallusta. Toinen on vertaus mannan ja Jeesuksen välillä. Toinen puolestaan kertoo ehtoollisaterian olennaisista elementeistä: Jeesuksen ruumiin ja veren nauttimisesta.

Leipä muodostaa antiikin ruokavalion peruselintarvikkeen. Liharuokia syötiin harvoin. Leipää puolestaan matkalainen saattoi kuljettaa mukanaan. Se voitiin valmistaa hapattettuna paremman säilyvyyden varmistamiseksi. Lei-

pä soveltui hyvin sekä konkreettiseksi ilmaukseksi tavanomaisesta ravinnosta että vertauskuvaksi ikuisesta elämästä.

Jeesus itse on elämän leipä. Hän on toisenlainen ravinto kuin edellä ruokkimisihmeen yhteydessä kuvatut viisi ohraleipää ja kaksi kalaa. Tavallista ruokaa nauttiva on kuolevainen ihminen. Elämän leipää syövä tulee osalliseksi iankaikkisesta elämästä.

Teksti sisältää Jeesuksen ja Israelin kansan erämaavaelluksen aikana syömän manna-leivän rinnastuksen. Nälähädän aikana kansa sai taivaasta leipää syödäkseen. Muutoin se olisi nääntynyt nälkään. Vaikka tämä leipä tuli taivaasta, se ei kuitenkaan ollut elämän leipä. Pikemminkin tätä leipää nauttinut jäi yhä edelleen kuolevaiseksi ihmiseksi.

Jeesus puolestaan on elämän leipä. Hän laskeutui taivaasta alas maan päälle. Hän on se Sana, joka oli olemassa jo maailmankaikkeuden luomisessa (Jh. 1:1–5). Hän oli todellinen maailmaan tuleva valo, joka valaisee jokaisen ihmisen (Jh. 1:9). Hän on Sana, joka tuli lihaksi ja asui keskelämme (Jh. 1:14). Tätä leipää nauttiva elää ikuisesti.

Jeesuksen tarjoama leipä on hän itse, Sana joka tuli lihaksi. Jeesuksen ruumista nauttiva ja verta juova elää ikuisesti. Tässä kohdin ehtoollisateria tulee tekstissä selkeästi esiin. Jeesus tarjoaa itsensä ehtoollisaterialla omilleen ja varmistaa heille iankaikkisen elämän. Tällä tavoin kaikki hänet vastaan ottaneet saavat oikeuden tulla Jumalan lapsiksi (Jh. 1:12). Jeesus on läsnä ehtoollisateriaa nauttivassa. Hänet Jeesus herättää kuolleista viimeisenä päivänä.

Tässä tuo ehtoollisaterian teologia taitaa olla esillä ytimekkäämmin kuin Paavalilla (1. Kor 11:23–26) tai synoptisissa evankeliumeissa (Mk. 14:22–25). Kyllä sieltäkin sovitusteologiaa löytyy (selkeimmin Matteukselta). Synoptikoilla on kyse liiton ateriasta (Luukkaalla ja Paavalilla uusi liitto). Mukaan otetaan siis heprealaisen Raamatun liitto-teologia. Jumala tekee ehtoollisella liiton tätä ateriaa nauttivien kanssa. Synoptisten evankeliumien näkökulma ehtoollisen viettoon on eskatologinen. Ehtoollisateria kuvastaa tuonpuoleisuudessa Jeesuksen kanssa jatkuvaa ateria-yhteyttä.

Paavalin teksti (1. Kor 11) antaa ymmärtää, että varhaisessa kristikunnassa ehtoollisen vietto aiheutti myös ongelmia. Kyseessä oli ateria, jossa toiset söivät liikaa ja nauttivat viiniäkin liian paljon, mutta toiset (köyhät, orjat) jäivät nälkäisiksi. Tällainen epätasa-arvo ei ollut oikeaa Herran aterian viettoa. Kehitys johtikin vertauskuvalliseen ehtoollisateriaan.

Jeesuksen ruumista ja verta nauttiva tulee osalliseksi Jeesuksesta. Hänen ruumiinsa joka sopukkaan tulee ainesosia Jeesuksesta. Tämä merkitsee kohtalonyhteyttä Jeesukseen, sekä hänen kärsimyksiinsä että ylösnousemukseen. ■

25.3.

HERRAN PALVELIJATAR

MARIAN ILMESTYSPÄIVÄ

Liturginen väri: valkoinen

Lk. 1:46-55

Virret: 52, 50: 1, 5, 6, 753, 256, 229, 51: 1, 3, 5

Muuta musiikkia: Rukous (HH 48), Ave Maria (HH 49), Marian jouluvirsi (KY 61), Herramme äit, Maria (JLV 154), Saapui eteen Marian (SK 38)

Marian malli

TIINA REINIKAINEN

Neitsyt Marian hahmo tuli vastaani lähes päivittäin asuessani taannoin Etelä-Saksassa. Pieniä Maria-patsaita on kiinnitetty talojen julkisivuihin, ja hartailla katolisilla on Marian kuvilla varustetut rukousnauhat, kirkkojen Marioista puhumattakaan. Erityisesti mieleeni on jäänyt eräs Obertsdorfin pieni katolinen kyläkirkko, joka pursusi Neitsyt Marialle jätettyjä rukouslappuja. Häneltä pyydettiin esirukousta asunto-kaupan ja lapsettomuuden puolesta tai kiitettiin siitä, että läheinen oli parantunut vaikeasta sairaudesta.

Nykyisessä kotikaupungissani Joensuussa ortodoksiseen kirkkoon kuuluvat tuttavani kertovat myös läheisestä suhteestaan Mariaan. Heille Maria on uskovan ihmisen esikuva ja suuri esirukoilija. Jumalan puheille on heidän mielestään joskus luontevampaa mennä tällä tavoin kyökin kautta.

Maaailman Maria-alttarit kynttilämerineen ja ikoneineen todistavat Marian tärkeydestä ja kunnioituksesta, toisinaan jopa palvonnasta sisarkirkkojen elämässä. Meidän luterilaisten Maria näyttää puolestaan olevan kalpea ja sivussa. Voisiko meidänkin Maria-kuvamme olla rikkaampi, ja tarjoaisiko se meille, erityisesti luterilaisille naisille jotakin seläistä, mitä Maria katolisille ja ortodokseille tarjoaa? Löytyykö omasta perinteestämme jotakin annettavaa? Onhan Neitsyt Maria sekä kristinuskon että länsimaisen kuvataiteen ja ehkä myös kulttuurin keskeisin naishahmo.

Professori **Elina Vuola** on kirjoittanut kirjan Jumalainen nainen, Neitsyt Mariaa etsimässä, josta löytyy kättä pidempää Marian ilmestyspäivän saarnan valmistukseen. Vuolan mukaan Maria on ns. virallisessa teologiassa vuosisatojen

ajan asetettu tavallisten lihallisten ja kuolevaisten naisten yläpuolelle. Hänestä on tehty saavuttamaton ihanne ja mahdoton esikuva. Kuitenkin etenkin kansanhurskaudessa ja Mariaa koskevassa tutkimuksessa hänet on myös sitkeästi vedetty sieltä alas. Mariasta on löydetty näkökulmia, jotka tukevat ja vahvistavat naiseutta ja naisen ruumiillisuutta ja seksuaalisuutta, äitiyttä, suhdetta mieheen, toisiin naisiin ja lapsiin sekä naisen erilaisia sosiaalisia rooleja.

Meiltä luterilaisilla löytyvät myös omat Maria-aarteemme. Jostakin syystä ne ovat vain vuosisatojen aikana painuneet unohtuksiin, ja Marian teologinen asema on jäänyt muutenkin protestanttisissa kirkkoissa vähälle käsittelylle. Mutta Lutherille Maria oli hyvin tärkeä hahmo. Hän kirjoitti tämän pyhän saarnatekstistä, Marian kiitosvirrestä oman tulkintansa, jota on kutsuttu uskonpuhdistuksen kypsäksi hedelmäksi. Tästä hedelmästä löytyy arvokasta, jokapäiväiseen arkeen ulottuvaa jaettavaa.

Lutherin Maria-tulkinnan myötä tavallinen elämä saa sille kuuluvan arvonsa. Jumalan armo ja lahja tuli tavallisen piikatytön osaksi. Siksi tavallinen elämä on hienoa ja riittävää. Se on raikas löytö tässä ajassa, jossa janotaan erikoisuutta ja julkisuutta. Uskontojen markkinatkin pullistelevat jos jonkinlaista elämystä, eikä tavallinen näytä olevan mitään. Silti Jumala on suorastaan pyhittänyt tavallisuuden, nostanut tavikset kunniaan.

Tavallisuuden pyhittäminen on muokannut Lutherin Mariasta maanläheisen ja riisunut hänestä sitä taivaallisen kuningattaren glamouria ja hyveellisyyttä, jota tapaa enemmän sisarkirkkojen perinteessä. Arvellaan, että tällainen Maria on omalta osaltaan tehnyt naisista tasa-arvoisempia juuri luterilaisessa maailmassa. Marian vaikutus voi siis olla suurempi kuin arjessa tulee ajatelleeksikaan.

Protestanteille Maria voi olla esikuva tavallisena naisena olemisen riittävydestä. Elina Vuola huomauttaa kuitenkin, että luterilaisuudessa jää käsittelemättä se, ettei perinteessä ole naiseutta ja jumaluutta yhdistävää hahmoa tai symbolia. Pelkkä maskuliininen jumalakuva ei sisällä naisten kokemusta itsestään Jumalan kuvina. Tässä Marialla voisi olla annettavaa.

Lutherin teologian ajatuskulkuja seuraten pieni ja tavallinen Maria on myös Jumalan rakkauden kuva. Mariassa Jumala paljastaa sen, millainen hän itse on. Hän näkee sen, joka on toisten mielestä mitätön ja näkymätön. Hän ottaa seuraansa ne, jotka muut unohtavat, hän ruokkii nälkäiset. Tähän sisältyy samalla vahva sosiaalisen oikeudenmukaisuuden viesti. ■

KIRJOITTAJAT

KATI ELORANTA

Oppilaitosteologi, Tampereen seurakuntayhtymä

JANI KAIRAVUO

Kappalainen, Turun tuomiokirkkoseurakunta

KATI KEMPPAINEN

TT, Kasvatussihteeri, Suomen Lähetysseura

TIINA REINIKAINEN

Kappalainen, Pielisensuun seurakunta

KALERVO SALO

Dosentti, kirkkoherra, Leppävaaran seurakunta

VIRRET JA MUSIIKKI

JUKKA HASSINEN

Kanttori, Jyväskylän seurakunta / Palokan alue seurakunta

LAULUJEN LÄHTEITÄ

- CE1 = Chorus Ecclesiae 1
- HH = Hartaisiin hetkiin. Hengellisiä yksinlauluja ... Bells 2007
- JLV = Jaakko Löytyn Virsikirja (Fazer 1994)
- KY = Kaikukoon ylistyksesä. Lapuan hiippakunnan jumalanpalvelusmusiikkikokoelma 2006
- LT 2011 = Laulutuli. Lasten Keskus 2011
- MaL = Matkalauluja. Kirjapaja Oy 2001
- SK = Siionin kannel, SLEY-kirjat Oy, 2000
- SV = Siionin virret. Toim. Wilhelmi Malmivaara, laajennettu. Herättäjä-Yhdistys 2005
- UM = Uusia messulauluja. Kirjapaja Oy 2006

OIKAISU

Crux 5:ssä oli Kati Kemppaisen tekstin selityksestä pyhälle 27.11. neljännen kappaleen alusta pudonnut tekstiä pois. Katin kirjoituksessa siteerattiin lähetystyöntekijä **Erne Hakalan** kirjettä.

Jukka Hassinen teki virsi- ja musiikkivinkit Crux 5:n tekstin selityksiin. Lehteen olivat tulleet vahingossa väärät laulujen lähteet.

Pahoittelemme tapahtunutta.

**AKAVAN KIRKOLLISET AMMATILIITOT —
KYRKLIGA FACKFÖRBUND INOM AKAVA AKI R.Y.**
Perustettu 25.1.2001

Puheenjohtaja, AKI
Jukka Huttunen
Espoon seurakuntayhtymän yhteisen seurakuntatöiden päällikkö, TM
Puh. (09) 8050 2330
GSM 040 544 1695
jukka.huttunen@evl.fi

**SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO
FINLANDS KYRKAS PRÄSTFÖRBUND R.Y.**
www.pappisliitto.fi, pappisliitto@akiliitot.fi
Perustettu 14.1.1918

Puheenjohtaja, Pappisliitto
Eija Nivala
Alavieskan seurakunnan kirkkoherra TM
Puh. (08) 4309 602
GSM 050 5762 110
eija.nivala@evl.fi

**SUOMEN KANTTORI-URKURIILITTO
FINLANDS KANTOR-ORGANISTFÖRBUND R.Y.**
www.skul.fi
kanttori-urkuriliitto@akiliitot.fi
Perustettu 15.6.1907

Puheenjohtaja, Kanttori-urkuriliitto
Mikael Helenelund
Kantor i Borgå svenska domkyrkoförsamling, FM
Puh. 040 584 9952
mika.helenelund@evl.fi

AKIN TOIMISTO

Akavatalo, Rautatööläisenkatu 6,
00520 Helsinki
Avoimna arkisin klo 9-15
Puh. (09) 150 2453, faksi (09) 148 5875
toimisto@akiliitot.fi
Edunvalvontaan ja työsuhteeseen liittyvät kysymykset osoitteeseen edunvalvonta@akiliitot.fi

LAKIMIESPALVELUT AKIN JÄSENIILLE

Puhelinpalvelu työhön ja virkaan liittyvissä lakiasioissa: ma-pe klo 9–15 lakimies Heidi Halonen ja varatuomari Anna-Maria Numminen
Puh. 050 463 8699, lakimies@akiliitot.fi
Puhelinpalvelu yksityiselämän oikeusasioissa: arkisin klo 10–16 Asianajotoimisto Bützow
Puh. (09) 431 531
Mainitse minkä liiton jäsen olet.

Toiminnanjohtaja
Esko Jossas, TT
Puh. (09) 150 2467
GSM 050 511 6683
esko.jossas@akiliitot.fi

Vesa Engström, teol.yo
GSM 050 597 5231
vesa.engstrom@akiliitot.fi
Pappisliiton opiskelijatyö, neuvonta opiskelijoiden harjoittelu-, mentoointi- ja työllistymiskysymyksissä

Apulaistoiminnanjohtajat

Annamari Jokinen, VTM
Puh. (09) 150 2445
GSM 040 865 6630
annamari.jokinen@akiliitot.fi

Johdon assistentti
Tuula Anttonen, HSO-sihtööri
Puh. (09) 150 2453
tuula.anttonen@akiliitot.fi

Merja Laaksamo, pastori, TM
Puh. (09) 150 2466
GSM 050 542 3664
merja.laaksamo@akiliitot.fi
Cruxin päätoimittaja, AKIn viestintä, Pappisliiton hallinto, opintomatkat, pappien ammatilliset asiat, palvelussuhdenuvonta

Toimistosihtööri
Tuula Kukkonen, yo-merkonomi
Puh. (09) 150 2446
tuula.kukkonen@akiliitot.fi
Jäsenyysasiat, alaosastot, luottamusmieskurssit

Opiskelija-asiamiehet

Annukka Ruusula, kanttori. Mum
GSM 050 518 4038
annukka.ruusula@akiliitot.fi
Kanttori-urkuriliiton opiskelijatointi, neuvonta opiskelijoiden harjoittelu- ja työllistymiskysymyksissä

Heli Meinola
Puh. (09) 150 2653
heli.meinola@akiliitot.fi
Cruxin toimitussihteeri, jäsenyysasiat, opintomatkat

Anne Taanila
Puh. (09) 150 2657
anne.taanila@akiliitot.fi
Kirjanpito ja maksuliikenne

ERITYISKOULUTETTujen TYÖTÖMYYSSASSA

Asemamiehenkatu 2 C,
00520 Helsinki

Puh. (09) 7206 4343 ma-to klo 12–15
Faksi (09) 272 1212
erityiskoulutettujen.tk@erko.fi
www.erko.fi

Arvottava palkinto on n. 1 000 euron arvoinen Jura-kahviautomaatti.

Anna palautetta lehdestä ja voita kahviautomaatti!

Samalla voit antaa aihe-
ehdotuksia ja vaikuttaa lehden
sisältöön. Vastaa heti lyhyeen
kyselyyn osoitteessa
www.mcipress.fi/lukijakyselyt

Vastaaminen on helppoa.

1. Kirjautu osoitteeseen
www.mcipress.fi/crux
2. Merkitse numerosarja 0248.
3. Tämän jälkeen pääset
lukijakyselyyn klikkaamalla
Lähetä-painiketta.

Ja sitten vain onnea arvontaan!

Lukijakyselyyn voi vastata kahden viikon sisällä lehden ilmestymisestä. Kyselyyn voivat osallistua kaikki MCI Press oy:n tuottamien lehtien lukijat. Voit osallistua kyselyyn jokaisen ilmestyvän numeron yhteydessä, mutta vain yhdellä vastauksella lehden numeroa kohden. Kysely ja arvonta koskevat lehtiä, jotka ilmestyvät syyskaudella 2011. Palkinnon arvontaan osallistuvat kaikki vastanneet. Palkinto arvotaan 2.1.2012. Voittajalle ilmoitetaan sähköpostitse tai kirjeitse.

Kirkon asialla.

Kirjautumalla seurakunta-asiakkaaksi saat heti näkyviin seurakuntien omat tuoteryhmät ja seurakuntahinnat. Seurakunnan työntekijänä saat myös omat ostoksesi seurakuntahinnoin.

28,⁵⁰
(norm. 34,50)

Heikki Räisänen

Mitä varhaiset kristityt uskoivat

Huippututkijan teos varhaisten kristittyjen erilaisista, ristiriitaisistakin näkemyksistä.

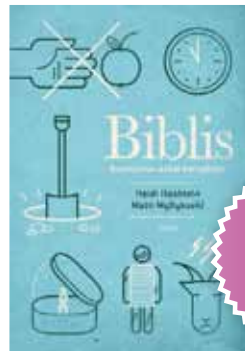
26,¹⁰

Timo Eskola

Uuden testamentin narratiivinen teologia

Voiko Uudesta testamentista sisältä löytyä yhtenäistä teologiaa? Miten Uuden testamentin eri kirjojen opetukset luovat pohjaa myöhemmin jäsenyntyneille opinkäsityksille?

Perussanoma

33,²⁰

Heidi Haahtela, Matti Myllykoski

Biblis

Raamattua askel kerrallaan

Biblis johdattaa Raamattuun askel kerrallaan helposti käytettävillä ja oivalluksia herättävillä tehtävillä. Soveltuu mm. Raamattupiireille ja rippikouluihin.

KIRJAPAJA

UUTUUS!

54,⁷

Virkapaita

100% Reilun kaupan luomupuuvillaa. Pitkähihainen. Musta tai vihreä.

SACRUM

18,⁹⁰

Marjukka Laiho, Paavo Ranta (toim.)

Onneksi on pyhä!

Noin 52 tapaa viettää sunnuntai

Kirja kannustaa erottamaan arjen ja sunnuntain toisistaan. Kirja liittyy koko kirkon yhteiseen Pyhä painopisteeseen ja on julkaistu yhteistyössä Kirkkohallituksen kanssa.

KIRJAPAJA

kotimaakauppa.fi

KAIKKEA MAAN JA TAIVAAN VÄLILTÄ.

Ilmoituksen hinnat ovat seurakuntahintoja.

* . MK8 1 *

Lukumatkoja maailmalle.

Heikki Tervonen
Euroopan porteilla
12 avainta tarujen
ja tarinoiden Turkkiin

Teos tulvii taruja ja tarinoita Turkista. Matka Turkkiin on matka kreikkalaisten ja roomalaisten sivistyksen alkulähteille.

Heikki Tervonen
Rakkaudesta Namibiaan
12 avainta toden ja tarinoiden
Namibiaan ja Etelä-Angolaan.

Tom Sjöblom
Tuulten saarella

Kirja johdattaa lukijan Irlannin nummille ja vuorille myyttisten tarinoiden ja kertomusten hengessä.

 KIRJAPAJA

kotimaakauppa.fi

KAIKKEA MAAN JA TAIVAAN VÄLILTÄ.

Kotimaakaupan lauantaiaukiolo
on voimassa 17.12.2011 saakka.